

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ & ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΗΕ »**

ΕΛΕΝΗ Θ. ΑΝΕΣΙΑΔΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΜΠΕΛΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2022

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δε συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.»

18/10/2022

Ανεσιάδου Θ. Ελένη

Η έγκριση της παρούσας διατριβής από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέως (ν. 5343/1993, άρθρο 202, παρ2.).

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και συγκεκριμένα στην κατεύθυνση Στρατηγικές Σπουδές και Διεθνής Πολιτική, κατά το έτος 2020-2022. Η περάτωση της συγκεκριμένης μεταπτυχιακής εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη της καθηγήτριας μου και Διευθύντρια της Έδρας UNESCO Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια, κ. Μπέλλου Φωτεινή. Ο ερευνητικός της προσανατολισμός αποτέλεσε εφαλτήριο για να ασχοληθώ με τον συγκεκριμένο ερευνητικό πεδίο. Της εκφράζω ένα βαθύ ευχαριστώ για όλη τη βοήθεια που μου πρόσφερε. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω αποδίδοντας φόρο τιμής στο εκλιπόντα καθηγητή μου και πρώην πρύτανη του πανεπιστημίου, κ. Κουσκουβέλη Ηλία, ο οποίος άφησε μια τεράστια κληρονομία πίσω του στον τομέα των Διεθνών Σχέσεων. Ήταν τιμή μου που διδάχθηκα την Θεωρία των Διεθνών Σχέσεων από αυτόν τον καθηγητή. Φυσικά, θέλω να ευχαριστήσω εκ βαθέων τους γονείς μου που ήταν και είναι αρωγοί σε κάθε μου βήμα, δίνοντας μου όλα τα εφόδια για να πραγματοποιώ τα όνειρα μου. Τέλος, αφιερώνω αυτήν την εργασία στους εκλιπόντες συγγενείς μου, Αδαμίδη Νικόλαο και Αδαμίδου Ελένη, οι οποίοι μέχρι και την τελευταία στιγμή υπήρξαν ανεκτίμητο και αληθινό στήριγμα για έμένα.

Περίληψη

Το αντικείμενο της συγκεκριμένης εργασίας είναι η εξέταση του ρόλου των γυναικών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο έχει δημιουργηθεί υπό ένα φεμινιστικό πρίσμα, αρχής γενομένης με το κομβικό ψήφισμα 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας στοχεύει στην ενίσχυση της παρουσίας των γυναικών σε όλο το εύρος των ειρηνευτικών επιχειρήσεων καθώς η ενσωμάτωση αυτών συμβάλλει στη βελτίωση της συνολικής διατήρησης και οικοδόμησης της ειρήνης καθώς και στη διαρκή και βιώσιμη ειρήνη. Μέσα από εμπειρικά παραδείγματα αλλά και τη βιβλιογραφία, υπογραμμίζεται η σημασία της συμμετοχής των γυναικών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, δίνοντας έμφαση στο στρατιωτικό σκέλος των επιχειρήσεων διατήρησης ειρήνης, οι λόγοι για τους οποίους δεν έχει επιτευχθεί ισότητα των φύλων μέχρι στιγμής αλλά και οι τρόποι ενίσχυσης της αντιπροσώπευσης των γυναικών. Η πλήρης, ισότιμη και ουσιαστική συμμετοχή των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες καθιστά όχι μόνο τις κοινωνίες ανθεκτικές αλλά ενισχύει και τη συνολική απόδοση των επιχειρήσεων. Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου μέσα από την φεμινιστική θεσμοποίηση είναι τα κλειδιά για την αύξηση της γυναικείας παρουσίας. Η συγγραφική έρευνα επικεντρώνεται και στην εξέταση της εργαλειοποίησης του ρόλου των γυναικών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις.

Λέξεις- κλειδιά: γυναίκα, ειρηνευτικές επιχειρήσεις, 1325, Συμβούλιο Ασφαλείας, φεμινισμός

Abstract

The main core of this dissertation is the analysis of women's role in UN peace operations. The current institutional framework, created in a feminist perspective, beginning with watershed UNSCR 1325, aims to strengthen the presence of women across all activities of peace operations. Women's integration improves overall peacekeeping and peacebuilding activities, as well as aimed at lasting and sustainable peace. Through empirical examples and literature, some facts are highlighted, as the importance of women's participation in peace operations, and more especially the participation in the military sector of peacekeeping operations, the reasons why gender equality has not been achieved so far and ways to strengthen it. The full, equal, and meaningful participation of women in peace processes not only leads to resilient societies but also enhances the overall mission effectiveness. Gender mainstreaming through feminism institutionalism is the key for the advance of women's presence. The authorial research focuses also on the weaponization of women's role in peacekeeping operations.

Key words: women, peace operations, 1325, Security Council, feminism

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Φεμινισμός στη Διεθνή Πολιτική και Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις	
1.1 Φεμινισμός στη θεωρία των Διεθνών Σχέσεων.....	13
1.2 Φεμινιστική Θεσμοποίηση	19
1.3 Θεωρία Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων	
1.3.1 Τύποι Διεθνών Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης.....	22
1.3.2 Θεωρία Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ.....	23
1.3.3 Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ και Θεωρία Διεθνών Σχέσεων.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Θεσμικό Πλαίσιο	
2.1 Η εποχή πριν το ψήφισμα 1325.....	30
2.2 Ψήφισμα 1325	31
2.2.1 Κριτική στο 1325.....	32
2.3 Γλώσσα Εντολών των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Κράτη, Πολιτική Ισχύος και Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις: Παράγοντες που ωθούν στην περιθωριοποίηση, εργαλειοποίηση και υποβάθμιση των γυναικών	
3.1 Κρατικά Συμφέροντα	38
3.2 Εξωτερική Πολιτική Κρατών και Διπλωματία στο Συμβούλιο Ασφαλείας	42
3.3 Οικονομικός νεοφιλελευθερισμός και οικοδόμηση ειρήνης	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ρόλος των γυναικών στις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις	
4.1 Γυναικεία Υποεκπροσώπηση στο στρατιωτικό τμήμα των Επιχειρήσεων	
4.1.1 Αρρενωπότητα	52
4.1.2 Προκαταλήψεις κατά των γυναικών	54
4.1.3 Συγκριτική Μελέτη Περίπτωσης: Αφρικάνικες –Ασιατικές και Ευρωπαϊκές Χώρες..	56
4.2 Λόγοι Ενίσχυσης της γυναικείας παρουσίας	
4.2.1 Τοπικός Πληθυσμός	64
4.3.2 Περιβάλλον Επιχείρησης	67
4.2.3 Επίλυση Σύγκρουσης	68
4.2.4 Ειρηνευτικές Διαδικασίες.....	69
4.2.5 Οικοδόμηση Ειρήνης	71
4.2.6 Γυναίκα και Κλιματική Κρίση	73
4.2.7 Γυναίκα και Πανδημία	75

4.3 Τρόποι Ενίσχυσης της γυναικείας αντιπροσώπευσης	
4.3.1 Κατάρριψη Έμφυλων Διαφορών - Θεσμική Αναδιαμόρφωση	79
4.3.2 Εθνικά Σχέδια δράσης	83
4.3.3 Διακρατικές Συνεργασίες	84
Συμπεράσματα	86
Πρωτογενείς Πηγές & Βιβλιογραφία	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η εξέταση του ρόλου των γυναικών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί πως η προσέγγιση που επιχειρείται εδώ δεν είναι εξαντλητική. Αντιθέτως, προσεγγίζεται εστιασμένα το θέμα της έμφυλης ανισότητας σε ένα δυναμικό μηχανισμό του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπως οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Στόχος είναι η παρουσίαση της προβληματικής οπτικής και η ανάδειξη των πολιτικών των φύλων, στις οποίες πρέπει να εστιάσει η διεθνής κοινότητα για να μετριαστεί το πρόβλημα. Οι πολιτικές των φύλων αποτελούν ένα δυναμικό και αναδυόμενο πεδίο πολιτικής, το οποίο για να ερμηνευτεί χρειάζεται προσεκτική κατανόηση της θεωρίας των φεμινιστικών σπουδών στις διεθνείς σχέσεις.

Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η θεωρητική προσέγγιση και εξήγηση της θεωρίας του φεμινισμού, όπως εμφανίστηκε στον τομέα των Διεθνών Σχέσεων, αναλύοντας τα κύρια σημεία αυτής -πόλεμος, ειρήνη, ασφάλεια- σε συνάρτηση με τις γυναίκες και το διεθνές σύστημα. Παρατίθενται επίσης τα βασικότερα σημεία της κριτικής του φεμινιστικού κινήματος προς τους μελετητές των διεθνών σχέσεων. Το σώμα θεωρίας, το οποίο αναλύεται και αποτελεί τον θεωρητικό άξονα της παρούσας εργασίας είναι η φεμινιστική θεσμοποίηση. Στη συνέχεια, στο ίδιο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η βασική θεωρία των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ, δηλαδή οι ειρηνευτικές διαδικασίες που παρατηρούνται σε μια περιοχή, όπου ο ΟΗΕ έχει επιλέξει να εξάγει ειρηνευτική αποστολή. Τέλος, επιχειρείται μια επιλεκτική αναφορά στις θεωρίες των διεθνών σχέσεων που βρίσκουν εφαρμογή στις ειρηνευτικές αποστολές.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στο ισχυρό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο σχετίζεται με τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ και εμφανίστηκε κυρίως από την τελευταία δεκαετία του 90. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο κομβικό ψήφισμα 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας και την ατζέντα «Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια», που εκρέει από το συγκεκριμένο ψήφισμα, αλλά και στη γλώσσα των εντολών των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, η οποία μέσα από συγκεκριμένους παράγοντες μπορεί να επιταχύνει ή να επιβραδύνει την ενσωμάτωση ενός λεξιλογίου, το οποίο βασίζεται στο θεματολόγιο “Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια” στην εντολή μιας ειρηνευτικής αποστολής.

Το τρίτο κεφάλαιο ξεκινάει από την θεωρία και αναπτύσσεται μέσα από παραδείγματα με κατεύθυνση την πράξη. Εδώ δεν προσεγγίζονται κριτικά οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις, αλλά οι πολιτικές και τα κίνητρα των κρατών μελών που επιλέγουν να συμμετέχουν σε αυτές. Αυτά, μπορεί να εργαλειοποιούν τις ειρηνευτικές αποστολές για να πετύχουν προσωπικά συμφέροντα, όπως οικονομικές ενισχύσεις,

βελτίωση διπλωματίας και απόκτηση διεθνούς κύρους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, χρησιμοποιούν την γυναίκα και το σχετικό θεματολόγιο για να επιτύχουν τους στόχους τους, καθιστώντας την υποστήριξη τους στην έμφυλη διάσταση των επιχειρήσεων ψεύτικη. Τέλος, εξετάζεται και ο οικονομικός νεοφιλελευθερισμός, ο οποίος επιδιώκεται να εφαρμοστεί, αγνοώντας τις μικρό- και μακροοικονομικές επιπτώσεις που οι πολιτικές του φέρουν στο γυναικείο φύλο.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι παράγοντες που συμβάλουν στην έλλειψη της γυναικείας εκπροσώπησης στο ένστολο τμήμα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, οι λόγοι για τους οποίους πρέπει να ενισχυθεί η γυναικεία παρουσία αλλά και οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να αυξηθούν οι γυναίκες σε όλο το φάσμα των ειρηνευτικών διαδικασιών. Τα πορίσματα που παρουσιάζονται, ενισχύονται και από διαγράμματα με σχετικά στοιχεία.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνηση της ανά χείρας εργασίας είναι η αναζήτηση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών αλλά και βιβλιογραφίας σχετικά με το υπό συζήτηση θέμα. Ο πυρήνας της συγκεκριμένης συγγραφικής έρευνας είναι ανθρωποκεντρικός καθώς εξετάζεται η αναγκαιότητα για ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλο το φάσμα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, δεδομένου του ότι οι γυναίκες διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στην εξασφάλιση της παγκόσμιας σταθερότητας από τα στάδια της πρόληψης και της επίλυσης των ένοπλων συγκρούσεων έως τη διατήρηση, διαχείριση και οικοδόμηση της ειρήνης. Αφετηρία αλλά και κινητήρια δύναμη καθ' όλη την συγγραφική προσπάθεια, συνιστά η πεποίθηση του γράφοντος, η οποία βασίζεται σε τρεις παράγοντες. Αρχικά, η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου (gender mainstreaming) αποτελεί μια πολιτική φύλου, η οποία θα γνωρίσει ευρείας αποδοχής τις επόμενες δεκαετίες και επομένως πρέπει να δημιουργηθούν μηχανισμοί προς αυτήν την κατεύθυνση. Η εκπόνηση μελετών και ερευνών αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην επιστημονική προσέγγιση του φαινομένου της μειωμένης συμμετοχής των γυναικών σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Τέλος, όλοι οι οργανισμοί, διεθνείς ή περιφερειακοί, που εξάγουν ειρηνευτικές αποστολές, θέλοντας να ανταποκριθούν στις δικαιολογημένες απαιτήσεις των καιρών, θα επιχειρήσουν να ενσωματώσουν πλήρως μια έμφυλη διάσταση στις επιχειρήσεις τους προσθέτοντας ειδικούς σε θέματα φύλου και συντονιστικά κέντρα, εξειδικευμένα σε αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1.1 ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Ο φεμινισμός συνιστά κατά βάση μια κοινωνική θεωρία, η οποία στα τέλη της δεκαετίας του 1980, γνωστή ως μεταθετικιστική περίοδος ή και τρίτο κύμα, εμφανίστηκε στην πολιτική σφαίρα. Οι φεμινιστές μαζί με άλλους κριτικούς ακαδημαϊκούς, αντιλαμβάνονται πως ο μεταθετικισμός συμβάλει στην κατανόηση των ιδεών και πως αυτές διαμορφώνουν τον κόσμο, στράφηκαν προς την εξήγηση των σχέσεων που προκύπτουν στο διεθνές σύστημα από φεμινιστική σκοπιά. Ο φεμινισμός αναλύει τις κοινωνικές σχέσεις με σημεία αναφοράς το φύλο και την πατριαρχία. Αν και τείνει να θεωρείται μια ενιαία θεωρία, αυτό ανατρέπεται πρακτικά λόγω της πληθώρας αποκλινουσών απόψεων, οι οποίες βέβαια συντείνουν σε έναν στόχο. Στη ανάδειξη της σημασίας της ζωής των γυναικών, στην βελτίωση και ενίσχυση των κοινωνικών και πολιτικών τους δικαιωμάτων και στην απαλλαγή από κάθε είδους καταπίεσης¹.

Σε αντίθεση με τους κλασικούς των διεθνών σχέσεων², οι οποίοι δομούν τις αναλύσεις τους γύρω από τα κράτη και το άναρχο και ανταγωνιστικό σύστημα, στα οποία αυτά καταβάλουν προσπάθεια για να

---

¹ Stens Jill, Φύλο και Διεθνείς Σχέσεις (Μτφρ: Ρόζα Βασιλάκη, Επιστημονική Επιμέλεια: Χαρά Καραγιαννοπούλου), Εκδόσεις Πεδίο, 2016

² Πρώτος από όλους, ο πατέρας των διεθνών σχέσεων, Θουκυδίδης, επιλέγει να προβεί σε μια ανδροκρατική περιγραφή του Πελοποννησιακού Πολέμου, αντανακλώντας μέσα σε αυτήν την θέση τον ρόλο της γυναίκας στην τότε κοινωνία. Η Rebecca Grant υπογραμμίζει πως το αρχαίο ελληνικό κράτος στηριζόταν στον καταμερισμό εργασίας βάσει έμφυλων κριτηρίων, υποβιβάζοντας τις γυναίκες και αποτυπώνοντας την πατριαρχική προσπάθεια υποταγής της γυναίκας στην οικογένεια. Αυτή ήταν αποκλεισμένη από την δημόσια και πολιτική σφαίρα καθώς και φυσικά από κάθε άλλη πολεμική ή ειρηνευτική δραστηριότητα. Άξιο παρατήρησης αποτελεί το απόσπασμα 3.74.1 του Θουκυδίδη, Ιστορία, στο οποίο περιγράφεται ο εμφύλιος στην Κέρκυρα, όπου οι γυναίκες προσέφεραν κατ' εξαίρεση βοήθεια στους δημοκρατικούς ρίχνοντας από τις στέγες των σπιτιών κεραμίδια εναντίον των ολιγαρχικών. (*αἴ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῶν κεράμων καὶ παρά φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον.*) Η επιλογή του *παρά φύσιν* αποδεικνύει την απουσία της ανάλυσης του φύλου στον ρεαλισμό αφού η συμμετοχή των γυναικών σε οποιαδήποτε πολεμική δραστηριότητα αποτελούσε μια ασυνήθιστη πράξη. Δεν είναι όμως μόνο ο Θουκυδίδης που επιλέγει να παραμερίσει τελείως το θέμα φύλου. Ο Αριστοτέλης χαρακτηρίζει τις γυναίκες αδύναμες και κατώτερες του άνδρα. Ενώ, μεταγενέστεροι αυτών όπως ο Hobbes και ο Machiavelli στα έργα τους, Leviathan και Ηγεμόνας αντίστοιχα αγνόησαν τον ρόλο των γυναικών δίνοντας έμφαση στο ανδρικό φύλο ως πολιτικό δρῶν. Για τον Hobbes οι γυναίκες είναι άορατες και δεν κατέχουν κανένα δικαίωμα στη διαμόρφωση του νόμου στην “ανδρική” κοινωνία. Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και ο Jean-Jacques Rousseau, ο οποίος στο έργο του «Αιμίλιος ή Περί Αγωγής» υποστηρίζει πως η γυναίκα πρέπει να βασιλεύει στο σπίτι. Στην ίδια κατηγορία ανήκει και ο δομικός ρεαλιστής Kenneth Waltz, ο οποίος στο έργο του “Ανθρωπος, Κράτος, Πόλεμος”, επιλέγει να αποκλείσει τη γυναίκα από το πρώτο επίπεδο ανάλυσης των αιτιών του πολέμου. Θουκυδίδης, Ιστορία, Βιβλίο Γ, Θουκυδίδου Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου, Μτφρ. Άγγελος Σ. Βλάχος, 2008

επιβιώσουν, οι φεμινιστές θέτουν ως βασική προτεραιότητα την εξήγηση της θέσης των γυναικών στο διεθνές περιβάλλον και τη σχέση αυτών με τις εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές των κρατών. Πιο συγκεκριμένα³, επικεντρώθηκαν στο συντριπτικά αρνητικό ισοζύγιο εμφάνισης τυπικής και άτυπης εκπροσώπησης των γυναικών σε θέματα «υψηλής πολιτικής», δηλαδή εξωτερικής πολιτικής και στρατιωτικής φύσεως.

Ακολουθώντας μια bottom-up ανάλυση, η πλειονότητα των φεμινιστών ξεκινώντας από την ιδιωτική σφαίρα και τις εμπειρίες των γυναικών στη βάση των έμφυλων διακρίσεων που υφίστανται, μέσα από αυτήν, εξετάζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των “έμφυλων κρατών” και καταλήγουν πως αυτά προάγουν τον συστηματικό αποκλεισμό των γυναικών από τη λήψη και την εφαρμογή πολιτικών αποφάσεων, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις για θεσμική ανισότητα στις κοινωνικές δομές αυτών, καλλιεργώντας ταυτόχρονα την ανασφάλεια σε προσωπικό και πολιτικό επίπεδο. Η καταπολέμηση της έμφυλης και δομικής βίας κατά των γυναικών αποτελεί το κλειδί για την εξασφάλιση της ανθρώπινης ασφάλειας με κατεύθυνση τις γυναίκες⁴.

Αναφορικά με τη σχέση φύλου και πολέμου, θέτοντας ως αφετηρία τη γενική πεποίθηση πως ο πόλεμος είναι μόνο για άνδρες, εμβάθυνα στις έμφυλες κοινωνικές διχοτομίες που συνδυάζουν το δίπολο αρρενωπότητα-θηλυκότητα με τον πόλεμο και τον μιλιταρισμό και τον τρόπο, με τον οποίο αυτό, το δίπολο, ωθεί στον αποκλεισμό των γυναικών από τα θέατρα επιχειρήσεων. Η άποψη πως στο διεθνές σύστημα υπάρχει ένας ανεργάτιστος ανταγωνισμός, ο οποίος βασίζεται στον ανδρικό ηγεμονισμό ωθεί τις φεμινίστριες να αναζητούν τις συνέπειες των πολέμων στις γυναίκες, παρά τις αιτίες. Ορισμένες μάλιστα από αυτές που συγκαταλέγονται στη σχολή “right to fight”, κλάδος του φιλελεύθερου φεμινισμού, υποστηρίζουν πως οι γυναίκες έχουν ακριβώς τα ίδια δικαιώματα στη συμμετοχή τους στα εθνικά ένοπλα σώματα δεδομένου της συμμετοχικής δημοκρατίας και της ισότητας των φύλων⁵.

Οι φεμινιστές αναφέρθηκαν και στην ειρήνη, την οποία και σχεδόν απορρίπτουν λόγω της ουσιοκρατικής διασύνδεσης αυτής με τις γυναίκες. Πρακτικά, καταργούν τη διασύνδεση της γυναίκας και της ειρήνης στη βάση της ειρηνικής φύσης που αυτή έχει λόγω της μητρότητας και των εγγενών

---

³ Ackerly A. Brooke, Stern Maria, True Jacqui, *Feminist Methodologies for International Relations*, Cambridge University, 2006, σελ19-23

⁴ McKay Susan, *Women, Human Security and Peacebuilding: A feminist Analysis*, IPSHU English Research Report Series No.19, Conflict and Human Security, σελ 152-154

⁵ Duncanson Claire & Woodward Rachel, *Regendering the military: Theorizing women’s military participation*, Security Dialogue Vol 47, 2016

χαρακτηριστικών της καθώς αυτά αποτελούν έμφυλα κοινωνικά στερεότυπα. Οι φεμινιστικές έννοιες της ειρήνης προσπαθούν να ανταποκριθούν σε αυτήν την πρόκληση, έχοντας κατά νου την ουτοπία της Ann Tickner⁶. Για μια ειρήνη που βασίζεται στη δικαιοσύνη των φύλων, απαιτείται η ενίσχυση των δικαιωμάτων των γυναικών και του διεθνούς δικαίου καθώς και η μετατόπιση του ενδιαφέροντος από την κλιμάκωση στην πρόληψη. Αυτό συνεπάγεται έναν εννοιολογικό αναπροσανατολισμό από μια στενά καθορισμένη πολιτική ασφάλειας σε μια πολιτική ειρήνης, όπου ο ρόλος της γυναίκας θα είναι αισθητός και ουσιαστικός.

Οι ακαδημαϊκοί του φεμινισμού ασχολούνται και με την ασφάλεια, η οποία και δεν ερμηνεύεται με όρους εθνικής και στρατιωτικής ασφάλειας. Αντιθέτως, η “φεμινιστική” ασφάλεια παρουσιάζει σύγκλιση με τον ορισμό της ασφάλειας, όπως αυτός προέκυψε ως απαίτηση μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου. Η νέα προσέγγιση της ασφάλειας, που θέτει στον πυρήνα της οικονομικά αλλά και περιβαλλοντικά προβλήματα, συναντά τις απόψεις των σύγχρονων φεμινιστών που ορίζουν την ασφάλεια ως τη μείωση όλων των μορφών βίας, της φυσικής, της συστημικής και της οικολογικής. Εκεί που η φυσική σχετίζεται με τα κράτη, η συστημική εντοπίζεται στη βία που ασκείται σε ατομικό επίπεδο⁷. Για την Christine Sylvester, η ασφάλεια είναι μια διαδικασία, στην οποία οι γυναίκες πρέπει να ενταχθούν για να εξασφαλίσουν κατά αυτόν τον τρόπο και τη δική τους ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική ιεράρχηση και πως αυτή έχει διαμορφωθεί εις βάρος τους. Σύμφωνα με τους Byron J. και Thorburn J., το κράτος και η οικογένεια είναι δυο κύριες πηγές ανασφάλειας για τις γυναίκες, όπου σύμφωνα με την εμπειρία αυτών, επηρεάζονται από τη φτώχεια, την υπανάπτυξη και τον έμφυλο καταμερισμό εργασίας⁸.

Φεμινιστική κριτική στις διεθνείς σχέσεις

Οι φεμινιστές του κλάδου άσκησαν κριτική στις παραδοσιακές προσεγγίσεις των διεθνών σχέσεων, χαρακτηρίζοντας τις βασικές αρχές αυτών ανήθικες, επισημαίνοντας πως αυτές δεν έχουν κανένα “σύνορο εισόδου” για την εισαγωγή της ανάλυσης του φύλου⁹. Πηγή της μη συμπερίληψης των

---

⁶ Tickner J. Ann, “You Just Don’t Understand: Troubled Engagements Between Feminists and IR Theorists”, *International Studies Quarterly*, Vol. 41, No. 4, 1997

⁷ Ticker J. Ann, *Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security*, Columbia University Press, 1992

⁸ Byron, J. & Thorburn, J. (1998). *Gender and international relations: A global perspective and issues for the Caribbean*, *Feminist Review*, σελ.. 211-232

⁹ Tickner J. Ann, *Gendering a Discipline: Some Feminist Methodological Contributions to International Relations*, *Signs*, Vol. 30, No. 4, *New Feminist Approaches to Social Science Methodologies Special Issue* Editors Sandra Harding and Kathryn Norberg σελ. 2175- 2178

γυναικών είναι οι βαθιά έμφυλες διχοτομήσεις που γίνονται στη βάση της διάκρισης φύλου και της διαχρονικής διαφοροποίησης. Κατέκριναν, επίσης την περιθωριοποίηση της γυναίκας λόγω της πατριαρχίας και των αναδυόμενων από αυτήν αντιλήψεων, ενώ απέρριψαν και τον κρατοκεντρικό πυρήνα των διεθνών σχέσεων που συνδέει την πιο ουσιαστική μονάδα του διεθνούς συστήματος, το κράτος, με τον άνδρα. Για αυτούς, ο πυλώνας των διεθνών σχέσεων προωθεί την ταύτιση του κράτους με τον άνδρα, καθώς τα χαρακτηριστικά του δεύτερου συμπίπτουν με τα χαρακτηριστικά του πρώτου κυρίως όσον αφορά την αυτονομία και την αυτοβοήθεια. Αυτή η προσέγγιση δικαιολογεί και την κριτική που ασκεί η Tickner στο ρεαλιστή H. Morgenthau, ο οποίος χρησιμοποιεί ορισμούς βασισμένους στον άνδρα για να εξηγήσει το περιβάλλον της διεθνούς πολιτικής. Η Tickner, δεδομένης της επιλεκτικής, μερικής και ημιτελούς προσέγγισης των διεθνών σχέσεων, αντιπροτείνει την προσθήκη του “έμφυλου φακού” και της γυναικείας προοπτικής που βοηθά στη σύλληψη ενός διαφορετικού πολιτικού κόσμου. Παράλληλα, υπογραμμίζει τρεις παράγοντες, την ηθικότητα, την ευαισθησία και την ανοχή που μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρες κοινωνικής κατανόησης ανάμεσα στα κράτη, ανάγοντας το θέμα της σύγκρουσης από το γενικό και το αυθαίρετο στο ειδικό¹⁰.

Οι φεμινιστές μάλιστα αποσυνδέουν και διαχωρίζουν τον εαυτό τους από τους θεωρητικούς της θεωρίας του φύλου, καθώς η θεωρία αυτή συνιστά μια άλλη, πιο ευρύτερη θεωρία, η οποία περιλαμβάνοντας τον άνδρα, τη γυναίκα και το παιδί, αποδίδει ισοδύναμο στα δυο φύλα και αναγνωρίζει πως υπάρχει αρρενωπότητα λόγω ύπαρξης του ανδρικού φύλου¹¹. Ο φεμινισμός, από την άλλη δεν αναγνωρίζει ισοδύναμο, εμμένει και εξετάζει τις κοινωνικές σχέσεις αποκλειστικά από την πλευρά των γυναικών, καθώς θεωρεί πως υποεκπροσωπούνται. Για τους φεμινιστές, το φύλο πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα κοινωνικό κατασκεύασμα το οποίο αναφέρεται σε άνδρες και σε γυναίκες *per se*, εκφράζοντας τον κοινωνικό ρόλο αυτών βάσει φύλου καθώς και τις ιδεολογικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ αυτών των δυο και λαμβάνουν χώρα στις κοινωνίες. Ο όρος “gender” αποδεικνύεται πιο ευρύς ενώ τα όρια του επιδέχονται μεταβολές. Σε καμία περίπτωση, δεν αναπτύσσουν τις θεωρίες τους στη βάση της βιολογικής αντίληψης περί φύλου (sex) και των απαιτήσεων βάσει της ανατομίας του αναπαραγωγικού συστήματος.

---

¹⁰ Mauricio Lascuarín Fernández & Luis Fernando Villafuerte Valdés, *The International Relations Theory under a Feminist Approach*, *Revista de Relaciones Internacionales, Estrategia y Seguridad*, 2016

¹¹ Ανακτήθηκε Οκτώβριο 2022 από <http://www.feminista.com/v3n3/handrahan.html>

Ορισμένοι από αυτούς, υιοθετώντας μια διαθεματική προσέγγιση -intersectional approach-, η οποία εστιάζει ιδιαίτερα σε “κάθε πράξη ή παράλειψη, που θέτει σε μειονεκτική θέση τα πρόσωπα λόγω φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, σε συνδυασμό με ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά, όπως η εθνική, εθνοτική, κοινωνική προέλευση, οι θρησκευτικές, πολιτικές ή σεξουαλικές πεποιθήσεις, η οικογενειακή κατάσταση, ηλικία, η αναπηρία¹²”, ζητούν τη συμπερίληψη του φύλου ως κατηγορία ανάλυσης ή απλώς ως μεταβλητή. Κατηγορία ανάλυσης είναι μια κατηγορία που θεωρείται κατάλληλη για την κριτική εξέταση ενός συγκεκριμένου ερευνητικού πεδίου. Από την άλλη, η εισαγωγή του φύλου ως μεταβλητή προτάθηκε από μια σειρά ακαδημαϊκών όπως ο φιλελεύθερος Robert Keohane, ο οποίος υποστηρίζει πως το φύλο συμβάλει στην αντιμετώπιση ζητημάτων συγκρούσεων και συνεργασίας σε διακριτά πεδία μελέτης όπως η εξωτερική πολιτική, ο πόλεμος, η ειρήνη και οι θεσμοί, οδηγώντας στην ανάπτυξη αποτελεσματικών εργαλείων εφαρμοσμένης πολιτικής, νομικών και θεσμικών μέσων για τη διαμόρφωση πολιτικών ευαίσθητων σε θέματα φύλου¹³.

Για τους περισσότερους από αυτούς, η ένταξη του φύλου ως κατηγορία ανάλυσης υπό το πρίσμα μιας εμπειρικής προσέγγισης, δεν αποτελεί πρόκληση για τις διεθνείς σχέσεις, αρκεί να μην περιορίζεται στην απλή συμπερίληψη των γυναικών αλλά στην εμβάθυνση των λόγων ασύμμετρης αντιμετώπισης αυτών. Ωστόσο πολλοί εξ αυτών, όπως η Ann J. Tickner, υποστηρίζουν πως οι διεθνείς σχέσεις αγνοούν ένα μεγάλο σύνολο της ανθρώπινης εμπειρίας, το οποίο αν προσεγγιστεί διαφορετικά, παρουσιάζει τη δυναμική της αναζήτησης και εύρεσης νέων τρόπων προσέγγισης των ενδοκρατικών πρακτικών. Στη βάση της αποδόμησης των διεθνών σχέσεων, υποστηρίζουν πως αυτές είναι αρρενωπά καθορισμένες λόγω της διχοτόμησης του φύλου και των ουσιοκρατικών αντιλήψεων περί θηλυκότητας και αρρενωπότητας, η οποία καθιστά τη γυναίκα ως το “άλλον”, αποδίδοντας σε αυτή συγκεκριμένους ρόλους βάσει παγιωμένων αντιλήψεων. Η “ηγεμονική αρρενωπότητα”, εξάλλου, σύμφωνα με την Tickner, είναι η απόδειξη της λεπτομερούς ενασχόλησης της διεθνούς πολιτικής με

---

¹² Ο όρος διαθεματικότητα ή διατομεακότητα επινοήθηκε από την ακτιβίστρια για τα πολιτικά δικαιώματα και καθηγήτρια, Kimberlé Crenshaw και μπορεί να οριστεί ως «η αλληλένδετη φύση των κοινωνικών κατηγοριοποιήσεων όπως η φυλή, η τάξη και το φύλο, που θεωρείται ότι δημιουργούν αλληλεπικαλυπτόμενα και αλληλεξαρτώμενα συστήματα διάκρισης». Προσθέτοντας την ιδέα αυτήν στον φεμινισμό, το κίνημα γίνεται πραγματικά περιεκτικό και επιτρέπει στις γυναίκες κάθε φυλής, οικονομικής θέσης, θρησκείας, ταυτότητας και προσανατολισμού να ακουστεί η φωνή τους. Στην φεμινιστική θεωρία, η διαθεματικότητα έχει γίνει ο κυρίαρχος τρόπος σύλληψης των σχέσεων μεταξύ των συστημάτων καταπίεσης που κατασκευάζουν ταυτότητες και των κοινωνικών τοποθετήσεων σε προνομιακές θέσεις και θέσεις εξουσίας. Carastathis Anna, *The Concept of Intersectionality in Feminist Theory*, Philosophy Compass, 2014

¹³ Stens Jill, *Φύλο και Διεθνείς Σχέσεις* (Μτφρ: Ρόζα Βασιλάκη, Επιστημονική Επιμέλεια: Χαρά Καραγιαννοπούλου), Εκδόσεις Πεδίο, 2016

την “ανδροκρατούμενη σφαίρα δράσεων”, η οποία καθιστά τη γυναικεία εκπροσώπηση ψεύτικη¹⁴. Σύμφωνα με τον Connell, αυτό το είδος της αρρενωπότητας είναι ένα κοινωνικά κατασκευασμένο πρότυπο άντρα που διαφέρει από τις άλλες μορφές αρρενωπότητας και αποτελεί πατριαρχικό πρότυπο, νομιμοποιώντας την πατριαρχία στην πολιτική και κοινωνική τάξη¹⁵.

Πάγιο αίτημα των φεμινιστών που έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους στις πολιτικές επιστήμες είναι η εμφυλοποίηση της επιστήμης των διεθνών σχέσεων. Γι’ αυτό, οι φεμινιστές επιλέγουν να αναλύουν τη θέση της γυναίκας σε συνάρτηση με τον πόλεμο, την ειρήνη και την ασφάλεια με τους δικούς τους όρους, ζητώντας η συμπερίληψη του γυναικείου φύλου υπό το πρίσμα μη ουσιοκρατικών προσεγγίσεων να αποτελεί ένα κανονιστικό αίτημα. Την ίδια στιγμή, μελετητές των διεθνών σχέσεων απορρίπτουν το φύλο, χαρακτηρίζοντας το μια κατηγορία ασύμβατη για τον ακαδημαϊκό τους κλάδο καθώς αυτός είναι ουδέτερος ως προς το φύλο αλλά και για λόγους θεσμικής αδράνειας. Με τον Kal Holsti να αντιτίθεται στην αυξημένη υπερειδίκευση, που χαρακτηρίζει τον κλάδο των διεθνών σχέσεων, ζητά την διερεύνηση των αιτιών του πολέμου αλλά και την διευκρίνηση ορών για την επίτευξη ειρήνης, τάξης και ασφάλειας. Η άποψη του αυτή αποκλείει οποιαδήποτε μελέτη για το φύλο διεθνείς σχέσεις¹⁶.

Αν και έχει αναπτυχθεί το γνωστικό πεδίο μελέτης του φεμινισμού στον τομέα των διεθνών σχέσεων, οι αποκλίσεις συνεχίζουν να υπάρχουν. Και αυτό γιατί, όπως υποστηρίζεται, το μοναδικό κοινό σημείο συνάντησης του φεμινισμού, του ρεαλισμού και σχετικών μ’ αυτόν ρευμάτων π.χ. νεορεαλισμός είναι οι ασυμμετρίες. Όπως ο ρεαλισμός εξετάζει τις ασύμμετρες σχέσεις εξουσίας στο διεθνές σύστημα, έτσι και ο φεμινισμός προσπαθεί να εξηγήσει τις ασυμμετρίες μεταξύ φύλου, άνδρα και γυναίκας¹⁷.

---

¹⁴ Tickner A, *Gender in International Relations, Feminist Perspective on Achieving Global Security*. New York: Columbia University Press, 1992

¹⁵ Blanchard Eric M., *Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory*, *Signs*, Vol. 28, No. 4, 2003, σελ 1289-1312

¹⁶ Kal Holsti, *The Dividing Discipline: Hegemony and Diversity in International Theory*, (Boston, MA: Allen and Unwin, 1985), pp. 139-140 in Sandra Whitworth, op. cit.

¹⁷ Mauricio Lascuarín Fernández & Luis Fernando Villafuerte Valdés, *The International Relations Theory under a feminist approach*, *Revista de Relaciones Internacionales, Estrategia y Seguridad*, Universidad Militar Nueva Granada Colombia, vol 11, no1, 2016, σελ 45-61

1.2 ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΘΕΣΜΟΠΟΙΗΣΗ

Για πολλούς ακαδημαϊκούς, το φύλο ως ένας κεντρικός παράγοντας για την ειρήνευση, την επίλυση μας σύγκρουσης αλλά και την οικοδόμηση ειρήνης είναι το κλειδί για τη μεταρρύθμιση της ατζέντας για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια¹⁸. Η βάση αυτής της θεσμικής αλλαγής σε επίπεδο θεωρίας μπορεί να εντοπιστεί στις αξιώσεις της φεμινιστικής θεσμοποίησης, η οποία υποστηρίζει πως η ουσιαστική γυναικεία συμμετοχή δεν μπορεί να επιτευχθεί αν δεν υπάρξει πρώτα θεσμική αλλαγή.

Η Φεμινιστική Θεσμοποίηση ή Φεμινιστικός Πραγματισμός βασίζεται στον Νέο Θεσμισμό, ο οποίος αναδύθηκε στη δεκαετία του 90 ως κεντρική ερμηνευτική μεταβλητή στην πολιτική ανάλυση. Ο νέος θεσμισμός εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους διάφοροι φορείς αντιστέκονται ή μη στην αλλαγή των θεσμών και τον τρόπο με τον οποίο οι θεσμοί διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των διάφορων παραγόντων μέσω της κατασκευής κανόνων, νορμών και πολιτικών¹⁹. Ο Θεσμισμός περιγράφει πρότυπα συμπεριφοράς και κανόνες που αναδύονται στο πλαίσιο τυπικών και άτυπων θεσμών. Η «θεσμική στροφή» στην πολιτική επιστήμη αντανακλά μια ευρύτερη συναίνεση τόσο μεταξύ των φεμινιστών όσο και των υπόλοιπων μελετητών ότι οι θεσμοί διαμορφώνουν βαθιά την πολιτική ζωή. Ωστόσο, παρά τις σημαντικές προόδους στη θεσμική ανάλυση τις τελευταίες δεκαετίες, οι μελετητές του φύλου αντιμετωπίζουν δυσκολίες αναφορικά με τις επιπτώσεις που φέρει το φύλο στους θεσμούς και αντίστροφα. Η φεμινιστική θεσμοποίηση, μια νέα φεμινιστική θεσμική προσέγγιση των θεσμιστών είναι αυτή θεώρηση που επιδιώκει να διεισδύσει στις έμφυλες βάσεις των πολιτικών θεσμών, τη λειτουργία και τη σημασία των θεσμών και τους έμφυλους μηχανισμούς²⁰.

Η φεμινιστική έρευνα βοηθά στην κατανόηση των σχέσεων μεταξύ τέτοιων θεσμών και εξουσίας με απόλυτο στόχο την προώθηση της ενδυνάμωσης των γυναικών και τον μετασχηματισμό των πατριαρχικών κοινωνικών θεσμών. Ο άμεσος αποκλεισμός των γυναικών από τη συμμετοχή στη δημόσια ζωή, η κατηγοριοποίηση αντρικών και γυναικείων ρόλων και η απόδοση υψηλότερων ανταμοιβών στους πρώτους, η μη αντιμετώπιση των φεμινιστικών ζητημάτων ως προβλήματα δημόσιας πολιτικής αλλά ο περιορισμός τους στην ιδιωτική σφαίρα και η εξαίρεση των έγχρωμων

---

¹⁸ Pratt Nicola, Rechter -Dervoe Sophie, Women, peace and security: a new conceptual challenges and opportunities, Policy Brief 2013

¹⁹ Mackey Fiona, Kenny Meryl, and Chappell Louise, New Institutionalism Through a Gender Lens: Towards a Feminist Institutionalism? International Political Science Review, Vol 21, No.5, November 2010, σελ.573

²⁰ Krook Mona Lena, Beyond Supply and Demand: A Feminist- institutionalist Theory of Candidate Selection, Political Research Quartely, Vol 63, No.4, December, 2010, σελ.714

γυναικών από την πολιτική συζήτηση αποτελούν κάποια από τα πάγια αιτήματα του νέου θεσμισμού, ο οποίος επιδιώκει να τα ανατρέψει²¹.

Η φεμινιστική θεσμοποίηση συνιστά ένα σώμα θεωριών που εξετάζει τον τρόπο διανομής της ισχύος μέσα στους θεσμούς, όταν οι γραφειοκρατικές δομές, οι νόρμες, οι κανόνες και οι πρακτικές που διέπουν τους θεσμούς είναι εμφυλοποιημένοι, παράγοντας έμφυλα αποτελέσματα. Αναγνωρίζει ότι οι γυναίκες υφίστανται διακρίσεις και εκπροσωπούνται σε χαμηλότερα επίπεδα λόγω του φύλου τους και γ' αυτό οι υποστηρικτές της εστιάζουν στην ένταξη και τον αποκλεισμό των γυναικών από τους θεσμούς, την εμπειρία και τη συμμετοχή τους σε θεσμικές δυναμικές αλλά και εξετάζουν αν οι μεταρρυθμίσεις ως προς την ισότητα των φύλων, επηρεάζουν την ανακατανομή της εξουσίας εντός των θεσμών²². Παράλληλα, η θεώρηση αυτή ασκεί κριτική και επιδιώκει να ξεπεράσει την υπάρχουσα «έμφυλη τύφλωση» της επιστήμης στο πεδίο των διεθνών σχέσεων, να συμπεριληφθούν οι γυναίκες ως φορέας στις πολιτικές διαδικασίες και να μετακινήσει την ερευνητική ατζέντα σε θέματα σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ των φύλων και την λειτουργία και την επίδραση πολιτικών θεσμών σε αυτά.

Αναφορικά με ουσιαστικά ζητήματα της φύσης και των διαδικασιών του θεσμικού μετασχηματισμού, οι φεμινιστικές προσεγγίσεις υποστηρίζουν ότι οι σχέσεις των φύλων και οι σχετικές νόρμες, διαφορετικά αυτό που ο Connell διατυπώνει ως θεσμικά «καθεστώτα φύλου», αποτελούν μέρος μιας εξελικτικής δυναμικής με τις οποίες πρέπει να συναγωνιστούν οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Επίσης, οι σχέσεις μεταξύ των δυο φύλων και οι κανόνες αρρενωπότητας και θηλυκότητας καλλιεργούν σημαντικούς μηχανισμούς βάσει των οποίων θεσμοθετούνται ασυμμετρίες. Και, οι ευρύτερες κοινωνικές αλλαγές και οι αλλαγές στη διάρθρωση των σχέσεων των φύλων συνιστούν παράγοντες ευρύτερης θεσμικής αλλαγής²³.

Βασιζόμενοι στην πρόταση της Holmes στο άρθρο της Feminist Institutionalism, καταλήγουμε πως η επίτευξη της ενσωμάτωσης της φεμινιστικής θεσμοποίησης στις ειρηνευτικές αποστολές, μπορεί να αποτελεί την αφετηρία της ουσιαστικής και αποτελεσματικής ένταξης των γυναικών σε αυτές. Εφόσον για τους φεμινιστικούς θεσμιστές, οι θεσμοί είναι δυναμικές οντότητες, οι οποίες είτε περιορίζουν είτε

---

²¹ Calmey Paul, Understanding Public Policy: Theories and Issues, 5th Edition, November 2019

²² Chappell L., Comparing political institutions: revealing the gendered logic of appropriateness. Politics and Gender, σελ.223

²³ Mackey Fiona, Kenny Meryl, and Chappell Louise, New Institutionalism Through a Gender Lens: Towards a Feminist Institutionalism? International Political Science Review, Vol 21, No.5, November 2010, σελ.582

επιτρέπουν τη συμπεριφορά των κοινωνικών δρώντων που λειτουργούν μέσα και έξω από αυτούς, μπορούν ταυτόχρονα να επηρεάζονται και από αυτούς. Και εφόσον, σύμφωνα με την Holmes, οι ειρηνευτικές αποστολές βασίζονται σε έμφυλους κανόνες, οι οποίοι καθορίζουν και τον τρόπο λειτουργίας των ειρηνευτικών θεσμών και των ειρηνευτών, τα θεσμικά εμπόδια που περιορίζουν την ουσιαστική συμμετοχή των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές του ΟΗΕ, μπορεί να αρθούν αν η φεμινιστική θεσμοποίηση ενσωματωθεί σε αυτές²⁴.

Μέχρι σήμερα, αν και έχουν γίνει προσπάθειες οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις να προσεγγίζονται ως έμφυλες επιχειρήσεις, δεν αποτελεί έκπληξη, το γεγονός ότι ο φεμινιστικός θεσμισμός δεν έχει καταφέρει να εφαρμοστεί πλήρως στον τομέα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων των Ηνωμένων Εθνών. Η ανακατανομή της εξουσίας εντός των ιδρυμάτων που εμπλέκονται στη διατήρηση της ειρήνης, η αναγκαιότητα επίτευξης μεταρρυθμίσεων, η άρση των θεσμικών εμποδίων αλλά και η αναδιαμόρφωση του εργατικού δυναμικού για την ουσιαστική συμμετοχή των γυναικών στη διατήρηση της ειρήνης και την συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων σε τακτικό, επιχειρησιακό και στρατηγικό επίπεδο στη διατήρηση της ειρήνης αλλά και η διασφάλιση ότι η προσέγγιση του φύλου ενσωματώνεται σε όλα τα στάδια μιας ειρηνευτικής αποστολής, από το σχεδιασμό, μέχρι την εγκατάσταση και την υλοποίηση μέχρι την απόσυρση αποτελούν προϋποθέσεις για τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, που θέλουν να ενσωματώσουν ουσιαστικά τη γυναίκα.

Το πρόβλημα της «αργής στροφής» των ειρηνευτικών επιχειρήσεων σε πολιτικές ουδέτερες προς το φύλο και ανοιχτές προς τη γυναίκα έγκειται στο ότι οι θεσμοί αν και δεν είναι σταθερές και μόνιμες οντότητες, τείνουν στην σταθερότητα εξαιτίας της εξάρτησης από παγιωμένες αντιλήψεις²⁵. Και αν αναρωτηθούμε γιατί οι ειρηνευτικές αποστολές, οι οποίες ομολογουμένως αποτελούν δυναμικούς μηχανισμούς των Ηνωμένων Εθνών συμβιβάζονται με μια αργή εξελικτική πορεία των θεσμών, οι οποίοι τις διέπουν; Η απάντηση δίνεται από τον τρόπο μέσα από τον οποίο τα Ηνωμένα Έθνη έχουν προσεγγίσει τα θέματα φύλου. Σύμφωνα με την Sophie Bessis, ο ΟΗΕ κατανοεί πλήρως ότι είναι αδύνατο να παραμένει ουδέτερος ως προς το φύλο για οποιοδήποτε έργο²⁶. Πράγματι, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν προτείνει και έχουν υιοθετήσει πολλές στρατηγικές για την αντιμετώπιση των ζητημάτων φύλου κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών δεκαετιών.

---

²⁴ Holmes Georgina, *Feminist Institutionalism in United Nations Peace Operations and International Relations Theory*, Manchester University Press, 2020

²⁵ Chappell Louise, “Comparing Political Institutions: Revealing the Gendered ‘Logic of Appropriateness’ | *Politics & Gender* | Cambridge Core,” *Politics & Gender* 2, no. 2, <https://doi.org/10.1017/S1743923X06221044>, 2006

²⁶ Bessis Sophie, “International Organizations and Gender: New Paradigms and Old Habits,” *Signs* 29, no. 2, 633–47, <https://doi.org/10.1086/379178>, 2020

Από την άλλη, το συνονθύλευμα γεγονότων της δεκαετίας του 1990, τα οποία υπογράμμισαν την ανισότητα των φύλων, επισφραγίζουν την αποτυχία κρατών μελών του ΟΗΕ να λάβουν μια πιο σκληρή στάση σχετικά με την έμφυλη βία και να εφαρμόσουν επαρκώς μέτρα για την προστασία των γυναικών. Ενώ, η κατάρρευση της ειρηνευτικής επιχείρησης της Βοσνίας, σε συνδυασμό με άλλες ειρηνευτικές καταστροφές της δεκαετίας, θα έπρεπε να είχαν ωθήσει τον ΟΗΕ να δράσει αποτελεσματικά και να υιοθετήσει πολιτικές ουδέτερες προς το φύλο, δεν έγινε ποτέ κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, τα Ηνωμένα Έθνη δεν έκαναν ποτέ πραγματικές προσπάθειες για μια συθέμελη αναδιάρθρωση του εαυτού τους ώστε να οδηγηθούν σε μια ουσιαστική αποτίναξη της πατριαρχικής κουλτούρας που είχε εδραιωθεί στον θεσμό από την ίδρυσή του²⁷. Η Sophie Bessis αποδίδει αυτήν την συνθήκη στο πολιτικό αντίκτυπο που φέρει η ισότητα των φύλων, με αποτέλεσμα να υπάρχει ένας γενικευμένος πολιτικός διάλογος για θέματα φύλου, αλλά να μην ενσωματώνεται ποτέ σε επίσημα έγγραφα, αποφάσεις και εντολές²⁸.

1.3 ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1.3.1 ΤΥΠΟΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Υπάρχουν πολλοί όροι για να αναφερθεί κανείς στις διεθνείς επιχειρήσεις που έχουν σχεδιαστεί για την υποστήριξη της ειρήνης σε ένα πολεμικό και μεταπολεμικό περιβάλλον. Ορισμένοι εθνικοί στρατοί και οι διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει δόγματα για να βοηθήσουν στην αποσαφήνιση αυτών των όρων. Αν και υπάρχουν ορισμένες διαφορές, αυτές είναι δευτερεύουσες και αυτό γιατί η ουσία έγκειται στην αποτελεσματική αποκατάσταση της ειρήνης για την εξασφάλιση διεθνούς σταθερότητας. Οι επιχειρήσεις λοιπόν διακρίνονται σε επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης του ΟΗΕ (peacekeeping operations), υποστήριξης της ειρήνης (peace support operations), οι οποίες εκτελούνται από το ΝΑΤΟ και σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Ο τελευταίος όρος, ο οποίος είναι και ο πιο ευρύς, χρησιμοποιείται από τον ΟΗΕ αλλά και από τον στρατό των ΗΠΑ και περιλαμβάνει τόσο ειρηνευτικές όσο και ειδικές πολιτικές αποστολές (United Nations Special Political Missions). Υπάρχει και ο όρος “επιχειρήσεις σταθερότητας (stability operations) ή σταθεροποίησης (stabilization)”, ο οποίος

---

²⁷ Belrose Tegan, Gender- Based Violence and the Insecurities of Security: A Feminist Institutional Analysis of Un Peacekeeping Operations, August 2021

²⁸ Bessis Sophie, “International Organizations and Gender: New Paradigms and Old Habits,” *Signs* 29, no. 2 (2004): 633–47, <https://doi.org/10.1086/379178>, 636

χρησιμοποιείται κυρίως από τις ΗΠΑ μετά το 2004 και συνιστούν επιχειρήσεις που εξελίσσονται σε μετασυγκρουσιακά περιβάλλοντα. Αν και η έννοια των επιχειρήσεων σταθερότητας είναι συμβατή με την ειρηνευτική επιχείρηση, οι επιχειρήσεις σταθερότητας, σύμφωνα με τον Walter Dorn²⁹, δεν αντιμετωπίζουν τις βαθύτερες αιτίες της σύγκρουσης καθώς η σταθερότητα μπορεί να επιτευχθεί και χωρίς καθεστώς δημοκρατίας

1.3.2 ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ

Το τέλος του Ψυχρού πολέμου και η ταυτόχρονη διάλυση του “ασφαλούς” διπολικού συστήματος και της αμοιβαίας αποτροπής, ο συνεπακόλουθος πολιτικός και οικονομικός παραγκωνισμός των σφαιρών επιρροής των δυο υπερδυνάμεων σε συνδυασμό με το μεταποικιακό σύνδρομο της δημιουργίας τεχνητών κρατών αλλά και η παγκοσμιοποίηση προκάλεσαν πολλά προβλήματα στο διεθνές γίνεσθαι, οδηγώντας στην έξαρση των εμφυλίων πολέμων, ιδιαίτερα στην Αφρική. Οι απαιτήσεις για αντιμετώπιση των αναδύμενων κινδύνων οδήγησαν στη δημιουργία ενός νέου τύπου ειρηνευτικών επιχειρήσεων, των λεγόμενων πολυδιάστατων, ως φυσική εξέλιξη των παραδοσιακών.

Η επιχείρηση διατήρησης ειρήνης αποτελεί μία από το σύνολο των μηχανισμών που αναλαμβάνει ο ΟΗΕ για την εγκαθίδρυση ειρήνης, και αν και ενεργοποιείται για την υποστήριξη της εφαρμογής της εκχειρίας ή της ειρηνευτικής συμφωνίας, ωστόσο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο τόσο στις διαδικασίες ειρήνευσης όσο και στις πρώιμες διαδικασίες οικοδόμησης ειρήνης³⁰. Οι επιχειρήσεις αυτές διεύρυναν κατά πολύ το εύρος των δραστηριοτήτων τους. Οι πολυδιάστατες πλέον επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης (peacekeeping operations) αποτελούνται από ένα πολύπλοκο σύμπλεγμα στρατιωτικών, αστυνομικών και πολιτικών δράσεων, οι οποίες απαιτούν την παρουσία στρατιωτικού, αστυνομικού και πολιτικού προσωπικού, το οποίο αναλαμβάνει δυναμικό ρόλο, εμπλέκοντας τους εγχώριους και διεθνούς πολιτικούς παράγοντες ή και τη διεθνή κοινότητα προκειμένου να εξασφαλιστεί η διαρκής ειρήνης. Αυτές διέπονται από τρεις βασικές αρχές, αυτής της συναίνεσης των μερών, της αμεροληψίας και της μη χρήσης βίας παρά μόνο στην περίπτωση της αυτοάμυνας και άμυνας της εντολής.³¹

---

²⁹ Dorn Walter, Peace Operations: Terms & Definitions, Brief prepared for the House of Commons Standing Committee on National Defense, 2018

³⁰ United Nations Department of Peacekeeping Operations & Field Support, United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines, 2008

³¹ Οι αρχές αυτές διατυπώθηκαν από τον Γενικό Γραμματέα Dag Hammarskjold βάσει των πορισμάτων που προέκυψαν από την αποστολή UNEF στη Μέση Ανατολή. Η συναίνεση των μερών, η οποία ρυθμίζεται μέσα από μια ειδική συμφωνία,

Πιο αναλυτικά, οι μηχανισμοί του ΟΗΕ περιλαμβάνουν διαδικασίες όπως αποτροπή της σύγκρουσης, προληπτική διπλωματία, διαδικασίες ειρήνευσης, διατήρησης, επιβολής και οικοδόμησης της ειρήνης και στηρίζονται στη σύνταξη μιας εντολής, η οποία προκύπτει βάσει των αναγκών της πληγείσας περιοχής ή κράτους. Οι επικαλύψεις μεταξύ αυτών των διαδικασιών είναι πολλές, κάνοντας τα όρια μεταξύ αυτών ιδιαίτερα δυσδιάκριτα αν και η πολιτική διαδικασία μπορεί να διαιρεθεί σε τρία επίπεδα ή αλλιώς γνωστές ως φάσεις ζωής της σύγκρουσης³², όπου σε καθεμία από αυτές λαμβάνουν δράση διαφορετικοί μηχανισμοί με απόλυτο στόχο τη θέσπιση και τη διατήρηση της διαρκούς ειρήνης.

Σε προσυγκρουσιακό επίπεδο, ο στόχος είναι η πρόληψη και αποτροπή της εκκολαπτόμενης σύγκρουσης μέσω έγκαιρης προειδοποίησης, συλλογής σχετικών πληροφοριών καθώς και αναλυτικής επεξεργασίας των παραγόντων που μπορεί να οδηγήσουν σε μια σύγκρουση, συμπεριλαμβάνοντας την εφαρμογή θεσμικών μέτρων ή διπλωματικών μηχανισμών αλλά και άσκηση προληπτικής διπλωματίας προκειμένου να αποτραπεί η εξέλιξη μιας διαφωνίας σε ένοπλη σύρραξη. Σε συγκρουσιακό επίπεδο, όπου έχει ξεσπάσει και εξελίσσεται μια ένοπλη σύγκρουση, ο ΟΗΕ μπορεί να επιχειρήσει με στόχο την ειρήνευση (peacemaking) ή να αιτηθεί την επιβολή της ειρήνης (peace enforcement). Η ειρήνευση περιλαμβάνει δράσεις διπλωματικού χαρακτήρα προκειμένου να

που καθορίζει και τις λεπτομέρειες του καθεστώτος της ειρηνευτικής αποστολής, αποτελεί μια αμοιβαία δέσμευση και συμφωνία μεταξύ των αντιμαχόμενων πως επιθυμούν την αρωγή της ειρηνευτικής αποστολής για την διευθέτηση της κρίσης. Η πράξη αυτή συνεπακόλουθα παρέχει στην αποστολή την απαραίτητη ελευθερία προκειμένου να εκπληρώσει τα καθήκοντα της, όπως αναγράφονται στη σχετική εντολή. Η αμεροληψία αποτελεί τη δεύτερη σημαντική αρχή και υπογραμμίζει πως οι ειρηνευτικές δυνάμεις οφείλουν να αντιμετωπίζουν τα αντιμαχόμενα μέρη χωρίς καμία προκατάληψη. Η αμεροληψία βοηθάει την ειρηνευτική αποστολή να επιτελέσει το έργο της με την συναίνεση και την συνεργασία των μερών, αλλά σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να συγχέεται με την ουδετερότητα και την ανενεργία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχημένης επιχείρησης, όπου διατηρήθηκε η αρχή της αμεροληψίας ήταν η UNDOF, η οποία δραστηριοποιήθηκε στα Υψίπεδα του Γκολάν μετά τον Αραβο-Ισραηλινό πόλεμο του 1973. Τέλος, η μη χρήση βίας παρά μόνο στην περίπτωση της αυτοάμυνας και άμυνας της εντολής αποτελεί θεμελιώδη αρχή και υπογραμμίζει πως ο ΟΗΕ δεν είναι ένας μηχανισμός επιβολής βίας παρά μόνο αν διακυβεύεται η ασφάλεια του προσωπικού του ή της ίδιας της αποστολής. Ως άμυνα δεν νοείται η άσκηση του δικαιώματος άμυνας που αναγνωρίζεται στα κράτη βάσει του άρθρου 51 του Χάρτη των ΗΕ, αλλά “η άμυνα του κάθε μέλους της ειρηνευτικής δύναμης ή μεμονωμένου τμήματος αυτής”. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το ΣΑ έχει κάνει τις σχετικές προβλέψεις εξουσιοδοτώντας την αποστολή για χρήση βίας σε τακτικό επίπεδο μέσα από τον μηχανισμό σθεναρής διατήρησης της ειρήνης όπως παρουσιάστηκε και παραπάνω.

³² Το Κέντρο για τις Διεθνείς Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (Center For International Peace Operations), προχωρά σε μια άλλη διάκριση των πολυδιάστατων επιχειρήσεων σε τρεις διαδοχικές γενιές. Η πρώτη εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 80 και ο στόχος της ήταν η δημιουργία προσωρινής παρουσίας ασφαλείας και η αντιμετώπιση των αιτιών της σύγκρουσης. Η δεύτερη γενιά, η οποία εμφανίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 90, διαφοροποιείται από την πρώτη, καθώς η εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας περιελάμβανε την χρήση βίας για την υποστήριξη της επιχείρησης όπως στην περίπτωση των επιχειρήσεων στην Βοσνία και στην Σομαλία. Τέλος, η τρίτη εμφανίζεται με τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις στο Κόσοβο (UNMIK) και στο Ανατολικό Τιμόρ (UNTAET) στα τέλη της δεκαετίας του 90. Αν και παρουσιάζει χαρακτηριστικά της δεύτερης γενιάς, διακρίνεται από αυτήν καθώς πλέον οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις επιτυγχάνουν να ενσωματωθούν στην πολιτική σφαίρα αναλαμβάνοντας προσωρινά καθήκοντα διακυβέρνησης. Από την άλλη, κάποιοι άλλοι ακαδημαϊκοί επέλεγον να κατηγοριοποιούν σε αυτήν την γενιά τις ειρηνευτικές αποστολές της ΕΕ, του ΝΑΤΟ και της Αφρικανικής Ένωσης

Bercovici Jacod & Jackson Richard, Conflict Resolution in the Twenty-First Century: Principles, Methods, and Approaches, University of Michigan Press, 2009, σελ. 75

επιτευχθεί συμφωνία μέσω διαπραγματεύσεων, ενώ η επιβολή ειρήνης υπαγορεύει τη χρήση στρατιωτικής βίας κατόπιν εντολής του Συμβουλίου Ασφαλείας, όταν και εφόσον αυτό αποφανθεί την ύπαρξη κινδύνου για την ειρήνη, διατάραξη της ειρήνης ή πράξη επιθετικότητας, ενεργοποιώντας τον μηχανισμό συλλογικής ασφάλειας βάσει του άρθρου 42 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, στη βάση της αποκατάστασης της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Σε διαφορετική περίπτωση, στρατιωτικά μέσα μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε τακτικό επίπεδο ύστερα από τη συναίνεση των αντιμαχόμενων μερών. Σ' αυτήν την περίπτωση έχουμε σθεναρή διατήρηση της ειρήνης (robust peacekeeping). Η διατήρηση ειρήνης (peacekeeping), όπως έχει ήδη επισημανθεί, ενεργοποιείται με την κατάπαυση των εχθροπραξιών και στοχεύει στη διατήρηση μιας μη συγκρουσιακής συνθήκης, όσο εύθραυστη και αν αυτή καθίσταται, ενώ και συμβάλει για την υπογραφή και εφαρμογή συμφωνιών από τα αντιμαχόμενα μέρη. Τέλος, η οικοδόμηση ειρήνης (peacebuilding) υιοθετείται σε μετασυγκρουσιακό επίπεδο με στόχο τη μείωση του κινδύνου επιστροφής στη συγκρουσιακή κατάσταση και την ενίσχυση των κρατικών δυνατοτήτων σε όλους τους τομείς για τη διαχείριση της σύγκρουσης. Η διαδικασία οικοδόμησης απευθύνεται στον τοπικό πληθυσμό και συνιστά μια μακροπρόθεσμη, χρονοβόρα, απαιτητική και σύνθετη διεθνή προσπάθεια που απαιτεί ολιστική προσέγγιση ως προς την αντιμετώπιση των δομικών αιτιών της βίαιης σύγκρουσης με απώτερο στόχο την ανάπτυξη διαρκούς ειρήνης. Η διαρκής ειρήνη, μπορεί να μεταφραστεί ως ένα περιβάλλον χρηστής διακυβέρνησης με βιώσιμες και στέρεες βάσεις, οι οποίες αποτρέπουν την υποτροπή και επιστροφή στην εμπόλεμη κατάσταση. Αν και δεν υπάρχει απόλυτη ταύτιση για τον ορισμό αυτής, η δημιουργία ενός περιβάλλοντος προστασίας και ασφάλειας, η θέσπιση ενός κράτους δικαίου με σταθερές δημοκρατικές βάσεις, η ανάπτυξη βιώσιμης οικονομίας και κοινωνικής ευημερίας αποτελούν βασικές στοχοθεσίες του μηχανισμού οικοδόμησης ως προς το μετασυγκρουσιακό κράτος.

1.3.3 ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ³³

Ο ΟΗΕ αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους διεθνείς οργανισμούς και οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις συνιστούν με τη σειρά τους έναν διεθνή μηχανισμό που λειτουργεί με γνώμονα την εξασφάλιση διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Υπό μια ευρεία έννοια, οι ειρηνευτικές αποστολές μπορούν να οριστούν και ως «διεθνή ιδρύματα», τα οποία ρυθμίζονται από ένα συνδεδεμένο σύνολο

---

³³ Oksamytna Kseniya & Karlsrund John, United Nations Peace Operations and International Relations Theory: An Introduction, July 2020

τυπικών και άτυπων κανόνων, οι οποίοι καθορίζουν συμπεριφορές, περιορίζουν τη δραστηριότητα και διαμορφώνουν τις προσδοκίες³⁴.

Κάθε μηχανισμός, έτσι και οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις κάθε άλλο παρά στατικές είναι. Η εξελικτική πορεία αυτών και ο τρόπος λειτουργίας τους μπορεί να εξηγηθούν μόνο μέσα από την εφαρμογή και εξέταση των θεωριών των διεθνών σχέσεων³⁵. Αν και μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, υπάρχει πληθώρα άρθρων και επιστημονικών προσεγγίσεων που συνεισφέρουν στην εξέταση των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης, οι απόπειρες θεωρητικοποίησης εντατικοποιούνται τις τελευταίες δεκαετίες. Ο Johnstone εντόπισε την περίοδο ακμής μετά το 1989 και το αποδίδει σε τρεις παράγοντες³⁶. Η αύξηση του αριθμού των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, από το 1999 και μετά, που αναλαμβάνουν τόσο ο ΟΗΕ όσο και άλλοι περιφερειακοί οργανισμοί, η δημοσίευση της Έκθεσης Brahimi το 2000 και τέλος, οι τρομοκρατικές επιθέσεις του Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ που θεωρείται και σημείο καμπή της διεθνούς ιστορίας αποτελούν τις τρεις σημαντικές συνιστώσες.

Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει μια μόνο θεωρία που μπορεί να εξηγήσει το εύρος των δραστηριοτήτων, στις οποίες εμπλέκονται οι ειρηνευτικές αποστολές. Ο ρεαλισμός, ο οποίος αποτελεί την κλασική θεωρία των διεθνών σχέσεων υποστηρίζει πως το διεθνές σύστημα είναι κρατοκεντρικό και μέσα σε αυτό, οι πιο ισχυροί ορθολογικοί δρώντες υποβάλλονται σε μια διαδικασία επιδίωξης ισχύος προκειμένου να επιβιώσουν. Ο ρεαλισμός βρίσκει έκφραση στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις αφού αυτός προσφέρει το θεωρητικό υπόβαθρο για την εξέταση και σύγκριση της διαδικασίας διατήρησης της ειρήνης με άλλους τύπους κρατικής συμπεριφοράς στον τομέα της ειρήνης και της ασφάλειας. Σύμφωνα με αυτόν, τα κράτη, ιδιαίτερα τα μεγάλα, λειτουργούν ανταγωνιστικά μεταξύ τους και στον τομέα της διατήρησης ειρήνης επιδιώκοντας ισχύς και κύρος μέσω διεθνών οργανισμών αλλά και εξυπηρετώντας τα προσωπικά τους συμφέροντα.

---

³⁴ Όπως υποσ. 34

³⁵ Daase, Christopher, 'Spontaneous institutions: Peacekeeping as an international convention', in Helga Haftendorn, Robert O. Keohane, and Celeste A. Wallander (eds), *Imperfect Unions: Security Institutions over Time and Space* (New York: Oxford University Press), 1999, σελ. 223–58

³⁶ Johnstone, I., 2005, "Peace Operations Literature Review." Ανακτήθηκε από <http://www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/pbpbps/library/Peace%20operations%20final%20literature%20review.pdf>, Σεπτέμβριος 2022

Ωστόσο, οι περισσότεροι μελετητές προσπαθήσουν να εξηγήσουν τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις στη βάση του φιλελευθερισμού. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον φιλελεύθερο θεσμισμό, ο οποίος εφαρμόζεται στις πολιτικές των κρατών μελών στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Η θεωρία αυτή υπογραμμίζει πως το διεθνές σύστημα αποτελείται από κράτη και διεθνούς οργανισμούς, ενώ η παντελής αταξία εκλείπει λόγω της συνεργασίας αυτών³⁷. Η συγκεκριμένη θεωρία παρέχει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με τους κυρίαρχους συνασπισμούς αλλά και τις στρατηγικές των κρατών μελών στο Συμβούλιο Ασφαλείας, οι όποιες διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην ενεργοποίηση ή μη μιας ειρηνευτικής αποστολής.

Από την άλλη, στην περίπτωση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, η θεωρία της φιλελεύθερης ειρήνης είναι αναμφίβολα η πιο κυρίαρχη³⁸. Αν και, παραδοσιακά στις διεθνείς σχέσεις, η ειρήνη έχει οριστεί ως η απουσία πολέμου, υπογραμμίζοντας την πιθανότητα εμφάνισης ενός πολέμου ως σταθερά. Με όρους σύγχρονου φιλελευθερισμού, η ειρήνη μπορεί να εξασφαλιστεί λόγω της αμοιβαίας συνεργασίας των διεθνών οργανισμών, που προκύπτει στη βάση των διεθνών θεσμών και του διεθνούς δικαίου. Σ' αυτήν την περίπτωση, η συνθήκη που γεννάται ορίζεται με όρους διαρκούς ειρήνης, η οποία, αν εγκαθιδρυθεί σε ένα κράτος, μπορεί να εξασφαλίσει σ' αυτό μια πολιτική, οικονομική και κοινωνική κατάσταση, η οποία δεν ενθαρρύνει την επιστροφή στην ένοπλη σύγκρουση. Η φιλελεύθερη ειρήνη, υπό μια ευρεία έννοια, μπορεί να γίνει αντιληπτή ως μια δεσπόζουσα συνθήκη, παράγωγο των διαδικασιών ειρήνευσης και οικοδόμησης της ειρήνης που προωθούνται από διεθνείς δρώντες όπως κράτη, διεθνείς οργανισμούς και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Η βάση της φιλελεύθερης ειρήνης είναι πως οι φιλελεύθερες κοινωνίες τείνουν να λειτουργούν πιο ειρηνικά στις εσωτερικές και εξωτερικές τους υποθέσεις. Πίσω από αυτήν την προσέγγιση αναδύεται και η θεωρία εκδημοκρατισμού, η οποία υποδηλώνει ότι τα φιλελεύθερα κράτη δεν πολεμούν μεταξύ τους, ενώ η θεωρία της οικονομικής αλληλεξάρτησης υπογραμμίζει πως οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις των κρατών αποθαρρύνουν την προοπτική πολέμου. Επομένως, οι φιλελεύθερες μορφές οικοδόμησης ενός κράτους, οι οποίες επιτυγχάνονται μέσα από τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, θεωρούνται ως μια δραστηριότητα που προάγει την ειρήνη³⁹. Υπό το συγκεκριμένο πρίσμα, αναδύεται και η φιλελεύθερη οικοδόμηση ειρήνης (liberal peacebuilding) ή αλλιώς σύγχρονη.

---

³⁷ Monteleone Carla and Oksamytna Kseniya, *Liberal Institutionalism*, In *United Nations peace operations and International Relations theory*, Manchester University Press, 2020

³⁸ Bert Jenkins and Badmus Isiaka Alani, *Basic Concepts and Theories in International Peacekeeping: An Analytic Review*, Austral, *Brazilian Journal of Strategy and International Relations*, 2019 σελ 61

³⁹ MacGinty, R: *Hybrid Peace: The Interaction Between Top-Down and Bottom-Up Peace*. *Security Dialogue*, 2010

Πέρα από τον φιλελευθερισμό, στον οποίο και βρίσκουν την μεγαλύτερη έκφραση οι ειρηνευτικές διαδικασίες. Υπάρχουν και άλλες θεωρήσεις όπως ο θεσμισμός της ορθολογικής επιλογής που τονίζει το εθνικό συμφέρον των κρατών μελών που συμμετέχουν σε διεθνείς οργανισμούς, αλλά και αναλύει τον ρόλο των γραμματειών τους. Σύμφωνα με αυτόν, τα κράτη-μέλη ενδέχεται να αναθέσουν την εκτέλεση ορισμένων καθηκόντων στις γραμματείες με σκοπό την εξασφάλιση των συμφερόντων τους. Επιπλέον, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να εξουσιοδοτήσει περιφερειακούς και τοπικούς οργανισμούς να αναλάβουν ευθύνες για τις ειρηνευτικές αποστολές. Η θεωρία αυτή βοηθάει στην εξήγηση των προβλημάτων που ανακύπτουν εξαιτίας της συνεργασίας των πολλαπλών δρώντων που συμμετέχουν στις ειρηνευτικές διαδικασίες του ΟΗΕ.

Από την άλλη, ο κοινωνιολογικός θεσμισμός υποστηρίζει ότι οι νόρμες, οι κανόνες και οι πολιτισμοί διαμορφώνουν την συμπεριφορά αλλά και συνιστούν την ταυτότητα των δρώντων. Μέσα από τις προτιμήσεις, τα συμφέροντα και τις συμπεριφορές των ειρηνευτών, μπορεί κανείς να δικαιολογήσει ενέργειες που φαίνονται αναποτελεσματικές ή εντελώς αντιφατικές. π.χ. οι κυανόκρανοι μιας επιχείρησης μπορεί να αποδέχονται ορισμένες ενέργειες, ακόμη και αν αυτές δεν ευθυγραμμίζονται με τα ιδανικά του οργανισμού οδηγώντας σε μη βέλτιστα αποτελέσματα⁴⁰.

Βασική θεώρηση του κονστρουκτιβισμού είναι πως οι διεθνείς σχέσεις δεν επηρεάζονται μόνο από πολιτικές ισχύος αλλά και από ιδέες. Σύμφωνα με αυτό, οι θεμελιώδεις δομές της διεθνούς πολιτικής είναι κοινωνικές και όχι απόλυτα υλικές, οδηγώντας τους κοινωνικούς κονστρουκτιβιστές να πιστεύουν πως η αλλαγή σε επίπεδο κοινωνικής αλληλεπίδρασης μεταξύ κρατών θα φέρει θετικά αποτελέσματα και στις διακρατικές σχέσεις⁴¹. Στο επίπεδο των διεθνών οργανισμών, η συγκεκριμένη θεωρία αποδίδει μεγάλη σημασία στο ρόλο των αξιωματούχων των διεθνών οργανισμών για την διαμόρφωση και ερμηνεία του κανονιστικού πλαισίου μέσα στο οποίο οι οργανισμοί λειτουργούν. Σύμφωνα με ορισμένους κονστρουκτιβιστές, οι βασικές αρχές που διέπουν τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις - συναίνεση, αμεροληψία και μη χρήση βίας εκτός από την αυτοάμυνα -έχουν αμφισβητηθεί και πρέπει να επαναδιατυπωθούν, δίνοντας το περιθώριο νέων προσεγγίσεων.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, οι θεωρίες των διεθνών σχέσεων που μπορεί να εφαρμοστούν στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις είναι πολλές. Ολοκληρώνοντας, οι κριτικές θεωρίες είναι αυτές που έχουν

---

⁴⁰ Von Billerbeck, Sarah B.K., *Whose Peace?: Local Ownership and United Nations Peacekeeping* (Oxford: Oxford University Press, 2017)

⁴¹ Ingvild Bode, *Reflective practices at the Security Council: Children and armed conflict and the three United Nations*, *European Journal of International Relations*, 2018

επίσης βρει μεγάλο περιθώριο ερμηνείας των ειρηνευτικών αποστολών. Σύμφωνα με τον Horkheimer, αυτές οι θεωρίες επιδιώκουν να αποκαλύψουν τις αδικίες, οι οποίες συνδέονται με τις κλασσικές θεωρίες και να εξετάσουν το «δομικό μετασχηματισμό» ως μέσο για την επίτευξη της ανθρώπινης χειραφέτησης. Πράγματι, υποστηρίζουν πως οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις μπορούν να οδηγήσουν σε ανθρώπινη ελευθερία, όταν λαμβάνεται υπόψη η καταπίεση ορισμένων κοινωνικών ομάδων⁴².

---

⁴² Bert Jenkins and Badmus Isiaka Alani, Basic Concepts and Theories in International Peacekeeping: An Analytic Review, Austral, Brazilian Journal of Strategy and International Relations, 2019 σελ. 70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Η ΕΠΟΧΗ ΠΡΙΝ ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ 1325

Αν και τόσο ο πόλεμος όσο και οι επιπτώσεις αυτού είναι εμφανείς και στα δυο φύλα, οι διεθνείς σπουδές αγνοούσαν τον ρόλο της γυναίκας σε αυτόν. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Goldstein, *“και τα δύο φύλα ηττώνται στον πόλεμο, αλλά με διαφορετικό τρόπο”* και αυτό γιατί σύμφωνα με στοιχεία, ενώ ο άνδρας εμφανίζει περισσότερες πιθανότητες να πεθάνει κατά τη διάρκεια ενός πολέμου, η γυναίκα συνήθως πεθαίνει μετά το τέλος μιας σύγκρουσης εξαιτίας έμμεσων αιτιών⁴³. Μέχρι και το 2000, η γυναίκα εκλείπει από το πεδίο ανάλυσης των σπουδών ειρήνης και ασφάλειας των διεθνών σχέσεων και αυτό μπορεί να αιτιολογηθεί καθώς μέχρι τότε δεν είχε προταθεί και δημιουργηθεί ένα σχετικό θεσμικό πλαίσιο που να ευνοεί την προώθηση θεμάτων για την ασφάλεια της γυναίκας σε συγκρουσιακές και μετασυγκρουσιακές περιοχές.

Η δεκαετία του '90 αποτελεί ορόσημο καθώς τα υψηλά επίπεδα σεξουαλικής βίας στους πολέμους της Βοσνίας και της Ρουάντα προβλημάτισαν τη διεθνή κοινότητα, η οποία άρχισε να αντιλαμβάνεται τον αντίκτυπο που φέρει ο πόλεμος στις γυναίκες. Οι πρώτες προσπάθειες για τη θέσπιση ενός κανονιστικού πλαισίου, χωρίς αυτό βέβαια να εξειδικεύεται στη σχέση γυναίκας και πολέμου, γίνονται με τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, γνωστή ως CEDAW, η οποία υπογράφηκε το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1981. Αποτελεί ένα κείμενο αναγνωρισμένο από το Διεθνές Δίκαιο και είναι δεσμευτικό για τις χώρες που το έχουν επικυρώσει. Η Σύμβαση καθίσταται σημαντική καθώς εξειδικεύεται στην προάσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών, ενώ το άρθρο 7 υπογραμμίζει την ανάγκη ενασχόλησης της γυναίκας, με όρους ισότητας και χωρίς διακρίσεις με τα κοινά, τη συμμετοχή στις εκλογικές διαδικασίες, στο κυβερνείν καθώς και σε διεθνείς οργανισμούς. Η Γενική σύσταση αρ. 30 για τις γυναίκες σε καταστάσεις πρόληψης συγκρούσεων, συγκρουσιακών και μετασυγκρουσιακών καταστάσεων καθόρισε και επιβεβαίωσε τον άμεσο συσχετισμό της Σύμβασης με την ατζέντα ΓΕΑ του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, προωθώντας την εφαρμογή της Σύμβασης σε περιβάλλοντα που επηρεάζονται από συγκρούσεις και πολιτικές κρίσεις.

---

⁴³ Plümper Thomas & Neymayer Eric, *The Unequal Burden of War: The Effect of Armed Conflict on the Gender Gap in Life Expectancy*, Cambridge University Press, 2006

Άξια αναφοράς είναι και η Διακήρυξη του Πεκίνου και η Πλατφόρμα για Δράση (1995), που υιοθετήθηκαν από το Τέταρτο Παγκόσμιο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες. Αποτελούν μέχρι σήμερα κάποια από τα πιο σημαντικά κείμενα για τη διαμόρφωση ενός συμπεριληπτικού πλαισίου παγκόσμιας πολιτικής για τη γυναίκα. Μέσα από την Πλατφόρμα για Δράση αναγνωρίζεται η άρρηκτη διασύνδεση ειρήνης, ισότητας των φύλων και ανάπτυξης, προτείνοντας στόχους και δράσεις, οι οποίοι καλύπτουν και τους 12 τομείς, που αυτή αναφέρει. Μέσα σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται η βία, η ένοπλη σύγκρουση, η λήψη αποφάσεων και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τέλος, το Σχέδιο Δράσης της Ναμίμπια για την ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολυδιάστατες επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης (Διακήρυξη Windhoek-Μάιος 2000) συνιστά το πρώτο έγγραφο, το οποίο υπογραμμίζει την ανάγκη ενσωμάτωσης πολιτικών για την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών και των ανδρών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις τόσο σε επίπεδο σύγκρουσης όσο και διαπραγματεύσεων.

2.2. ΨΗΦΙΣΜΑ 1325

Λαμβάνοντας ώθηση, λοιπόν, κυρίως από τη Διακήρυξη του Πεκίνου και του Windhoek αλλά και από την οργανωμένη και συνισταμένη δράση φεμινιστικών κινημάτων και της κοινωνίας των πολιτών, το θεματολόγιο “Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια” (Women, Peace and Security) [από εδώ και στο εξής: ΓΕΑ] θεσμοθετήθηκε στις 31 Οκτώβρη 2000 με το ψήφισμα 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το ψήφισμα αποτελεί σταθμό καθώς είναι η πρώτη φορά που το Συμβούλιο Ασφαλείας αναφέρεται σε θέματα ενσωμάτωσης φύλου και συμμετοχικής ισότητας σε συγκρουσιακές και μετασυγκρουσιακές καταστάσεις, ενώ αναγνωρίζει και τη συμβολή της γυναίκας στην πρόληψη και επίλυση των συγκρούσεων. Το ψήφισμα 1325 είναι ένα από τα δέκα σε σύνολο ψηφίσματα που απαρτίζουν το θεματολόγιο ΓΕΑ. Σύμφωνα με αυτό, τα κράτη-μέλη αναγνωρίζουν την επιτακτική ανάγκη ενίσχυσης της συμμετοχής και εκπροσώπησης των γυναικών σε όλους τους τομείς λήψης αποφάσεων για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση μιας σύγκρουσης καθώς και της συστηματικής συμμετοχής σε όλες τις επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης, προωθώντας έτσι την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε αυτές. Περίπου 22 χρόνια μετά, προτεραιότητα αποτελεί η ενίσχυση της πλήρους, ισότιμης και ουσιαστικής συμμετοχής των γυναικών στις ειρηνευτικές και πολιτικές διαδικασίες, καθώς και η συστηματική ενσωμάτωση του φύλου και του θεματολογίου ΓΕΑ σε όλες τις πτυχές της διατήρησης της ειρήνης .

Η ατζέντα ΓΕΑ χαρακτηρίζει μια σειρά από τομείς προτεραιότητας ή «πυλώνες». Τα 3Ps (Prevention-Participation-Protection), δηλαδή η πρόληψη, η συμμετοχή και η προστασία αποτελούν τους τρεις βασικούς πρώτους, ενώ η ενίσχυση και η ανάκαμψη αποτελούν τον τέταρτο, ο οποίος και προστέθηκε μεταγενέστερα. Ο πρώτος πυλώνας αναφέρεται στην πρόληψη συγκρούσεων και κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών. Ο δεύτερος αναφέρεται στη συμμετοχή των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλα τα στάδια των ειρηνευτικών διαδικασιών για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση της κρίσης καθώς και την ένταξη της έμφυλης διάστασης στις επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης, προωθώντας την ενδυνάμωση της εκπροσώπησης των γυναικών σε αυτές. Η προστασία των γυναικών και των κοριτσιών από όλες τις μορφές σεξουαλικής βίας και βίας βάσει φύλου όπως βιασμός κατά την περίοδο της σύγκρουσης συνιστά τον τρίτο πυλώνα. Τέλος, η ανακούφιση και ανάκαμψη (relief and recovery) επικεντρώνεται στη διασφάλιση της κάλυψης των αναγκών παροχής βοήθειας και της παροχής ίσης πρόσβασης στα μέσα διαβίωσης για τις γυναίκες και τα κορίτσια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων όπως εκτοπισμένες γυναίκες και κορίτσια, επιζώντες έμφυλης βίας και των ατόμων με αναπηρία.

2.2.1 ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ 1325

Αν και η διεθνής κοινότητα υποστηρίζει πως το ψήφισμα 1325 συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας νέας δυναμικής στη σχέση της γυναίκας με την ειρήνη και την ασφάλεια, ωστόσο ορισμένοι μελετητές εντοπίζουν αδυναμίες, καθιστώντας τους επικριτικούς απέναντι στο ψήφισμα. Άλλοι πάλι, υποστηρίζουν πως η ανάλυση των κύριων εννοιών του ψηφίσματος είναι ζωτικής σημασίας για τον εντοπισμό παραλείψεων αλλά και πιθανόν τροποποιήσεων που αυτό απαιτεί. Ο μεγαλύτερος ενδιασμός αυτών είναι πως το ψήφισμα δεν κατάφερε να καταστήσει σημαντικό παράγοντα το θέμα του φύλου για την επίτευξη ασφάλειας⁴⁴ και αυτό γιατί προσανατολίζεται στις γυναίκες και στα κορίτσια, παραγκωνίζοντας το ανδρικό φύλο. Παράλληλα ως προς τη γυναίκα, υπάρχει μια εννοιολογική σύγχυση, καθώς αυτή παρουσιάζεται είτε ως θύμα είτε ως ειρηνοποιός. Η διασύνδεση της γυναίκας με το ρόλο του θύματος έχει ως απότοκο την ισχυροποίηση της παγιωμένης αντίληψης πως οι γυναίκες είναι ευάλωτες και αδύναμες, ενώ η παρουσίαση αυτών ως “φυσικών” ειρηνοποιών, επίσης διχάζει, καθώς τις περιορίζει σε αυτόν τον ρόλο μειώνοντας έτσι την οποιαδήποτε αξιοπιστία

---

⁴⁴ Karim Sabrina & Beardsley Kyle, *Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States*, Oxford University Press, 2017

που μπορεί αυτές να φέρουν ως δρώντες στη διεθνή πολιτική. Μάλιστα, ορισμένες απόψεις φεμινιστών τέμνονται στο ότι οι γυναίκες δεν συμμετέχουν σε ειρηνευτικές διαδικασίες χάρη στην ειρηνική προδιάθεση που διαθέτουν εκ φύσεως αλλά ως απάντηση στις καταστάσεις που προκύπτουν λόγω συγκρούσεων⁴⁵.

Ένα άλλο ζήτημα που ανακύπτει αναφορικά με το ψήφισμα 1325 είναι η στενή προσέγγιση της βίας απέναντι στις γυναίκες, αποκλειστικά σε συγκρουσιακό και μετασυγκρουσιακό περιβάλλον, μη δίνοντας τη δυνατότητα σχεδιασμού μηχανισμών που να προωθούν την εξάλειψη της βίας ολιστικά. Εξάλλου, δεν είναι λίγοι αυτοί που εκδήλωσαν τις αμφιβολίες τους, υπογραμμίζοντας πως το έγγραφο 1325 βρίσκεται αντιμέτωπο με πολλά προβλήματα ρεαλιστικής εφαρμογής των προτάσεων του. Ενδεικτικά, μπορούμε να αναφέρουμε πως αν και γίνεται έκκληση σε όλα τα κράτη να θέσουν ένα τέλος στην ατιμωρησία απέναντι στους δράστες που έχουν ασκήσει σεξουαλική βία, ωστόσο οι προσαχθέντες στα εθνικά δικαστήρια ήταν ελάχιστοι καθώς τα κράτη δεν έδιναν την υφιστάμενη προσοχή σε αυτό.⁴⁶ Ακόμη, τα πρώτα χρόνια μετά την εφαρμογή του ψηφίσματος, η βία δεν περιορίστηκε καθώς απουσίαζε ένα σαφές πλαίσιο επίβλεψης των σχετικών εφαρμογών των προτάσεων λόγω έλλειψης συντονισμού και ηγεσίας. Ενώ, παρουσιάστηκε έντονα και το πρόβλημα της έλλειψης εσόδων, γεγονός που αντικατοπτρίστηκε στον μειωμένο αριθμό προσλήψεων σε συμβούλους φύλου. Τα ψηφίσματα 1820 και 1888 που ακολουθούν, εντοπίζουν την ανεπάρκεια των μηχανισμών για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας και προτείνουν μηδενική ανοχή.

Τέλος, κάποιοι άλλοι ακαδημαϊκοί ασκούν σφοδρότερη κριτική στο ψήφισμα και στη σχέση αυτού με την άναρχη διεθνή σκακιέρα. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζεται πως οι νόμοι για την προστασία των γυναικών από πράξεις σεξουαλικής βίας αλλά και οι προσπάθειες ενσωμάτωσης αυτών στις ειρηνευτικές διαδικασίες, δεν είναι ικανά να αντιμετωπίσουν τις δομικές ανασφάλειες του συστήματος που συνδέονται με τον οικονομικό νεοφιλελευθερισμό. Σύμφωνα με πολλές φεμινίστριες, αυτό το μοντέλο διακυβέρνησης, το οποίο θέλουν να εφαρμόσουν οι μεγάλες δυνάμεις, οι όποιες αποβλέπουν σε μακροοικονομικές πολιτικές στις μετασυγκρουσιακές περιοχές δεν ενθαρρύνει ούτε τα δικαιώματα των γυναικών ούτε την ισότητα των φύλων. Αντιθέτως, προάγει ένα μοντέλο εκμετάλλευσης των προνομιούχων οικονομικά ομάδων έναντι των ασθενέστερων που αποθαρρύνει τη συνολική ανάπτυξη⁴⁷.

---

⁴⁵ Duncanson Claire, *Gender and Peacebuilding*, Polity Press, 2016

⁴⁶ Βλ. Υποσημείωση 45

⁴⁷ Βλ. Υποσημείωση 45 σελ.41

2.3 Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κοινή συνισταμένη των προσπαθειών για την ενίσχυση της γυναίκας στον τομέα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων αποτελεί μεταξύ άλλων και η γλώσσα γραφής που χρησιμοποιείται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, στα ψηφίσματα των διεθνών οργανισμών καθώς και στις εντολές των ειρηνευτικών αποστολών. Η ενσωμάτωση ενός λεξιλογίου, το οποίο περιλαμβάνει ή και βασίζεται στο θεματολόγιο “Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια” στην εντολή μιας ειρηνευτικής αποστολής αποτελεί το κινητήριο ερέθισμα για μια ολιστική προσέγγιση της ενσωμάτωσης της γυναίκας στο επιχειρησιακό και στρατηγικό περιβάλλον της αποστολής. Από τις δώδεκα αποστολές διατήρησης ειρήνης του ΟΗΕ που αναπτύσσονται αυτή τη στιγμή, οι εννέα έχουν εντολές που περιλαμβάνουν ρητά τη γλώσσα ΓΕΑ⁴⁸. Ωστόσο, όσο πιο γενική και με ευρεία απόδοση είναι η γλώσσα που χρησιμοποιείται, τόσο πιο πιθανόν είναι να υπάρξουν περισσότερα περιθώρια ερμηνείας αυτής. Εξάλλου, δεν είναι πάντα σαφές ότι μια λεπτομερής ή “δυνατή” γλώσσα με όρους ΓΕΑ στις εντολές σημαίνει και αλλαγές καθώς η γλώσσα μπορεί να διαιωνίζει στερεότυπα, όπως την αντίληψη πως οι ένστολες γυναίκες είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για την εφαρμογή των διατάξεων ΓΕΑ σε μια εντολή. Αυτά τα στερεότυπα μπορούν να περιορίσουν τις ευκαιρίες που δίνονται στις γυναίκες αλλά και να τις επιβαρύνουν⁴⁹.

Το θέμα της συμπερίληψης ουσιαστικής γλώσσας γραφής για θέματα ΓΕΑ σε εντολές του Σ.Α αποτελεί στόχο πολλών κρατών τα τελευταία χρόνια, όπως αυτό εκφράζεται από τα Εθνικά Σχέδια Δράσης (εφεξής ΕΣΔ) τους. Στο σχετικό ΕΣΔ για τα έτη 2018-2022, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει θέσει ως δεύτερο στρατηγικό στόχο τη συλλογή πληροφοριών για τον αριθμό των κειμένων του Σ.Α που περιλαμβάνουν αυτήν τη γλώσσα⁵⁰. Το θέμα που προκύπτει είναι η εξήγηση του τι ακριβώς συνιστά η ουσιαστική γλώσσα καθώς αυτή μπορεί να σχετίζεται με αναφορές είτε στις «γυναίκες» και στο «φύλο» είτε και στα δύο. Σύμφωνα με την Sharland, πολλές έρευνες εξέτασαν τις εντολές ποσοτικά καταγράφοντας το σύνολο των όρων σχετιζόμενων με το φύλο, που φέρει μια εντολή.

---

⁴⁸ Ο Οργανισμός Εποπτείας της Εκεχειρίας του ΟΗΕ (UNTSO), η Ομάδα Στρατιωτικών Παρατηρητών του ΟΗΕ στην Ινδία και το Πακιστάν (UNMOGIP) και η Αποστολή του ΟΗΕ στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK) δεν περιλαμβάνουν ρητή γλώσσα στο WPS, καθώς οι εντολές αυτών των αποστολών δεν ανανεώνονται ή αναθεωρούνται τακτικά. Sharland Lisa, Women, Peace, and Security Mandates for UN Peacekeeping Operations: Assessing Influence and Impact, International Peace Institute, 2021

⁴⁹ Wilén Nina, “Female Peacekeepers’ Added Burden,” International Affairs 96, no 6, 2020

⁵⁰ UK National Action Plan on Women, Peace and Security 2018-2022, HM Government, 2018. Ανακτήθηκε από: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/692066/FCO1215-NAP-Women-Peace-Security-ONLINE_V2.pdf

Η συγγραφή των εκάστοτε εντολών και η συνεπακόλουθη επιλογή έντονου ή μη γλωσσικού λεξιλογίου με όρους ΓΕΑ, προκύπτει βάσει ενός συνόλου παραγόντων, τόσο εσωτερικών όσο και εξωτερικών. Αρχικά, η θεματική, στην οποία επιλέγει να εστιάσει το Συμβούλιο Ασφαλείας σχετίζεται άμεσα και με τη γλώσσα που θα χρησιμοποιηθεί για αυτόν τον σκοπό. Πιο συγκεκριμένα, μέχρι στιγμής φαίνεται πως το ανώτατο όργανο του ΟΗΕ, επιλέγει να επικεντρωθεί στην προστασία των γυναικών από τη βία αντί να αντιμετωπίσει τις βαθύτερες αιτίες παραβίασης των δικαιωμάτων τους και να επιτρέψει τη συμμετοχή τους σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής. Μάλιστα, έχει παρατηρηθεί πως η διασύνδεση γλώσσας σχετικής με το θεματολόγιο ΓΕΑ με επιμέρους θέματα καθίσταται σημαντική για τη σύνταξη μιας εντολής με ολιστική προσέγγιση ως προς τις γυναίκες, καθώς και για την ομόφωνη γνώμη των μελών του Σ.Α ως προς αυτή. Η «πλήρης, ισότιμη και ουσιαστική συμμετοχή των γυναικών», αν και εμφανίζεται για πρώτη φορά το 2013 σε θεματικές προεδρικές δηλώσεις και ψηφίσματα, από το 2017 και μετά καθίσταται ως τυπική διατύπωση, ενώ μόλις το 2019 η φράση «ουσιαστική συμμετοχή» ενσωματώθηκε στις εντολές των ειρηνευτικών επιχειρήσεων⁵¹.

Η δυνατότητα ή μη άσκησης επιρροής της χώρας που συντάσσει την εντολή και η χρονική στιγμή που θα επιλεγεί να παρουσιαστεί μια πρόταση με λεξιλόγιο, που εστιάζει στις γυναίκες, αποτελούν δυο βασικούς παράγοντες για την ενσωμάτωση ή μη προτάσεων από το Σ.Α με γλώσσα φίλα προσκείμενη προς τη γυναίκα. Ακόμη, η σύνταξη εντολών για μια ειρηνευτική επιχείρηση βασίζεται και στις προγενέστερες εντολές της αποστολής. Αν έχει ήδη προηγηθεί η προώθηση ειδικού λεξιλογίου για θέματα ΓΕΑ, τότε είναι σχεδόν βέβαιο πως η χώρα-συντάκτης θα κινηθεί στο ίδιο πλαίσιο. Με την ίδια ακριβώς λογική, διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο και η ταχύτητα εισαγωγής αυτού του είδους του λεξιλογίου καθώς αν εισαχθεί στην πρώτη εντολή μιας αποστολής τότε υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες οι επόμενες εντολές να διεισδύσουν περισσότερο στα εν λόγω θέματα, προσεγγίζοντας το θέμα πιο ολοκληρωμένα. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν περιπτώσεις, όπου οι αναφορές του Γενικού Γραμματέα, στις οποίες υπάρχει γλώσσα ΓΕΑ, δημοσιοποιούνται σε τέτοια χρονική στιγμή, ώστε πλέον δεν δύναται να επηρεάσουν το πρώτο προσχέδιο ψήφισμα του Συμβουλίου.

Τέλος, ένας σημαντικός εσωτερικός παράγοντας που επηρεάζει τη γλώσσα της εντολής είναι η δυνατότητα συνεχούς ανταλλαγής αξιόπιστων πληροφοριών μεταξύ των ειδικών για θέματα ΓΕΑ και των ειδικών για εσωτερικά θέματα σε μόνιμες αποστολές. Αν η ανταλλαγή είναι ουσιαστική και

---

⁵¹ NGO Working Group on Women, Peace and Security 2020 ,Mapping Women, Peace and Security in the UN Security Council, 2019, σελ. 9-10

αδιάλειπτη, τότε το λεξιλόγιο που θα προταθεί από τους ειδικούς του ΓΕΑ θα είναι πιο στοχευμένο, προωθώντας κατά αυτόν τον τρόπο πιο εξειδικευμένες προτάσεις ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε αποστολής.

Από την άλλη, στους εξωτερικούς παράγοντες που καθορίζουν τη γλώσσα των εντολών και εν περιπτώσει προωθούν ή όχι το θεματολόγιο ΓΕΑ, συγκαταλέγεται η περιορισμένη είσοδος πληροφοριών στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Οι αρχηγοί και οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να μοιραστούν πληροφορίες με τα μέλη του Συμβουλίου, αν το επιθυμούν. Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο ρόλος της Ανεπίσημης Ομάδας Εμπειρογνομόνων (Informal Expert Group -IEG), η οποία δεν εξειδικεύεται αποκλειστικά σε θέματα ειρηνευτικών επιχειρήσεων, παρέχει πληροφορίες και στοιχεία για την πραγματική συνθήκη που βιώνουν οι γυναίκες στις χώρες δράσης τους, υπογραμμίζοντας τα σημεία, στα οποία πρέπει να στραφεί το ενδιαφέρον και στους τομείς, στους οποίους πρέπει να αυξηθεί η γυναικεία αντιπροσώπευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΡΑΤΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΧΥΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ: ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΩΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΕΡΓΑΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η ολιστική προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας, της κοινωνίας των πολιτών και της ακαδημαϊκής κοινότητας για την αύξηση της γυναικείας συμμετοχής σε όργανα λήψεως αποφάσεων και σε μηχανισμούς για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση συγκρούσεων όπως οι ειρηνευτικές αποστολές έχει ήδη αποτυπωθεί στο θεματολόγιο ΓΕΑ, στα σχετικά ψηφίσματα αλλά και στις εντολές των ειρηνευτικών αποστολών. Πράγματι, το ψήφισμα 1325 έδωσε μια άλλη δυναμική στον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν οι εγχώριοι και διεθνείς παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών στα διεθνή φόρα ως προς την υποστήριξη της συμπερίληψης του φύλου στις εξωτερικές πολιτικές των κρατών μελών και στις διπλωματικές δραστηριότητες τους.

Παράλληλα, το κομβικό ψήφισμα της εικοσαετίας αύξησε τη ρητορική σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής των κρατών ευνοώντας την εξέταση των εξελίξεων στο πλαίσιο της «διάχυσης του κανόνα»⁵² υπό το πρίσμα ενός διεθνούς περιβάλλοντος που προάγει τις κανονιστικές δεσμεύσεις για την ισότητα των φύλων. Η φεμινιστική εξωτερική πολιτική όπως διατυπώθηκε από τη Σουηδία για πρώτη φορά το 2014, υπόσχεται την προώθηση της ισότητας των φύλων στο εξωτερικό σε συνάρτηση με την εθνική ασφάλεια. Αν και δεν υπάρχει σύγκλιση για το τι συνιστά φεμινιστική εξωτερική πολιτική, το σουηδικό μοντέλο εστιάζει στα τρία « R»—δικαιώματα, εκπροσώπηση και πόροι για γυναίκες και κορίτσια (rights, representation, and resource) και δεσμεύεται να «εφαρμόζει μια συστηματική προοπτική της ισότητας των φύλων σε ολόκληρη την ατζέντα εξωτερικής πολιτικής»⁵³. Ο Καναδάς το 2017, η Γαλλία το 2019 και το Μεξικό το 2020 ακολούθησαν, προσπαθώντας να ενσωματώσουν τις δεσμεύσεις αυτές σε ευρύτερα έγγραφα πολιτικής σχετιζόμενα με διπλωματικούς, αναπτυξιακούς, αμυντικούς, οικονομικούς και εμπορικούς μηχανισμούς⁵⁴.

---

⁵² Jacqui True and Michael Mintrom, 'Transnational networks and policy diffusion: the case of gender mainstreaming', *International Studies Quarterly*, 2001, σελ 27–57

⁵³ Government Offices of Sweden, Ministry of Foreign Affairs, "Handbook on Sweden's Feminist Foreign Policy," 2019

⁵⁴ Jammie Bigio & Rachel Vogelstein, *Understanding Gender Equality in Foreign Policy*, Discussion Paper June 2020

Ωστόσο μέχρι και σήμερα, επικρατεί η γενική πεποίθηση πως ο ρυθμός ανάπτυξης και παγίωσης της γυναικείας συμμετοχής θα ήταν πολύ μεγαλύτερος, αν αυτός δεν περιοριζόταν από εξωγενείς παράγοντες που σχετίζονται με τη διεθνή πολιτική. Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι η ανάδειξη κάποιων από τους βασικότερους λόγους, εξαιτίας των οποίων η γυναικεία συμμετοχή στις ειρηνευτικές αποστολές υποβαθμίζεται και η προσπάθεια των κρατών να την ενισχύσουν την παρουσία των γυναικών καθίσταται σε ορισμένες περιπτώσεις μη αυθεντική ή αναξιόπιστη. Οι λόγοι αυτοί απομακρύνονται από την προβληματική που παρουσιάζουν οι έμφυλες διαστάσεις, με άλλα λόγια δεν σχετίζονται με τη φύση της γυναίκας. Αντιθέτως επικεντρώνονται κυρίως στα διαφορετικά κίνητρα, που έχουν τα κράτη να συμμετέχουν σε ειρηνευτικές αποστολές, όπως τα κρατικά συμφέροντα, στις διπλωματικές σκοπιμότητες που ακολουθούν τα κράτη στο Συμβούλιο Ασφαλείας, χρησιμοποιώντας ανθρωπιστικές ατζέντες για την επίτευξη προσωπικών στοχοθεσιών αλλά και στα αποτελέσματα που φέρει το μοντέλο του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού, που υιοθετείται στις νεοσύστατες περιοχές, στις γυναίκες.

3.1 ΚΡΑΤΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

Την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, 1948-1991, πάνω από τις μισές ειρηνευτικές αποστολές αποτελούνταν κατά βάση από δυτικές χώρες. Σήμερα, οι χώρες που επιλέγουν να συμβάλουν περισσότερο είναι οι αναπτυσσόμενες χώρες. Η Αφρική, η Ασία και η Λατινική Αμερική παρέχουν περισσότερο από το 90% του στρατιωτικού και αστυνομικού προσωπικού των ειρηνευτικών επιχειρήσεων των Ηνωμένων Εθνών και συνεισφέρουν περίπου το 15% στο γενικό προϋπολογισμό του. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ μέχρι τον Νοέμβρη του 2021, οι δέκα χώρες που αποστέλλουν το περισσότερο προσωπικό στις ειρηνευτικές αποστολές κατά ποσοτική αναλογία είναι το Μπαγκλαντές, η Ινδία, το Νεπάλ, η Ρουάντα, η Αιθιοπία, το Πακιστάν, η Ινδονησία, η Αίγυπτος, η Κίνα και η Γκάνα.

Ομολογουμένως, το σχετικά κοινό πολιτισμικό υπόβαθρο διευκολύνει τις διαδικασίες εγκαταστάσεις των κυανόκρανων στην περιοχή, την άμεση και αποτελεσματική επικοινωνία με τον γηγενή πληθυσμό αλλά και την απόδοση τους στα θέατρα επιχειρήσεων. Ωστόσο, σύμφωνα με την Neack⁵⁵, επικρατούν δυο αντικρουόμενες απόψεις για τη συμμετοχή των κρατών σε ειρηνευτικές αποστολές των διεθνών

---

⁵⁵ Laura Neack, UN Peace-Keeping: In the Interest of Community or Self?, Journal of Peace Research, Vol. 32, No. 2 1995, σελ 181-196

οργανισμών. Η μια, υποστηρίζει πως τα κράτη συμμετέχουν σε αυτές για την εξασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, όπως εξάλλου ορίζει ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ. Η άλλη, συναινεί πως η εξυπηρέτηση των εθνικών συμφερόντων είναι αυτή που ωθεί τα κράτη να συμμετέχουν σε ειρηνευτικές αποστολές, καθώς μέσα από την συγκεκριμένη στρατηγική αποσκοπούν στην εύρεση της κατάλληλης θέσης ώστε να διαμορφώνουν τη διεθνή τάξη βάσει των προσωπικών τους επιθυμιών. Η τελευταία άποψη συνιστά μια εκ των προσεγγίσεων για τις επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης. Βάσει αυτής, αυτές μπορούν να θεωρηθούν «εκτεταμένες εισβολές στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων νομικά κυρίαρχων κρατών»⁵⁶, καθώς τα δυτικά κράτη μετατοπίζουν το κόστος της διατήρησης της παγκόσμιας τάξης και της συνεπακόλουθης προνομιακής τους θέσης σε στρατεύματα από αναπτυσσόμενες χώρες που παρέχουν το μεγαλύτερο μέρος των ειρηνευτικών δυνάμεων του ΟΗΕ ⁵⁷. Στο ίδιο θεωρητικό μοτίβο κινείται και η θεωρία της προσφοράς και της ζήτησης (supply and demand), σύμφωνα με την οποία, τα κράτη του διεθνούς συστήματος συνεισφέρουν προσωπικό σε ειρηνευτικές αποστολές εξυπηρετώντας εθνικά συμφέροντα ⁵⁸.

Άλλοι λόγοι είναι η ανάδειξη σε περιφερειακό επίπεδο, η γεωγραφική εγγύτητα, η απόκτηση διεθνούς αναγνώρισης και κύρους αλλά και οι οικονομικές απολαβές. Πιο αναλυτικά, αν και η προαγωγή της ειρήνης στην περιοχή μέσα από ένα πλαίσιο περιφερειακής συνεργασίας μπορεί να αποτελεί την προμετωπίδα για τη συμμετοχή μιας χώρας σε μια επιχείρηση, τα κράτη που συμμετέχουν με μεγαλύτερο ποσοστό κατ' αναλογία επιθυμούν να καταστούν περιφερειακή δύναμη ή δεν επιθυμούν να μεταβληθεί το υφιστάμενο status quo της περιοχής. Η γεωγραφική εγγύτητα καθίσταται ένας επιπλέον παράγοντας καθώς πολλές είναι οι περιπτώσεις όπου μια σύγκρουση, είτε εξωτερικεύεται είτε φέρει παράπλευρες απώλειες⁵⁹, οι οποίες επηρεάζουν τα γειτονικά κράτη. Η συχνότερη μορφή πολέμου στην αφρικανική ήπειρο είναι ο εμφύλιος, ο οποίος όταν εξωτερικεύεται, συνιστά μια συνθήκη κατά την οποία η εμπλοκή κρατών οδηγεί σε στρατιωτικές συγκρούσεις με γειτονικά κράτη. Η πιθανότητα αυξημένης θνησιμότητας λόγω των εχθροπραξιών, ιδιαίτερα μετά τα τέλη της δεκαετίας του 1990, όπου εμφανίστηκαν οι πολυδιάστατες επιχειρήσεις, αποτελεί έναν επιπρόσθετο λόγο για τις

---

⁵⁶ Coleman, Katharina, and Benjamin Nyblade 'Peacekeeping for profit? The scope and limits of "mercenary" UN peacekeeping', *Journal of Peace Research*, 55:6, 2018, σελ 726–41

⁵⁷ Cunliffe Philip, *Legions of Peace: UN Peacekeepers from the Global South*, London, 2013

⁵⁸ Σύμφωνα με τους Coleman και Nyblade, επί του παρόντος αποζημιώνονται οι κυβερνήσεις με ποσοστό 1.428 \$ ανά στρατιώτη το μήνα, το οποίο μπορεί να υπερβαίνει το συνολικό κόστος ανάπτυξης σε ορισμένες χώρες. Coleman, Katharina, and Benjamin Nyblade 'Peacekeeping for profit? The scope and limits of "mercenary" UN peacekeeping', *Journal of Peace Research*, 55:6, 2018, σελ 726–41

⁵⁹ Gleditsch Skrede Kristian & Idean Salehyan & Kenneth Schultz, *Fighting at Home, Fighting Abroad: How Civil Wars Lead to International Disputes*, *The Journal of Conflict Resolution* Vol. 52, No.4, 2008

μεγάλες κυρίως δυνάμεις να μην επιθυμούν την εμπλοκή τους, αν οι κίνδυνοι είναι υψηλοί και τα εθνικά συμφέροντα μειωμένα.

Αναφορικά με την απόκτηση κύρους και αναγνώρισης, σε αυτήν την περίπτωση, αναγνωρίζουμε κατά βάση τις δυτικές αλλά και τις μικρές και μεσαίες χώρες, οι οποίες στη βάση της διατήρησης της ειρήνης, προσπαθούν να αντιμετωπιστούν ως «καλά κράτη» προωθώντας την εφαρμογή μιας φιλελεύθερης διεθνούς τάξης⁶⁰. Σύμφωνα με τους Neumann και de Carvalho, οι μικρές δυνάμεις καθώς φέρουν ελάχιστα ή μηδαμινά φορτία ισχύος, επιζητούν την ενίσχυση της θέσης τους δια της προβολής τους και πρέπει να είναι προσεκτικές στην αναζήτηση της θέσης ανάμεσα στις μεσαίες και μεγάλες δυνάμεις. Υπό αυτό το πρίσμα, τα μικρά κράτη επιλέγουν να λειτουργούν με όπλο τη διπλωματία. Όπως στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής συναναστροφής και συζητήσεων, τα μικρά κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να αυξήσουν την επιρροή τους, λειτουργούν έξυπνα στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, ακολουθώντας μια στρατηγική ως κράτος-λομπίστα, ως κράτος-μεσάζοντα με γνώμονα το εθνικό συμφέρον ή ως ρηξικέλευθο κράτος⁶¹. Κατά όμοιο τρόπο λειτουργούν και στις ειρηνευτικές αποστολές.

Παρόμοια στρατηγική εφαρμόζουν και οι μεσαίες δυνάμεις. Η στρατηγική αυτή, απορρέει από την έλλειψη ισχύος στο διεθνές σύστημα και την ηθική δέσμευση για μια πιο δίκαιη και κυβερνούσα παγκόσμια τάξη⁶². Αυτή ήταν και η δικαιολογητική βάση συμμετοχής του Καναδά σε ειρηνευτικές αποστολές. Σύμφωνα με τον Mockey, οι μεσαίες δυνάμεις έχουν καταφέρει να κερδίσουν μια συγκεκριμένη θέση στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ καθώς είναι αξιόπιστες ως προς την υπεύθυνη χρήση ισχύος για το συμφέρον της παγκόσμιας κοινότητας αφού δε δύνανται οι ίδιες να ελέγξουν τη διεθνή τάξη. Τα κράτη αυτά ασκούν τη λεγόμενη “διπλωματία των μεσαίων δυνάμεων”, η οποία συνιστά μια διπλωματική προσέγγιση που θέτει ως στόχο τον περιορισμό των ενδοκρατικών εντάσεων και συγκρούσεων για την μείωση της πιθανότητας πολέμου μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων⁶³.

---

⁶⁰ Lawler Peter, “The good state: In praise of classical internationalism,” *Review of International Studies* 31, no. 3, 2005, σελ. 427–449

⁶¹ Pediti Rebecca, *Small EU Member States and the European Security and Defense Integration*, European Union Security and Defense, Policies, Operations and Transatlantic Challenges, 2020

⁶² Karlsrud John, *For the greater good? “Good states” turning UN peacekeeping towards counterterrorism*, *International Journal*. 2019, σελ 65-83

⁶³ βλ.. Υποσημείωση 54

Άλλοι λόγοι⁶⁴ για τους οποίους, τα μικρά και τα μεσαία κράτη επιλέγουν να συνεισφέρουν σε ειρηνευτικές αποστολές είναι η επίτευξη άλλων στοχεύσεων, όπως η απόκτηση της συμμαχικής εύνοιας των ΗΠΑ, μια πιθανή θέση ως μη-μόνιμο μέλος στο Συμβούλιο Ασφαλείας αλλά και η ικανοποίηση των εθνικών συμφερόντων τους ως αιτήματα απέναντι στο βίαιο εξτρεμισμό και την τρομοκρατία .

Τέλος, η οικονομική βοήθεια που δίνεται από τον ΟΗΕ στις συμβάλλουσες χώρες αποτελεί ένα ακόμη κίνητρο συμμετοχής. Για τη χρονική περίοδο Ιούλιο 2021-2022, ορίστηκε η απόδοση προϋπολογισμού της τάξης των 6,37 δις. δολαρίων για τις 12 τρέχουσες ειρηνευτικές αποστολές, ποσό το οποίο αποδίδεται και ανάλογα στις χώρες που επιλέγουν να συμβάλουν με προσωπικό. Στην Αφρική, αυτήν την στιγμή επιχειρούν 6 από τις πιο μεγάλες αποστολές. Η πλειοψηφία των χωρών που συμμετέχουν είναι αφρικανικές γειτνιάζουσες χώρες. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί ποικιλοτρόπως, καθώς τα περισσότερα από τα κράτη της Αφρικής αποτελούν “αδύναμα ή και αποτυχημένα κράτη”, τα οποία επιζητούν χρηματική ενίσχυση μέσα από τη συμμετοχική τους πρωτοβουλία, εξυπηρετώντας εθνικά οικονομικά οφέλη. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Κίνα και η Ιαπωνία είναι οι κορυφαίοι χορηγοί για το Τμήμα Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ, του οποίου ο προϋπολογισμός εποπτεύεται από τη Γενική Συνέλευση. Οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ πληρώνονται από τις δικές τους κυβερνήσεις, τις οποίες αποζημιώνουν τα Ηνωμένα Έθνη, επί του παρόντος με ένα ποσοστό περίπου 1.400\$ ανά συμμετέχον τον μήνα. Μάλιστα, η οικονομική συνεισφορά της Κίνας συνιστά τα δύο τρίτα του συνόλου. Ο κύκλος της χρηματοδότησης αποτελεί μείζον θέμα για τη διεθνή κοινότητα καθώς καθυστερημένες πληρωμές και παρακρατήσεις των εκτιμώμενων συνεισφορών, όπως η πολιτική παρακράτησης τμήματος της συνεισφοράς των ΗΠΑ από το 2016 για τη συσσώρευση ληξιπρόθεσμων οφειλών⁶⁵, μειώνει κατά βάση την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης και δημιουργεί μια συνθήκη οικονομικής κρίσης στον οργανισμό ⁶⁶. Μάλιστα, σύμφωνα με σχετική αναφορά⁶⁷ στο πλαίσιο της ΓΕΑ, ο Γενικός Γραμματέας προτείνει την περικοπή των στρατιωτικών δαπανών και την επένδυση των αντίστοιχων χρημάτων για αναπτυξιακούς σκοπούς καθώς υποδηλώνεται σαφή συσχέτιση μεταξύ της στρατιωτικοποίησης και της ανισότητας των φύλων, η οποία είναι και πιο εμφανής σε χώρες με χαμηλότερο εισόδημα ή χαμηλότερα επίπεδα δημοκρατίας. Εν μέσω της πανδημίας, οι παγκόσμιες

---

⁶⁴ βλ.. Υποσημείωση 60

⁶⁵ Wasim Mir, Financing UN Peacekeeping: Avoiding another Crisis, International Institute for Peace, 2019

⁶⁶ Το 2019, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες περιέγραψε ως «οικονομική κρίση» την συνθήκη της έγκαιρης καταβολής των ποσών. Mark Leon Goldberg, “UN Peacekeeping Faces Massive Funding Shortfall,” UN Dispatch, January , 2019

⁶⁷ S/2021/827

στρατιωτικές δαπάνες αυξήθηκαν κατά 2,6 % και για το 2020 ανήλθαν συνολικά σε σχεδόν 2 τρισεκατομμύρια δολάρια.

Καταλήγοντας, στην περίπτωση όπου, τα κράτη συμμετέχουν σε ειρηνευτικές αποστολές εξυπηρετώντας προσωπικές στοχεύσεις, όπως αυτές που αναφέρθηκαν, είναι ευκόλως κατανοητό πως τόσο η ατζέντα ΓΕΑ όσο και η σημασία του ρόλου της γυναίκας παραμερίζεται ή παρουσιάζεται προσχεδιασμένα. Η επίκληση της προάσπισης της διεθνούς ειρήνης και ασφαλείας συνιστά μέθοδο νομιμοποίησης της συμμετοχής τους σε ειρηνευτικές αποστολές, όπου τα κράτη λειτουργούν ως εγωιστικοί δρώντες για την εξασφάλιση των ιδιωτικών τους συμφερόντων και όχι θεμάτων κοινωνικής προέλευσης και κοινωνικού ενδιαφέροντος.

3.2 ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η κατανόηση της πολιτικής που ασκούν τα κράτη μέλη στο Συμβούλιο Ασφαλείας σε σχέση με τη θεματική “Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια” μπορεί να γίνει στη βάση της θεώρησης των διπλωματικών δραστηριοτήτων των κρατών στο πλαίσιο του ΟΗΕ, οι οποίες χαρακτηρίζονται με όρους φαινομενικά αντιφατικών στόχων. Οι στόχοι αυτοί σχετίζονται με τον ανταγωνισμό για την προώθηση των εθνικών συμφερόντων και την προώθηση των διεθνών κανόνων συνεργασίας⁶⁸. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, το ψήφισμα 1325 αλλά και η συντονισμένη δράση των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο για την υποστήριξη της συμπερίληψης του φύλου αποτέλεσε την αφετηρία του φεμινιστικού ενδιαφέροντος στο Συμβούλιο Ασφαλείας από τα κράτη μέλη. Αν και ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών καθίσταται κρίσιμος, η προσέγγιση των θεμάτων από τα κράτη μέλη στο Συμβούλιο Ασφαλείας, καθορίζει και τη δυναμική που τα τελευταία παρουσιάζουν.

Σύμφωνα με την Soumita Basu, τα κράτη υιοθετούν διαφορετική θέση ως προς το θεματολόγιο ΓΕΑ, αναλόγως των συμφερόντων που επιθυμούν να εξυπηρετήσουν. Η ίδια η δομή του Συμβουλίου Ασφαλείας και το “δημοκρατικό έλλειμμα” αυτού, το οποίο προκύπτει από το δικαίωμα αρνησικυρίας (veto), το οποίο συνεχίζει να υφίσταται παρά τις αλλαγές στο διεθνές πολιτικό περιβάλλον από το 1945, επηρεάζοντας τις πολιτικές των πέντε μόνιμων μελών του Συμβουλίου (P5) που μπορούν να το

---

⁶⁸ Geoffrey Wiseman & Soumita Basu, ‘The United Nations’, in Pauline Kerr and Geoffrey Wiseman, *Diplomacy in a globalizing world*, Oxford University Press, 2012, σελ 320

ασκήσουν αλλά και η θεματική προσέγγιση στο θεματολόγιο ΓΕΑ αιτιολογούν αυτή τη θέση. Αν και πλέον είναι σχεδόν απίθανο τα πέντε μόνιμα μέλη αυτού να λάβουν μια απόφαση χωρίς παρεμβάσεις τρίτων χωρών, η θεσμική δομή του Συμβουλίου Ασφαλείας επιτρέπει στα κράτη μέλη να προωθούν συγκεκριμένες θεματικές για να εξυπηρετήσουν συμφέροντα. Πολλοί μελετητές υποστηρίζουν ότι οι Ρ5 προσπαθούσαν να επεκτείνουν την εξουσία τους μέσω του Συμβουλίου⁶⁹. Οι Luck και Otto⁷⁰ υποστηρίζουν πως η στροφή του Συμβουλίου Ασφαλείας προς τη σύνταξη θεματικών ψηφισμάτων προέκυψε ως μια απαίτηση που αφενός θα οδηγούσε στην εξερεύνηση νέων εδαφών λόγω των ανθρωπιστικών προκλήσεων, της διασποράς όπλων και της τρομοκρατίας, αφετέρου στη νομιμοποίηση της παρεμβατικότητας του Συμβουλίου σε σημαντικούς τομείς που παραδοσιακά δεν ενέπιπταν στην αρμοδιότητα του όπως οι ενδοκρατικές συγκρούσεις και οι εμφύλιες διαμάχες

Από την άλλη, η θεματοκεντρική προσέγγιση του Σ.Α μπορεί να εξηγηθεί από μια άποψη στη βάση της συνολικής μεταστροφής του ΟΗΕ σε θέματα ανθρώπινου ενδιαφέροντος, στην ανθρωποκεντρική κατανόηση της ασφάλειας καθώς και στην ευρύτερη κατανόηση της διατήρησης της ειρήνης. Σημείο τομής αποτελεί η έκθεση του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών του 1994 για την ανθρώπινη ανάπτυξη, η οποία καθιερώνει τον όρο “ανθρώπινη ασφάλεια”, στη βάση της θεώρησης πως η «ελευθερία από στέρηση» και η «ελευθερία από φόβο» είναι το βέλτιστο μέσο για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας ανασφάλειας.

Η συμπερίληψη του θεματολογίου ΓΕΑ ως τμήμα της εξωτερικής πολιτικής των κρατών αποτελεί επίσης έναν ακόμα παράγοντα που υπογραμμίζει την ηθελημένη προσέγγιση των γυναικών στη διεθνή πραγματικότητα, η οποία αποδίδεται σε προσωπικές εξυπηρετήσεις. Πιο συγκεκριμένα, οι ΗΠΑ, μετά την εισβολή στο Αφγανιστάν το 2001 και όταν αντιλήφθηκαν πως το αφήγημα περί πολέμου κατά της τρομοκρατίας άρχισε να παρακμάζει, επικαλέστηκαν την προάσπιση των γυναικείων δικαιωμάτων. Η θερμή υποστήριξη, που έλαβε το θεματολόγιο ΓΕΑ από τον Καναδά εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο προώθησης της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου αλλά και στον ηγετικό της ρόλο στον τομέα της ανθρώπινης ασφάλειας αλλά και της “Ευθύνης για Προστασία”, θεματικές που σχετίζονται με τη συνολική εξωτερική πολιτική του Καναδά.

Επίσης, η Αυστραλία αποτελεί μια περίπτωση που προέκρινε τη δέσμευση για την προώθηση της ισότητας των φύλων στη βάση του ΓΕΑ τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο για την ανάληψη

---

⁶⁹ Soumita Basu, Gender as national interest at the UN Security Council, Vol 92. 2016

⁷⁰ Βλ. Υποσημείωση 67

μη μόνιμης έδρας στο Συμβούλιο Ασφαλείας, στόχος που επιτεύχθηκε για την διετία 2013-2014. Ενώ, η ενασχόληση της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου με θέματα ΓΕΑ αιτιολογείται στη γενικότερη μειωμένη ενασχόληση τους με θέματα διεθνούς πολιτικής.

Παρόμοια πολιτική ακολούθησαν και οι χώρες του παγκόσμιου Νότου, τόσο ως χώρες αποδέκτες εξωτερικής βοήθειας αλλά και ως χώρες που συνεισφέρουν στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Σύμφωνα με τους Basu και Sapra, το Μπαγκλαντές, η Ινδία και το Πακιστάν, οι οποίες συνεισφέρουν σημαντικά στρατεύματα, συνδέουν τη συμπερίληψη γυναικών ειρηνευτών στο σώμα τους με την κανονιστική δέσμευση τους στις πολιτικές του ΟΗΕ, ενώ το Νεπάλ και η Σρι Λάνκα είναι «εσωστρεφείς» και υπογραμμίζουν τους θετικούς μετασχηματισμούς στις χώρες τους σε σχέση με την ένταξη των γυναικών στους τομείς της ασφάλειας και της ανάπτυξης⁷¹. Τέλος, υπάρχουν και άλλες χώρες, οι οποίες αφορμώμενες από τη θεματολογία του ΓΕΑ, υπογράμμισαν τη δυναμική τους σε ανοιχτές συζητήσεις.

Ως προς επίρρωση των παραπάνω, μπορεί να λειτουργεί το παράδειγμα της Ρωσίας⁷², η οποία ασκώντας την προεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας τον Οκτώβριο του 2020, προέδρευσε της ετήσιας ανοιχτής συζήτησης για το θεματολόγιο ΓΕΑ καθώς και των διαπραγματεύσεων για το σχέδιο ψηφίσματος, το οποίο και υπέβαλε. Κατά τη διαδικασία ψήφισης αυτού, το οποίο και αναγνώριζε τον κρίσιμο ρόλο των γυναικών στην οικοδόμηση της ειρήνης αλλά και το δυσανάλογο αντίκτυπο που φέρει ο πόλεμος στις γυναίκες και τα κορίτσια, απείχαν 10 κράτη σε ισχυρή ένδειξη υποστήριξης της προστασίας του κανονιστικού πλαισίου του θεματολογίου ΓΕΑ, επικαλούμενα τη στοχευμένη υποβάθμιση προόδου της τελευταίας 20ετίας από πλευρά Ρωσίας. Υπέρ του ψηφίσματος τάχθηκαν η Ρωσία, η Κίνα, η Νότια Αφρική, το Βιετνάμ και η Ινδονησία.

Η αποτυχία του ψηφίσματος 1054 βρίσκεται βάση στην αμφισβήτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμάτων φύλου, αλλά και στην υπόθεση αμφισβήτησης από την πλευρά της Ρωσίας ότι τα θέματα ΓΕΑ δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου Ασφαλείας, προτείνοντας να αντιμετωπίζονται καλύτερα σε άλλα φόρουμ, όπως η Γενική Συνέλευση, η Επιτροπή Ειρήνης και το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το ψήφισμα ήταν ελλιπές καθώς δεν περιελάμβανε γλώσσα σύστασης για τα κράτη μέλη ως προς την τήρηση των υποχρεώσεων τους, καμία αναφορά στη Γενική

---

⁷¹ Basu Soumita & Sonalini Sapra, 'Women in UN peacekeeping: South Asian perspectives', International Studies Association Annual Convention, San Francisco, March 2016

⁷² NGO: Security Council members unite to protect the Women, Peace and Security agenda on its 20th anniversary. Ανακτήθηκε από: <https://www.womenpeacesecurity.org/blog-unscc-protect-wps-agenda-20th-anniversary/>

Σύσταση 30 της CEDAW αλλά και στον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην εφαρμογή της ατζέντας ΓΕΑ, ασυνεπείς αναφορές στην «πλήρη, ισότιμη και ουσιαστική συμμετοχή και ηγεσία» των γυναικών, αλλά και ελλιπής γλώσσα σχετικά με τον αντίκτυπο της πανδημίας στις γυναίκες. Σύμφωνα με τον Grant Shubin, αυτή η ρωσική κίνηση ήταν τακτική, που έγινε σε μια φθίνουσα εποχή για τη φιλική προς τον Πούτιν κυβέρνηση Τραμπ, δοκιμάζοντας την υποστήριξη των ΗΠΑ στην πολιτική περιθωριοποίησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Συνοπτικά, κατά μια άποψη, η Ρωσία εργαλειοποίησε την ατζέντα ΓΕΑ για να προωθήσει θέματα κοινωνικοοικονομικής φύσης εκτός Συμβουλίου, διακρίνοντας αυτά από τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια⁷³. Σε αντίθεση με άλλες χώρες, η Ρωσία αλλά και η Κίνα απορρίπτουν την ολιστική γλώσσα που οφείλουν να φέρουν οι εντολές των αποστολών, χαρακτηρίζοντας την κανονιστική⁷⁴.

3.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΕΙΡΗΝΗΣ

Η τρίτη προσέγγιση του θέματος της υποβάθμισης των γυναικών στο διεθνές σύστημα, μπορεί να εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο της προώθησης του μοντέλου του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού κατά τη μετασυγκρουσιακή οικοδόμηση ειρήνης και των συνεπακόλουθων αποτελεσμάτων αυτού στις γυναίκες. Αξίζει να αναφερθεί πως, ενώ η εξυπηρέτηση των κρατικών συμφερόντων και η εργαλειοποίηση του θεματολογίου ΓΕΑ είτε ως διπλωματικό εργαλείο στο Συμβούλιο Ασφαλείας είτε ως μέσο εξωτερικής πολιτικής, έχουν ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του θεματολογίου εν γένει, το πρότυπο της φιλελεύθερης οικοδόμησης ειρήνης επηρεάζει κατά κύριο λόγο τις γυναίκες της τοπικής κοινωνίας.

Ο νεοφιλελευθερισμός ως μια προέκταση του φιλελευθερισμού, προωθεί το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς και της δημοκρατίας ως αναγκαιότητες για την ανάπτυξη ενός ελεύθερου και ευημερούντος κράτους, προτάσσοντας την ιδιωτικοποίηση των κρατικών φορέων, τη μείωση ή την περικοπή κεφαλαίων που διατίθενται σε κοινωνικά προγράμματα, τη μεταρρύθμιση στους εργασιακούς τομείς και τον υγιή ανταγωνισμό για την αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης. Το άμεσο απότοκο για το μετασυγκρουσιακό κράτος είναι η οικονομική άνθιση, μέσα από την προσέλκυση ξένων επενδυτών⁷⁵.

---

⁷³ Passblue: Russia, the Current Big Spoiler in Advancing Global Gender Rights. Ανακτήθηκε από: <https://www.passblue.com/2021/04/12/russia-the-current-big-spoiler-in-advancing-global-gender-rights/>

⁷⁴ Sharland Lisa, Women, Peace and Security Mandates for UN Peacekeeping Operations: Assessing influence and impact, International Peace Institute, 2016

⁷⁵ Fitzgerald Caitlin S., Neoliberal Economic Reform in Post Conflict Societies: Operation Iraqi Freedom Introduction, Critique: A worldwide journal of politics, 2010

Από την άλλη, οι αντιμαχόμενοι αυτής της άποψης υποστηρίζουν πως η προώθηση των δυτικών αξιών όπως η δημοκρατία και η φιλελεύθερη αγορά δε φέρουν πάντα θετικό πρόσημο για τα κράτη που φιλοξενούν την αποστολή, κατηγορώντας τα μεγάλα κράτη για πατερναλισμό⁷⁶. Αγνοώντας την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση του κράτους, την υφιστάμενη “οικονομία πολέμου”, οι χώρες-αρωγοί χρηματικής ενίσχυσης υποστηρίζουν νεοφιλελεύθερες πολιτικές όπως την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα για την επιστροφή εσόδων μέσω καταβολών της απαιτούμενης φορολογίας, την προσέλκυση ξένων επενδυτών αλλά και την περικοπή δημοσίων δαπανών, στοχεύοντας στη δημιουργία “νέας οικονομίας”. Έτσι, προωθείται ένα μοντέλο ιδιωτικοποίησης με σκοπό τη μείωση της γραφειοκρατίας και την ώθηση της επιχειρηματικής ανάπτυξης, το οποίο αν εφαρμοστεί έχει στόχο, την αύξηση της παραγωγικότητας και τη μείωση της ανεργίας. Το μοντέλο αυτό αποτυγχάνει να εφαρμοστεί στο μετασυγκρουσιακό κράτος, καθώς οι πολιτικές που περιλαμβάνονται δεν είναι σχεδιασμένες ειδικά για αυτό, εμποδίζοντας την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.

Σύμφωνα με την Duchanson⁷⁷, οι φεμινιστές και οι ακαδημαϊκοί της κριτικής ασφάλειας αμφισβητούν τις προθέσεις των αρωγών χρηματικής ενίσχυσης προς τις χώρες που προσπαθούν να συσταθούν από μια σύγκρουση. Έχοντας, το φύλο ως κατηγορία ανάλυσης, ερμηνεύουν πως η διαδικασία οικοδόμησης ειρήνης στη βάση του οικονομικού φιλελευθερισμού, φέρει διαφορετικές επιπτώσεις στη γυναίκα από τον άνδρα. Αρχικά, πρέπει να επισημανθεί πως η ιδιωτικοποίηση δεν μπορεί να επιτευχθεί καθώς πρόκειται για ένα κράτος, το οποίο γνωρίζει υψηλά επίπεδα παρακρατικής δράσης και διαφθοράς, και έτσι αναπόφευκτα τα έσοδα καταλήγουν σε εγκληματικές ομάδες, ενισχύοντας έτσι την “εγκληματική οικονομία πολέμου”. Η περικοπή δημοσίων δαπανών, από την άλλη, ισούται με μείωση κοινωνικής προσφοράς, το οποίο είναι απαραίτητο για πολλές γυναίκες. Τέλος, η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα δε θεωρείται πως μπορεί να βοηθήσει τη μετασυγκρουσιακή περιοχή να επανέλθει, καθώς το ελεύθερο εμπόριο για την ενίσχυση των εξαγωγών και της ξένης επενδυτικότητας, που προϋποτίθεται, υποβαθμίζει τον κυβερνητικό μηχανισμό και την κρατική ικανότητα. Ενώ δεν σημαίνει και πως οι γυναίκες θα είναι αυτές που θα εργαστούν στον ιδιωτικό τομέα⁷⁸.

---

⁷⁶ Autesserre Séverine , ‘Paternalism and peacebuilding: Capacity, knowledge, and resistance in international intervention’, *Paternalism Beyond Borders*, Cambridge University Press, 2016, σελ. 161-184

⁷⁷ Duncanson Claire, *Gender and Peacebuilding*, Polity Press, 2016, σελ. 72-77

⁷⁸ Davies E. Sara, True Jacqui, *Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda?*, *The Oxford Handbook*, 2018

Η ειρηνευτική οικονομία ή όπως αλλιώς ονομάζεται η μεταπολεμική πολιτική οικονομία, η οποία συνδέεται άμεσα με την ειρηνευτική αποστολή και την οικονομική συνεισφορά των κυανόκρανων στο κρατικό ισοζύγιο είναι σχεδόν αναπόφευκτα έμφυλη⁷⁹. Στηρίζοντας αυτούς που ήδη έχουν, ενισχύει τις ιεραρχίες ένταξης και αποκλεισμού στις περισσότερες χώρες και τους στερεοτυπικούς ή παραδοσιακούς ρόλους των φύλων. Η πιο άμεση, εμφανής και αρνητική διασύνδεση της ειρηνευτικής οικονομίας είναι η εκρηκτική ανάπτυξη της βιομηχανίας του σεξ. Αυτό προκύπτει αφενός λόγω της φτωχοποίησης αφετέρου λόγω του μεγάλου ποσοστού ανδρών-συμμετεχόντων στις ειρηνευτικές αποστολές χωρίς οικογενειακή συνοδεία. Το αντίκτυπο της εξάρσης του φαινομένου οικειοθελούς ή μη εκπόρνευσης των γυναικών και των κοριτσιών οδηγεί και σε εκούσια μετανάστευση και εμπορία ανθρώπων. Όλη αυτή η συνθήκη, που έχει περιγραφή και ως «παρεμβατική αγορά»⁸⁰ κρίνεται προβληματική καθώς ακόμα και αν φέρει οικονομικές απολαβές στην χώρα, εξακολουθεί να παράγει τις υπάρχουσες έμφυλες διακρίσεις, οδηγώντας τις γυναίκες να εξαρτούνται εκ νέου από τους άνδρες.

---

⁷⁹ Pugh Michael, The political economy of Peacebuilding. A critical theory perspective, International Journal of Peace Studies, Vol.10, 2005, σελ 23-42

⁸⁰ Murthagh Brendan, Economics: Neoliberal Peace and the Politics of Social Economics, The Palgrave Handbook of Disciplinary and Regional Approaches to Peace, Springer Link

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Το ψήφισμα 1325, όπως έχει ήδη επισημανθεί, συνιστά το πιο ισχυρό κανονιστικό πλαίσιο για την προώθηση θεμάτων σχετικών με τη γυναίκα και την ισότητα των φύλων. Η συστηματική ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης και η εφαρμογή του θεματολογίου Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια σε όλες τις πτυχές των αποστολών διατήρησης ειρήνης συνιστά μια πολιτική επιταγή, στη βάση της πρωτοβουλίας Action for Peacekeeping (A4P) του Γενικού Γραμματέα και του σχεδίου A4P+. Το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο χαρακτηρίζει την ατζέντα ΓΕΑ πολιτική επιταγή για την επίτευξη ειρήνης και των σχετικών πολιτικών διαδικασιών και για την ενισχυμένη επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα στη διατήρηση της ειρήνης. Η αύξηση της γυναικείας συμμετοχής σε όλους τους τομείς λήψεως αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των ειρηνευτικών αποστολών για την πρόληψη, επίλυση και διαχείριση μιας κρίσης με σκοπό την ύπαρξη διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας είναι ένα από αυτά. Τα τελευταία χρόνια, η Υπηρεσία του ΟΗΕ για τις Ειρηνευτικές Αποστολές Διατήρησης Ειρήνης ζητώντας την αρωγή της κοινωνίας των πολιτών, έχει εντείνει τις προσπάθειες για την υλοποίηση της ισότητας των φύλων και της ατζέντα ΓΕΑ.

Ένας από τους βασικούς πυλώνες του ψηφίσματος 1325, της ευρύτερης ατζέντας ΓΕΑ αλλά και της εξωτερικής φεμινιστικής πολιτικής είναι η διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών σε όλες τις προσπάθειες για την ύπαρξη διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις αποτελούν σημαντική συνισταμένη της προσπάθειας τόσο των Ηνωμένων Εθνών όσο και άλλων σημειώντων διεθνών οργανισμών όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το ΝΑΤΟ, η Αφρικανική Ένωση για την επίλυση των συγκρούσεων και την εγκαθίδρυση της ειρήνης. Η λειτουργική διάταξη 1 του ψηφίσματος 1325 κάνει ρητή αναφορά στην αύξηση της αντιπροσώπευσης των γυναικών σε όλα τα επίπεδα λήψεως αποφάσεων σε εθνικούς, περιφερειακούς και διεθνείς θεσμούς και μηχανισμούς για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση της σύγκρουσης, ενώ η διάταξη 4 ζητά να προστεθούν γυναίκες στο προσωπικό του στρατού και της πολιτικής αστυνομίας αλλά και στο πολιτικό προσωπικό των ειρηνευτικών επιχειρήσεων.

Αν και έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για την μεγαλύτερη δυνατή συμπερίληψη γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές, ο ρυθμός με τον οποίο παρουσιάζονται τα αυξητικά νούμερα είναι ιδιαίτερα χαμηλός, ενώ σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ειπωθεί πως έχει επιτευχθεί η ισότιμη αντιπροσώπευση. Ενδεικτικά, να επισημανθεί πως παρά τις υποσχέσεις για διπλασιασμό των

γυναικών, σήμερα οι γυναίκες αποτελούν το 4% του ένστολου και το 10% του αστυνομικού προσωπικού. Θεσμικοί, κοινωνικοί και επιχειρησιακοί παράγοντες που αναπτύσσονται στη βάση της πατριαρχίας και των έμφυλων διακρίσεων, λειτουργούν ανασταλτικά για τις γυναίκες. Η αύξηση της συμμετοχής αυτών στις ειρηνευτικές αποστολές είναι ένα πολύ σημαντικό ζήτημα και αποτελεί ένα από τα μέσα, τα οποία μπορεί και πρέπει να προωθήσει περαιτέρω η διεθνής κοινότητα για να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα στο χώρο των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, ενισχύοντας έτσι την αξιοπιστία των ίδιων των επιχειρήσεων αλλά και την ικανότητα τους να εκτελούν αποτελεσματικά τις εντολές τους. Παράλληλα, συνιστά ένα θέμα το οποίο βασίζεται σε κοινωνικά δεδομένα καθώς η ενίσχυση της γυναικείας αντιπροσώπευσης σε διεθνές επίπεδο, μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για μια συνολική μεταστροφή στην αντιμετώπιση του γυναικείου φύλου. Έχει αποδειχθεί πως οι γυναίκες πρέπει να διαπραγματευτούν την ταυτότητα τους για να κερδίσουν την ένταξη τους σε μια επιχείρηση, αν και συμβάλουν ουσιαστικά στην επιτυχημένη έκβαση της ειρηνευτικής διαδικασίας και της σταθεροποίησης, επιμηκύνοντας την περίοδο της διαρκούς ειρήνης σε 10 με 15 χρόνια και προωθούν την ισότητα των φύλων στην χώρα δράσης τους αλλά και στην αποστολή, νομιμοποιώντας σε πολλές περιπτώσεις και την παρουσία στρατευμάτων σε αυτές ⁸¹.

4.1 ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΥΠΟΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Αν και η παρουσία των γυναικών καθίσταται συγκριτικά με αυτήν των ανδρών ελλειμματική σε κάθε τύπο ειρηνευτικών επιχειρήσεων, η ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά και τα διεθνή φόρα έχουν στρέψει την προσοχή τους στις προσπάθειες ενίσχυσης της γυναικείας εκπροσώπευσης στα ένστολα τμήματα αυτών. Και αυτό γιατί οι γυναίκες πολύ πιο εύκολα θα εργαστούν σε θέσεις πολιτικού προσωπικού παρά ως στρατιωτικός ή αστυνομικός. Ο βασικότερος παράγοντας της μειωμένης αντιπροσώπευσης γυναικών στο στρατιωτικό τμήμα των επιχειρήσεων είναι οι ίδιες οι χώρες που επιλέγουν να συνδράμουν με προσωπικό στις ειρηνευτικές αποστολές. Η εσωτερική πολιτική αυτών των χωρών και η δυναμική που αυτή παρουσιάζει είναι οι λόγοι που οδηγούν στο χαμηλό ισοζύγιο εμφάνισης γυναικών – ανδρών στο στρατιωτικό σκέλος των επιχειρήσεων⁸². Οι πολιτικές που επιλέγουν να ακολουθήσουν τα κράτη και συνεπακόλουθα το αντίκτυπο που αυτές φέρουν επηρεάζεται από τις πατριαρχικές δομές. Οι πατριαρχικές δομές, είτε οι επίσημες, δηλαδή οι διαδικασίες που σχετίζονται με το πολιτικό γίνεσθαι είτε οι ανεπίσημες, αυτές που καθορίζουν κοινωνικές και πολιτιστικές νόρμες

---

⁸¹ Sabrina Karim & Kyle Beardsley, *Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States*, Oxford University Press, 2017 σελ. 166-170

⁸² Davies E. Sara, *True Jacqui, Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda?* The Oxford Handbook, 2018

είναι αυτές που επηρεάζουν τις εξωτερικές πολιτικές που χαράζουν τα εκάστοτε κράτη και καθιστούν τη γυναικεία συμμετοχή ξένη, απονομιμοποιημένη έως και απαγορευμένη.

Οι χώρες, που παραδοσιακά έχουν χαμηλό ποσοστό γυναικών στις εθνικές ένοπλες τους δυνάμεις συνεισφέρουν με καθόλου ή με ιδιαίτερα λίγες γυναίκες κυανόκρανους στο στρατιωτικό σώμα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Από την άλλη, οι χώρες με υψηλότερο ποσοστό γυναικών στον εθνικό τους στρατό, επιλέγουν να συνεισφέρουν περισσότερο. Γενικότερα, οι εθνικές στρατηγικές διαφέρουν και αυτό οφείλεται σε πολιτικούς, οργανωτικούς και κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες. Αν και, οι περισσότερες μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η ενσωμάτωση του φύλου στον στρατό επιτυγχάνεται σε χώρες που έχουν προωθήσει περισσότερο τον εκδημοκρατισμό του φύλου στην κοινωνία αλλά και έχουν γίνει θετικοί αποδέκτες επίτευξης της ισότητας των φύλων στον στρατό⁸³.

Σύμφωνα με τον Forster⁸⁴, μπορούμε να διακρίνουμε τις χώρες σε τρεις κατηγορίες, στις δυτικές χώρες και στις βόρειο-αμερικανικές πολιτείες, στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και στα αναπτυσσόμενα κράτη με αδύναμες οικονομίες. Στην πρώτη περίπτωση, οι γυναίκες εμφανίζονται με περισσότερες πιθανότητες να υπηρετήσουν με ανώτερο ή ανώτατο βαθμό σε κάποιο εθνικό ένοπλο σώμα. Στη δεύτερη κατηγορία, συναντάμε τις χώρες, οι οποίες αντιμετωπίζουν μια περισσότερο λειτουργική παρά κανονιστική σύγκρουση ανάμεσα στις επιταγές της κοινωνίας και την πρόοδο του στρατού. Ενώ, οι εθνικές δυνάμεις των χωρών, που ανήκουν στην τρίτη κατηγορία, αντανakλούν τις κοινωνικές δομές που υπάρχουν στις κοινωνίες τους.

Το ένστολο τμήμα των επιχειρήσεων είναι απολύτως σημαντικό για την επιτυχία τους και η μη συμπερίληψη γυναικών σε αυτές επηρεάζει και μειώνει την αποτελεσματικότητά τους. Αν και η πρόσληψη γυναικών στις ένοπλες δυνάμεις ενισχύθηκε μετά την αυξημένη αναβολή της στράτευσης και την εισαγωγή του στρατού της αγοράς (market-army) και παρόλο που η ανάγκη για προσωπικό είναι ιδιαίτερα έντονη⁸⁵, ο αριθμός των γυναικών στο στρατό παραμένει χαμηλός. Ο περιορισμένος ρόλος που έχουν οι γυναίκες σε μάχιμες θέσεις μπορεί να προέρχεται από τον de jure ή de facto αποκλεισμό του γυναικείου προσωπικού από αυτές. Στην πραγματικότητα, μόνο 10 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιτρέπουν την τοποθέτηση των γυναικών σε όλες τις μάχιμες θέσεις, με

---

⁸³ Lundquist Jennifer Hickey, Ethnic and Gender Satisfaction in the Military: The Effect of a Meritocratic Institution, 2008

⁸⁴ Davies E. Sara, True Jacqui, Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda?, The Oxford Handbook, 2018

⁸⁵ European Army Interoperability Center, The integration of women in armed forces, Food for thought paper. Ανακτήθηκε από: www.finabel.org.

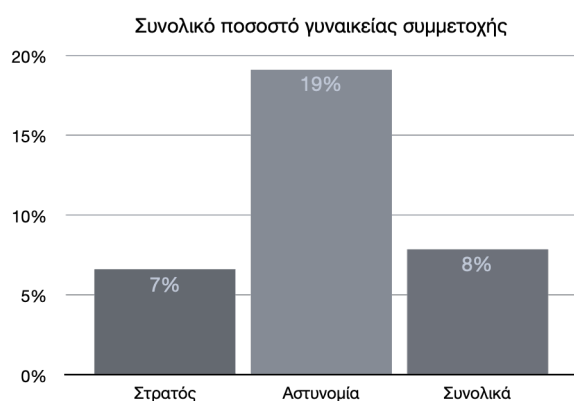
σχετικές εξαιρέσεις για τις ειδικές δυνάμεις. Αυτές είναι η Ρουμανία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ολλανδία, Πολωνία, Σουηδία, Εσθονία, Φινλανδία και Λιθουανία. Η περιορισμένη επιλογή γυναικείου προσωπικού σε θέσεις μάχης επηρεάζει σημαντικά τις πιθανότητες προαγωγής τους. Μέχρι και σήμερα για τις περισσότερες χώρες του ΝΑΤΟ, η προαγωγή του στρατιωτικού προσωπικού προϋποθέτει την ικανότητα εκτέλεσης συγκεκριμένων ρόλων, ειδικά μάχιμων, ρόλους από τους οποίους οι γυναίκες αποκλείονται επίσημα ή ανεπίσημα.

Το 1993, οι γυναίκες αντιπροσώπευαν μόνο το 1% του ένστολου προσωπικού που αναπτύχθηκε στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Μέχρι το 2013, δεκατρία χρόνια μετά την υιοθέτηση της Απόφασης 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας, οι γυναίκες στρατιωτικοί εξακολουθούσαν να αντιπροσωπεύουν μόλις το 3%. Το 2016 τα στοιχεία για το στρατιωτικό σκέλος των επιχειρήσεων παρέμειναν αποθαρρυντικά με τις γυναίκες να εξακολουθούν να αποτελούν το 3% από τους 125.000 στρατιωτικούς σε ειρηνευτικές αποστολές. Σε αντίθεση με τα δραματικά μειωμένα ποσοστά του στρατιωτικού τμήματος, την ίδια χρονιά οι γυναίκες κατείχαν το 10% και λίγο λιγότερο από το 30% του αστυνομικού και πολιτικού προσωπικού, αντίστοιχα⁸⁶.

Αναγνωρίζοντας αυτό ως κρίσιμη πρόκληση, ο ΟΗΕ ενίσχυσε πρόσφατα τις προσπάθειες του ώστε να αυξήσει αυτά τα ποσοστά και έθεσε ως στόχο έως το 2028 την αύξηση της γυναικείας παρουσίας επί του συνολικού προσωπικού. Συγκεκριμένα, ζητά την επίτευξη του 25% για τις γυναίκες στρατιωτικούς-παρατηρητές και αξιωματικούς και 15% για τις γυναίκες που υπηρετούν σε στρατιωτικά σώματα. Συνολικά, ο στόχος του Τμήματος Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (DPKO) είναι να τριπλασιάσει και να διπλασιάσει το ποσοστό των γυναικών που υπηρετούν στα στρατιωτικά και στα αστυνομικά τμήματα, αντίστοιχα.

---

⁸⁶ Davies E. Sara, True Jacqui, Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda?, The Oxford Handbook, 2018, σελ 206-212

Διάγραμμα 1

Σήμερα, βάσει στοιχείων της επίσημης ιστοσελίδας του ΟΗΕ για τις ειρηνευτικές αποστολές⁸⁷, το ποσοστό των γυναικών στα ένστολα τμήματα ανέρχεται σήμερα συνολικά στο 8%, με το 7% μόλις να υπηρετεί στα στρατιωτικά τμήματα των επιχειρήσεων και το 19% στην αστυνομία. Το συνολικό ποσοστό των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές το 2021 ανήλθε σε 7,8%.

Η αντίληψη πως ο στρατός δεν πρέπει να γίνει ένα κοινωνικό πείραμα για την ανάδειξη της ισότητας των φύλων επειδή μπορεί να υπονομεύσει την ασφάλεια⁸⁸, την οποία οφείλει να παρέχει και ως εκ τούτου η ισότητα δε δύναται να θυσιαστεί στο βωμό της «αποτελεσματικότητας», πρέπει να σταματήσει να υφίσταται. Αντιθέτως, ο στρατός πρέπει να καταστεί μια πραγματική αντανάκλαση της κοινωνίας, αντισταθμίζοντας τη στρατιωτική αποτελεσματικότητα με την κοινωνική ποικιλομορφία⁸⁹. Η αρχή θα γίνει από την αντιμετώπιση της ανισότητας των φύλων που παράγεται στη βάση της ενισχυμένης αρρενωπότητας αλλά και των προκαταλήψεων κατά των γυναικών στα εθνικά σώματα.

4.1.1 ΑΡΡΕΝΩΠΟΤΗΤΑ

Βάσει κοινωνιολογικής προσέγγισης⁹⁰, ο εθνικός στρατός και η αστυνομία αποτελούν επίσημους θεσμούς στον τομέα της ασφάλειας και συνεπώς είναι κοινωνικές δημιουργίες, οι οποίες αντανακλούν μέσα από κανόνες και πρακτικές, τις προτιμήσεις και τις αξίες αυτών που τις δημιούργησαν. Σε μια δυναμική κοινωνική κατασκευή, αν οι κανόνες που την ορίζουν, καθορίζονται βάσει φύλου, τότε αυτοί διαδραματίζουν έναν καταλυτικό ρόλο στις σχέσεις ισχύος μεταξύ άνδρα και γυναίκα, αφού ορίζουν και τη σχετική ισχύ μεταξύ αυτών των δυο. Αν λοιπόν, οι θεσμοί, όπως ο στρατός και η αστυνομία ενσωματώνουν κάποια στοιχεία ιεραρχίας βάσει φύλου, τότε υπάρχει μια ανισορροπία ισχύος, από

⁸⁷ United Nations Peacekeeping, Data Resources. Ανακτήθηκε από <https://peacekeeping.un.org/en/gender> στις 25/08/22

⁸⁸ Lundquist Jennifer Hickers, Ethnic and Gender Satisfaction in the Military: The Effect of a Meritocratic Institution, 2008

⁸⁹ Binkin Martin & Bach Shirley J, Women and the military, The Brookings Institution, Washington, D.C., 1977

⁹⁰ March, J., & Olsen, J. P. (1984). The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life. American Political Science Review, 78

την οποία ευνοούνται ή αδικούνται αντίστοιχα τα δυο φύλα. Λαμβάνοντας λοιπόν ως δεδομένο πως οι στρατιωτικές και αστυνομικές μονάδες είναι θεσμοί που λειτουργούν βάσει φύλου, αντιλαμβανόμαστε πως είναι αναμενόμενο να προβάλλουν και να αναπαράγουν συγκεκριμένα στοιχεία, τα οποία ευνοούν τους άνδρες και ορισμένες μορφές ανδρισμού⁹¹. Η εξιδανίκευση της ταυτότητας πολεμιστή, η ανάδυση του κανόνα προστασίας βάσει φύλου και η επίτευξη συνοχής των στρατιωτών αποτελούν τα βασικά αίτια που προωθούν την αρρενωπότητα και θέτουν το ανδρικό στοιχείο ως προαπαιτούμενα ή και δεδομένο για το στρατιωτικό και το αστυνομικό περιβάλλον, ενώ τα στοιχεία θηλυκότητας παραμερίζονται ή θεωρούνται κατώτερα. Οι τρεις αυτοί παράγοντες, σύμφωνα με τους Karim και Beardsley, οδηγούν στην κατασκευή μιας παγιωμένης ανισότητας που προκύπτει λόγω των άνισων σχέσεων ισχύος μεταξύ των φύλων ή αλλιώς στην “ανισορροπία ισχύος βάσει φύλου”⁹².

Πιο συγκεκριμένα, η ταυτότητα του πολεμιστή αποτελεί αρχέτυπο που αντανακλά τον εξιδανικευμένο πολεμιστή, του οποίου η βίαιη φύση συνιστά εγγενές χαρακτηριστικό. Τα στοιχεία αυτά προάγουν και καλλιεργούν στερεοτυπικές απόψεις, οι οποίες σχετίζονται με την πάγια αντίληψη πως ο άνδρας είναι ο πολεμιστής, ενώ η γυναίκα ειρηνοποιός. Με βάση αυτήν την άποψη, η ίδια η φύση της γυναίκας δεν της επιτρέπει να συμμετάσχει σε διαδικασίες που περιλαμβάνουν βία καθώς αντίκειται στους κανόνες της φύσης της. Από την άλλη, ο κανόνας της προστασίας βάσει φύλου, ορίζει τους άνδρες φυσικούς προστάτες και τις γυναίκες φυσικά θύματα, η ανάγκη για προστασία των οποίων, τις καθιστά υποδεέστερες των ανδρών. Η συγκεκριμένη αντίληψη συνιστά έναν ανασχετικό παράγοντα τόσο για τη συμμετοχή των γυναικών στο σύνολο των ειρηνευτικών επιχειρήσεων όσο και για την επιχειρησιακή τους δράση στον στρατό. Σύμφωνα με στοιχεία από την UNMIL-Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην Λιβερία, εξαιτίας της μεγάλης κοινωνικής αστάθειας που επικρατούσε στο εσωτερικό της Λιβερίας και του υποβαθμισμένου ρόλου των γυναικών σε αυτήν, οι γυναίκες κυανόκρανοι τέθηκαν αποκλεισμένες από ένα σύνολο δραστηριοτήτων της αποστολής, μέσω των οποίων θα είχαν άμεση επαφή με την τοπική κοινωνία. Η αποστολή, επιχειρώντας να προστατεύσει στο ακέραιο το γυναικείο προσωπικό της από περιστατικά βίας που λάμβαναν χώρα στην περιοχή, οδηγήθηκε σε μειωμένη επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα δεδομένης της περιορισμένης διάδρασης των γυναικών με τον τοπικό πληθυσμό. Άλλο παράδειγμα είναι αυτό της ειρηνευτικής επιχείρησης στο Μάλι, όπου δεδομένου του υψηλού επιπέδου κινδύνου λόγω της δράσης των παρακρατικών

---

⁹¹ Sabrina Karim & Kyle Beardsley, *Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States*, Oxford University Press, 2017

⁹² βλ. Υποσημείωση 87

μονάδων, οι γυναίκες αποτελούσαν το 1,8% του στρατιωτικού προσωπικού από τους 10.791 εν ενεργεία στρατιωτικούς⁹³.

Τέλος, η άποψη πως η συνοχή των ανδρών στρατιωτών μπορεί να δώσει μια νέα ώθηση στο στράτευμα, η οποία αυξάνει τις επιτυχίες αυτού στο επιχειρησιακό κομμάτι, αποτελεί τον τρίτο παράγοντα, βάσει του οποίου οι γυναίκες δεν πρέπει να συμμετέχουν στα ένστολα τμήματα. Η ώθηση δημιουργείται, μάλιστα, μέσα από την ανάπτυξη άρρηκτων δεσμών μεταξύ των στρατιωτών, οι οποίοι συμβάλλουν στην περαιτέρω καλλιέργεια του συναισθήματος της συσπείρωσης και του ανήκειν. Το συναίσθημα αυτό συνδέεται και με την ταυτότητα του πολεμιστή και την αρρενωπότητα που αυτή απαιτεί. Οι άνδρες στρατιώτες σύμφωνα με τον David Marlowe αναπτύσσουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τα οποία συνδέονται με την στερεοτυπική αρρενωπότητα τους, και η οποία σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί πέρα από την απόκλιση των γυναικών, και σε περιστατικά σεξουαλικής βίας. Σύμφωνα με την Dara Cohen, γυναίκες και παιδιά βιάζονταν ομαδικά από άνδρες προκειμένου να αυξηθεί ο “αδερφικός δεσμός” μεταξύ των στρατιωτών. Η ακαδημαϊκός Ann Tickner απάντησε στο επιχείρημα αυτό, υποστηρίζοντας πως η κουλτούρα της συνοχής στον στρατό, η οποία υποτιμά τη θηλυκότητα βασίζεται σε ένα μοντέλο, το οποίο δε συμφωνεί με την εγγενή επιθετικότητα των ανδρών. Αντιθέτως, οι σχεδιασμένες ταυτότητες βάσει φύλου επηρεάζουν τους στρατιώτες, που τους ζητείται να επιδείξουν τα αρρενωπά στοιχεία του χαρακτήρα τους.

4.1.2 ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Άλλοι παράγοντες, που οδηγούν στη μειωμένη παρουσία γυναικών ένστολων στα τμήματα των επιχειρήσεων είναι τα στερεότυπα για τις γυναίκες που αναπτύσσονται στη βάση της πατριαρχίας και της διάκρισης. Τα στερεότυπα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρία επίπεδα: σε ατομικό και κοινοτικό, σε θεσμικό και κατά τη συμμετοχή σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ⁹⁴.

Σε ατομικό επίπεδο, ένας από τους πιο ισχυρούς στιγματισμούς που συνδέονται με τις γυναίκες στο στρατό είναι η σύνδεση αυτών και των εγγενών φυσικών χαρακτηριστικών τους όπως η έλλειψη δύναμης, κυρίως στο πάνω μέρος του σώματος, η έμμηνος ρύση και η εγκυμοσύνη. Σύμφωνα με αυτήν

---

⁹³ Davies E. Sara, True Jacqui, Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda? The Oxford Handbook, 2018, σελ 206-212

⁹⁴ Lotte Vermeij, Woman First, Soldier Second: Taboos and Stigmas Facing Military Women in UN Peace Operations, International Peace Institute, 2020

τη λογική, οι συνθήκες αυτές θεωρούνται περιοριστικές για την εκτέλεση στρατιωτικών καθηκόντων γενικά και ειδικά για τη συμμετοχή σε θέατρα επιχειρήσεων, γεγονός που αποτελεί τη δικαιολογητική βάση για τον αποκλεισμό των γυναικών από την πρώτη γραμμή μάχης. Παράλληλα, ένα άλλο στοιχείο είναι η αντίληψη ότι οι γυναίκες που συμμετέχουν στο στρατό είναι λιγότερο θηλυκές από τις υπόλοιπες, συνδέοντας έτσι λανθασμένα τις επαγγελματικές τους ικανότητες με τη σεξουαλικότητα τους. Ακόμη, συχνά κατηγορούνται για την απουσία τους αν και εφόσον φέρουν και το ρόλο της μητέρας. Καλλιεργείται λοιπόν σε πολλές ηθελημένα η αίσθηση ντροπής για τη μερική απουσία τους από το παιδί ⁹⁵, επιβάλλοντας επιπρόσθετο συναισθηματικό βάρος και μειώνοντας την απόδοσή τους στο θέατρο επιχειρήσεων.

Σε επίπεδο θεσμικής σύστασης του μηχανισμού εθνικής άμυνας κάθε χώρας, τα πορίσματα που θα παρουσιαστούν προέκυψαν από μελέτη που διεξήχθη από το Διεθνές Ινστιτούτο Ειρήνης (IPI) και από την Ανώτερο Σύμβουλο των Νορβηγικών Ενόπλων Δυνάμεων, με δείγμα από γυναίκες 53 χωρών που συμμετείχαν σε ειρηνευτικές αποστολές. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα, υπάρχει η γενική πεποίθηση στον στρατό πως η γυναίκα είναι “πρώτα γυναίκα και μετά στρατιώτης”, γεγονός που υπονομεύει τη θέληση τους για συμμετοχή, τις διοικητικές και επιχειρησιακές ικανότητες τους, ενώ φανερώνει τη δυσκολία των γυναικών να παρουσιαστούν ως αυθεντία στον ρόλο του στρατιωτικού. Επίσης, φαίνεται πως δεν τις προσφέρονται ίσες ευκαιρίες ανέλιξης, οι οποίες είναι κρίσιμες για την εξέλιξη της σταδιοδρομίας στο στρατό καθώς όλη η διαδικασία της προετοιμασίας και εκπαίδευσης για την ένταξη σε επιχειρήσεις, ρυθμίζεται σύμφωνα με τα πρότυπα απόδοσης των ανδρών. Παρά το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή στις ειρηνευτικές αποστολές, 28 από τις 142 γυναίκες που ερωτήθηκαν ανέφεραν ότι δεν έλαβαν πληροφορίες σχετικά με τις αποσπάσεις και τις διαθέσιμες θέσεις. Ανέφεραν επίσης ότι δε συμμετείχαν στη διεθνή εκπαίδευση που προαπαιτείται για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την συμμετοχή στις επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Αυτό επιβεβαιώνεται από την Ενιαία Στρατηγική για τη Ισότητα των Φύλων του ΟΗΕ (2018-2028) ⁹⁶, η οποία αναφέρει ότι “οι γυναίκες δεν έχουν λάβει γνώση των ευκαιριών απασχόλησης στον ΟΗΕ και υπάρχει έλλειψη γυναικείων προτύπων προς μίμηση” και πως “οι γυναίκες αναφέρουν ότι ορισμένα κράτη μέλη περιορίζουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης των γυναικών μέσω σιωπηρής ή ρητής μεροληψίας φύλου”.

---

⁹⁵ Ένα καλό παράδειγμα ως προς αυτήν την κατεύθυνση είναι το πρόγραμμα γονικής άδειας του ολλανδικού στρατού. Βάσει αυτού χορηγείται στον γονέα στρατιωτικό μη μεταβιβάσιμη γονική άδεια, με επίδομα 13 εβδομάδων που πρέπει να λαμβάνεται πριν το παιδί γίνει 8 ετών (NATO, 2016). Με αυτόν τον τρόπο οι γονείς μπορούν να μοιραστούν το βάρος της οικογενειακής ζωής χωρίς κάποιος από αυτούς να αναγκαστεί να απαρνηθεί την καριέρα του.

⁹⁶ Uniformed Gender Parity Strategy 2018–2028, United Nations Department of Peace Operations, Ανακτήθηκε από: <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/uniformed-gender-parity-2018-2028.pdf>, τελευταία πρόσβαση 21.02.2022

Κατά τη συμμετοχή σε ειρηνευτικές αποστολές, οι γυναίκες στρατιωτικοί συχνά αντιμετωπίζονται ως μη ίσες: 136 από τις 142 γυναίκες, ανέφεραν μεροληπτική συμπεριφορά και σεξισμό απέναντι τους. Ενώ, 113 συμφώνησαν ότι αντιμετώπισαν πρόσθετο έλεγχο και επιτήρηση πέρα από αυτό που αντιμετώπιζαν ήδη στον εθνικό τους στρατό, κατά τη συμμετοχή τους σε μια αποστολή. Όπως αναφέρει γυναίκα στρατιωτικός που υπηρέτησε στην Ειρηνευτική Επιχείρηση των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο (UNFICYP) “Αυτό το συνάντησα περισσότερο στον ΟΗΕ παρά οπουδήποτε αλλού. Ποτέ δεν μου υπενθύμισαν περισσότερο ότι είμαι γυναίκα και ότι είμαι γυναίκα πρώτα πριν από το ότι είμαι στρατιωτικός. Το βρίσκω πολύ δύσκολο... Δεν έχει σημασία ποιο είναι το φύλο μου. Προσπαθώ να ηγούμαι με τρόπο που να επιτρέπω στους ανθρώπους να με βλέπουν ως σωστό επικεφαλής και καλό αξιωματικό και απλώς διαψεύδω κάθε προκατειλημμένη αντίληψη που έχουν για εμένα, για το ότι είμαι δηλαδή λιγότερο ικανή από τους άνδρες ομολόγους μου.”

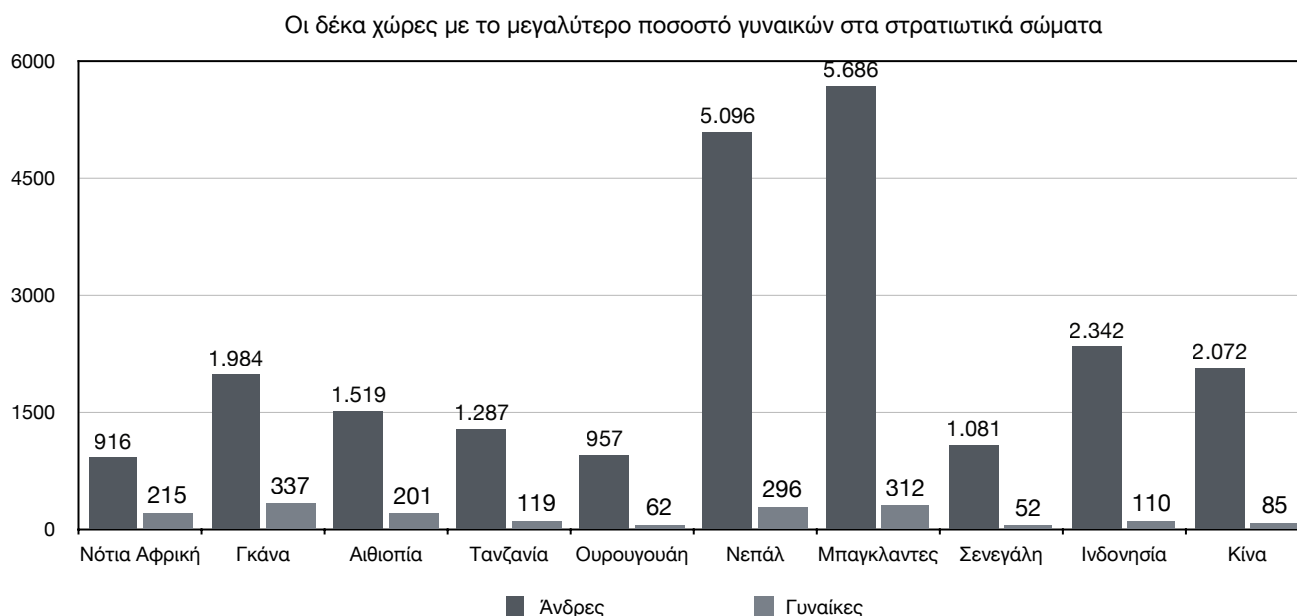
Η απομόνωση και ο αποκλεισμός είτε εντός του στρατεύματος τους είναι μια άλλη συνισταμένη της μη αποδοχής τους. Ένα άλλο επίσης στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψιν, είναι η διαφορά κουλτούρας των ανδρών σε σχέση με τη λήψη ηγετικής θέσης από πλευρά μιας γυναίκας. Τα έθιμα, οι πεποιθήσεις κι οι νοοτροπίες ανδρών που πηγάζουν από το εκάστοτε πολιτισμικό ή θρησκευτικό τους υπόβαθρο, τους καθιστούν μεροληπτικούς απέναντι στις γυναίκες, γεγονός που δυσχεραίνει την ανάληψη υψηλόβαθμων θέσεων. Ενώ, μια άλλη συνισταμένη που υπογραμμίζει τη διαφορά κουλτούρας είναι η διαφορετική αντίληψη και ερμηνεία της γυναικείας συμπεριφοράς, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε ανεπιθύμητη σεξουαλική συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένων σεξουαλικών υπαινιγμών, χρήση σεξουαλικά επιφορτισμένης γλώσσας, απόπειρα σεξουαλικής παρενόχλησης ή και βιασμού. Τέλος, η διαφορά κουλτούρας μπορεί να οδηγήσει και στη χρήση εξουσιαστικής βίας, λεκτικής ή σωματικής, ενώ τα περιστατικά ρατσισμού δε φαίνεται να εκλείπουν.

4.1.3 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΕΣ-ΑΣΙΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Βάσει των στατιστικών στοιχείων που αντλήθηκαν από την επίσημη μηχανή δεδομένων για την σχέση φύλου στις ειρηνευτικές αποστολές, καταλήγουμε πως αν και η βιβλιογραφία μας υπαγορεύει πως χώρες, που παραδοσιακά τείνουν να συντηρούν και να αναπαράγουν κοινωνικά κατασκευασμένα στερεότυπα για τις γυναίκες, τα οποία και τις αποδυναμώνουν κοινωνικά και θεσμικά, είναι πιο πιθανόν να μην επιχειρούν σε ειρηνευτικές αποστολές με γυναικείο δυναμικό, αυτό δεν ισχύει.

Αντιθέτως, τα αποτελέσματα οδηγούν σε ένα διαφορετικό συμπέρασμα. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 2, και οι δέκα χώρες που συνεισφέρουν με τον μεγαλύτερο αριθμό προσωπικού σε στρατεύματα ανήκουν στο χάρτη των αναπτυσσόμενων κατά βάσει χώρων και των κοινωνιών που υστερεί η προώθηση της ισότητας φύλου. Οι τρεις χώρες που βρίσκονται πρώτες στην κατάταξη μέχρι τον Μάιο του 2022 είναι η Νότια Αφρική, η Γκάνα και η Αιθιοπία με ποσοστά εμφάνισης γυναικών στο 19%,14,5% και 11,7%, αντίστοιχα. Με ελάχιστες ανακατατάξεις αυτές είναι και οι χώρες που συντηρούν αυτές τις θέσεις διαχρονικά στον τομέα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί αν λάβουμε υπόψιν μας πως πλέον οι αναπτυγμένες χώρες επιλέγουν να συνεισφέρουν κυρίως με υλικοτεχνική αλλά και οικονομική βοήθεια και όχι με ανθρώπινο δυναμικό, ιδιαίτερα σε περιοχές υψηλού κινδύνου.⁹⁷

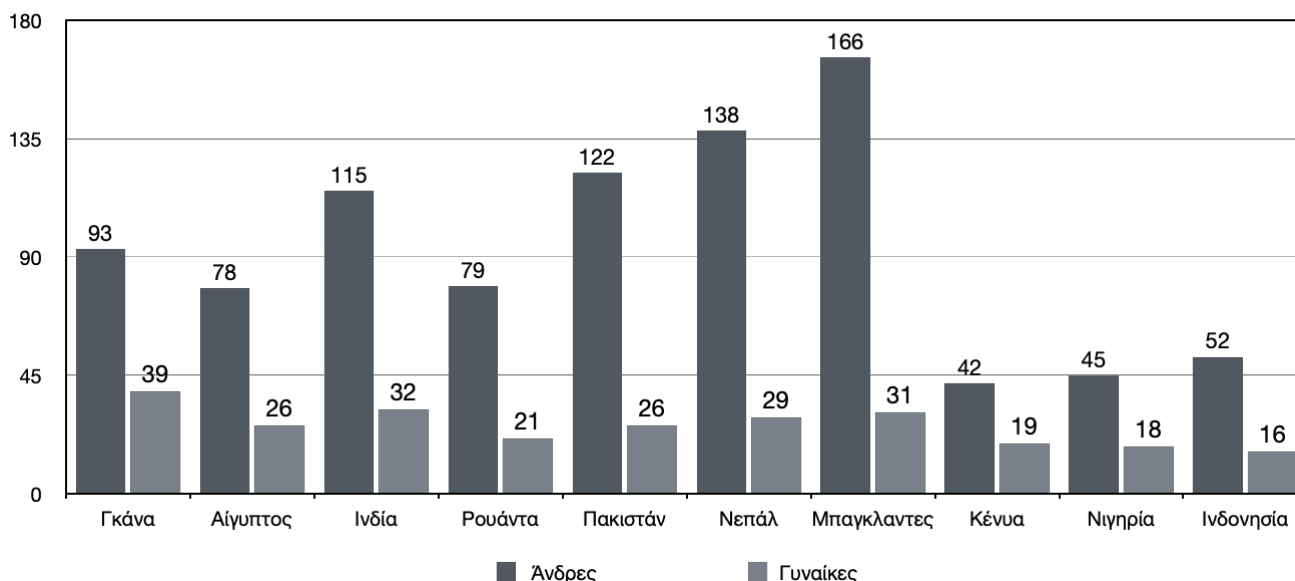

Διάγραμμα 2

Ως προς την ανάθεση θέσεων υψηλών καθηκόντων σε γυναίκες στρατιωτικούς, οι αφρικανικές και ασιατικές χώρες δεν σημειώνουν πρωτιά συνολικά. Ωστόσο, εξακολουθούν να είναι αυτές που αποστέλλουν το μεγαλύτερο ποσοτικά αριθμό αξιωματικών σε άνδρες και γυναίκες. Με την Γκάνα, Αίγυπτο, Ινδία και Ρουάντα να διορίζει σταθερά 1 στις 4 γυναίκες σε αυτήν την θέση. Λαμπρή εξαίρεση αποτελεί η Γκάνα που ακουμπάει 30 %, με 39 γυναίκες και 93 άνδρες σε θέσεις υψηλής στρατιωτικής ευθύνης.

⁹⁷ Davies E. Sara, True Jacqui, Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda? The Oxford Handbook, 2018, σελ 209

Οι δέκα χώρες με το μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών σε στρατιωτικούς αξιωματικούς και ειδικούς στρατιωτικούς αποστολών

Διάγραμμα 3

Σύμφωνα με στοιχεία του 2020⁹⁸, η Γκάνα κατατάσσεται ένατη παγκοσμίως και τρίτη σε σχέση με τις άλλες αφρικανικές χώρες, με την Αιθιοπία και την Ρουάντα να προηγούνται, ως προς τον γενικό αριθμό στρατιωτικών και αστυνομικών στρατευμάτων που επιλέγουν να αποστείλουν στις ειρηνευτικές αποστολές. Με το 13,5 % του στρατιωτικού προσωπικού τους να είναι μόνο γυναίκες, η αφρικανική χώρα σημειώνει το μεγαλύτερο ποσοστό συγκριτικά με άλλες. Σύμφωνα με τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών⁹⁹, μέχρι και τον Δεκέμβρη του 2021 η Γκάνα βρίσκεται πρώτη, συμπεριλαμβάνοντας στους κόλπους των επιχειρήσεων που συμμετέχει 44 γυναίκες σε θέσεις στρατιωτικών εμπειρογνομόνων και αξιωματικών επιτελείου και 255 γυναίκες σε στρατεύματα. Στην πρώτη περίπτωση, η Γκάνα σημειώνει ένα ποσοστό εμφάνισης γυναικών της τάξης του 34.1% με γενικό ποσοστό 19,76% και στη δεύτερη περίπτωση 14.9% με συνολικό ποσοστό 5,8%.

⁹⁸ Results of the Measuring Opportunities for Women in Peace Operations, Ghana Armed Forces- MOWIP Report 2020, Geneva Centre for Security Sector Governance (DCAF). Ανακτήθηκε από: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Ghana_Armed_Forces_2020_MOWIP_Report.pdf, τελευταία πρόσβαση 10.02.22

⁹⁹ United Nations Peacekeeping, Data, Gender. Ανακτήθηκε από: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/operationaleffect_and_women_peacekeepers_31_december_2021.pdf, τελευταία πρόσβαση 10.08.22

Χώρα	Τύπος Προσωπικού	% Γυναικών	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Γκάνα	Στρατεύματα	14.9%	1.457	255	1.712
Γκάνα	Στρατιωτικοί Εμπειρογνώμονες	39.5%	26	17	43
Γκάνα	Αξιωματικοί Επιτελείου	31.4%	59	27	86
Γκάνα	Στρατιωτικοί Εμπειρογνώμονες & Αξιωματικοί Επιτελείου	34.1%	85	44	129

Πίνακας 1

Γκάνα: Σύγκριση γυναικείου και ανδρικού στρατιωτικού προσωπικού 2020-21

Για το 2022, όπως έχει ήδη αναφερθεί η Γκάνα κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις ως προς την συμπερίληψη γυναικών στις αποστέλλουσες ομάδες σε ειρηνευτικές αποστολές. Ωστόσο, παρουσιάζει μια μικρή πτώση από 0,5 έως 5 ποσοστιαίες μονάδες , με τις γυναίκες να αποτελούν το 14,5% του προσωπικού σε στρατεύματα και το 29,55% σε αξιωματικούς επιτελείου και εμπειρογνώμονες.

Χώρα	Τύπος Προσωπικού	% Γυναικών	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Γκάνα	Στρατεύματα	14.5%	1.457	337	2.323
Γκάνα	Στρατιωτικοί Εμπειρογνώμονες	34.0%	31	16	47
Γκάνα	Αξιωματικοί Επιτελείου	27.0%	62	23	85
Γκάνα	Στρατιωτικοί Εμπειρογνώμονες & Αξιωματικοί Επιτελείου	29.5%	93	39	132

Πίνακας 2

Γκάνα: Σύγκριση γυναικείου και ανδρικού στρατιωτικού προσωπικού 2022

Αυτό δεν είναι τυχαίο, καθώς η κυβέρνηση της Γκάνα συμβάλλει ήδη από το 1959 μέσα από πολιτικές στην ένταξη περισσότερων γυναικών στον εθνικό της στρατό. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Γκάνα για το ψήφισμα 1325 αλλά και η Εθνική Πολιτική Ισότητας των Φύλων του 2015 αποτελούν θεμελιώδη έγγραφα που προωθούν την ισότητα των φύλων και τη συμπερίληψη των γυναικών. Ο

εθνικός στρατός της έχει θέσει στόχο για την πρόσληψη των γυναικών στο στρατό το ποσοστό του 15%, ενώ ήδη από το 2016 γυναίκα στρατιωτικός προήχθη σε βαθμό ταξίαρχου¹⁰⁰.

Βέβαια παρά τα ενθαρρυντικά στοιχεία για συμπερίληψη των γυναικών από την πλευρά της αφρικανικής χώρας, η εμφάνιση των γυναικών στο σύνολο των στρατευμάτων των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ δεν ξεπερνά το 5,8%, ποσοστό που μεταφράζεται σε περίπου 3.700 από τους περίπου 60.500 άνδρες στρατιωτικούς. Παράλληλα, όπως αποδεικνύει και ο παρακάτω πίνακας (πίνακας 3)¹⁰¹, η γυναικεία συμμετοχή, συγκριτικά με αυτήν των ανδρών είναι ενισχυμένη στον τομέα των στρατιωτικών εμπειρογνομόνων, σημειώνοντας ένα ποσοστό της τάξης του 23.9%, ενώ μόλις περίπου 360 γυναίκες από το σύνολο των 2.040 αξιωματικών επιτελικού προσωπικού λαμβάνουν μέρος στις επιχειρήσεις. Για το 2022, μέχρι στιγμής, το ποσοστό των γυναικών που υπηρετούν σε θέσεις υψηλής ευθύνης ακουμπά το 19% και 6% είναι το ποσοστό των γυναικών που συνδράμει στα στρατεύματα, με 25% και 15% επιθυμητό στόχο αντίστοιχα.

Τύπος Προσωπικού	% Γυναικών	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Στρατεύματα	5,8%	60.592	3.720	64,312
Στρατιωτικοί Εμπειρογνώμονες	23.9%	807	254	1.061
Αξιωματικοί Επιτελείου	17.6%	1.678	358	2.036
Στρατιωτικοί Εμπειρογνώμονες & Αξιωματικοί Επιτελείου	19,76%	2.485	612	3.097

Πίνακας 3: Ισότητα φύλων στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις

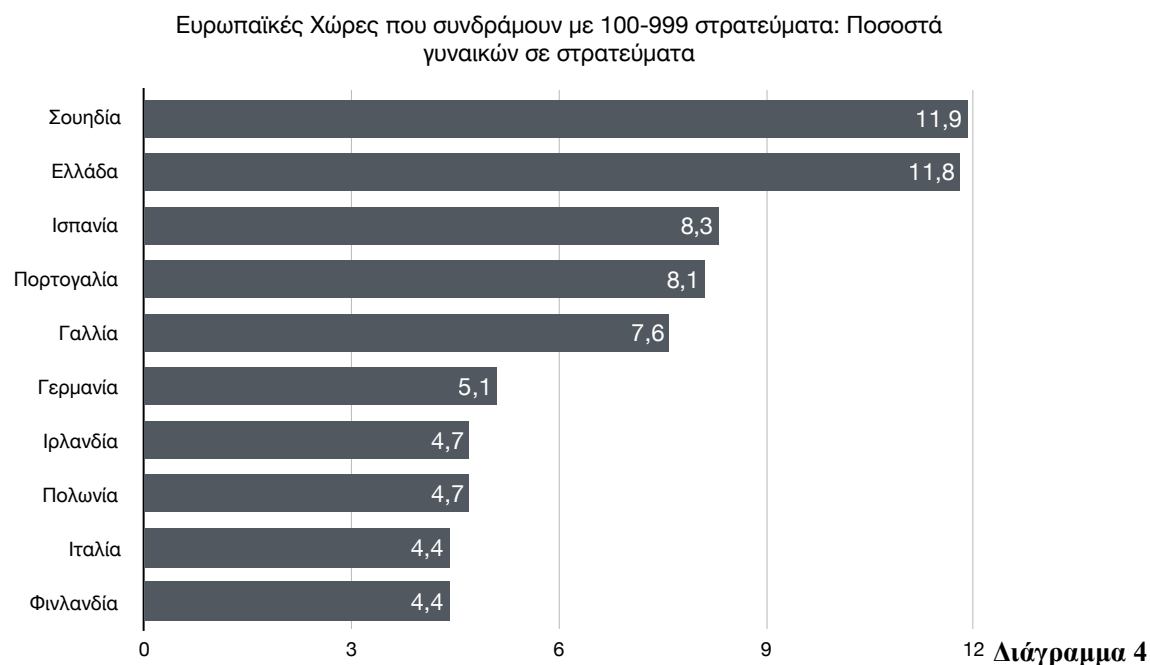
Ιδιαίτερα προβληματική ως προς την εκπροσώπηση των γυναικών, καθίσταται η περίπτωση των Ευρωπαϊκών χωρών που συμμετέχουν στις αποστολές. Συλλέγοντας δεδομένα από τα ποσοστά γυναικείας εκπροσώπησης, τα αποτελέσματα είναι αποθαρρυντικά. Όπως παρουσιάζεται και στα

¹⁰⁰ βλ. Υποσημείωση 94

¹⁰¹ βλ. Υποσημείωση 94

παρακάτω διαγράμματα¹⁰², αφενός οι δυτικές χώρες αποστέλλουν κατά πολύ μικρότερο αριθμό στρατιωτικών, αφετέρου η γυναικεία παρουσία δεν είναι ικανοποιητική βάσει των πολιτικών αλλά και των εθνικών στρατηγικών των περισσότερων χωρών.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του 2022¹⁰³ (Διάγραμμα 4), η γυναικεία αντιπροσώπευση σε στρατεύματα βρίσκεται μεταξύ 4 – 12%, που αντιστοιχεί κατά μέσο όρο από 40 μέχρι 14 γυναίκες για τις ευρωπαϊκές χώρες που συνδράμουν στις ειρηνευτικές αποστολές με 100 έως 999 στρατεύματα. Η Σουηδία, Ελλάδα και Ισπανία βρίσκονται στις πρώτες θέσεις, με 21, 13 και 53 γυναίκες να πλαισιώνουν τα στρατεύματά τους αντίστοιχα. Αξίζει να αναφερθεί πως η Εσθονία είναι η μοναδική ευρωπαϊκή χώρα που ακουμπά το 100%, στέλνοντας μια μόνο γυναίκα να υπηρετήσει σε στράτευμα.

Μεγαλύτερα εμφανίζονται τα ποσοστά στην αποστολή γυναικών σε θέσεις αξιωματικών. Η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Λιθουανία στέλνουν το περισσότερο γυναικείο προσωπικό. Από την

¹⁰² Όλα τα δεδομένα για τα διαγράμματα προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα του ΟΗΕ για τις ειρηνευτικές αποστολές, <https://peacekeeping.un.org/en/gender>,

https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/operational_effect_and_women_peacekeepers_30_june_2022.pdf
τελευταία πρόσβαση, Οκτώβριος 2022

¹⁰³ Women Peacekeeping: Gender Imbalance, Troops

https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/operational_effect_and_women_peacekeepers_30_june_2022.pdf
τελευταία πρόσβαση, Οκτώβριος 2022

άλλη, πολλές χώρες, όπως Σλοβενία, Βέλγιο, Σερβία, Ελλάδα, Κύπρος και Λετονία κατατάσσονται στις τελευταίες θέσεις, μη στέλνοντας γυναίκες αξιωματικούς στις αποστολές¹⁰⁴.

Η παραπάνω μελέτη περίπτωσης του συγκριτικού ποσοστού συνεισφοράς γυναικών από πλευράς αφρικανικών και ευρωπαϊκών χωρών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις οδηγεί στο πόρισμα πως οι αναπτυσσόμενες χώρες τείνουν να αποστέλλουν περισσότερες γυναίκες στις ειρηνευτικές αποστολές, από ότι οι ευρωπαϊκές χώρες σε σχέση με το συνολικό αριθμό των κυανόκρανων, με τον οποίο επιλέγουν να συνδράμουν. Το πόρισμα από την ανάλυση καθίσταται παράδοξο καθώς αποδεικνύεται πως χώρες που δεν έχουν την τάση να προωθούν την εμφυλη ατζέντα σε πολιτικοκοινωνικό επίπεδο και παρόμοιες πολιτικές ή και παραδοσιακά αναπαράγουν κοινωνικά στερεότυπα απέναντι στις γυναίκες λόγω θρησκευτικών καταβολών, στις ειρηνευτικές αποστολές επιλέγουν να επιχειρούν με αισθητή γυναικεία παρουσία. Οι περισσότερες από τις αναπτυσσόμενες χώρες που παρουσιάζονται στα διαγράμματα αποστέλλουν ποσοστό γυναικών σε στρατεύματα κατά πολύ περισσότερο από το γενικό 6%. Παραδείγματος χάριν, η Νότια Αφρική ακουμπάει το 19%, την ίδια στιγμή που η Φιλανδία πλησιάζει οριακά το 4,5%.

Από πλευράς ευρωπαϊκών χωρών, ενθαρρυντικά είναι τα αποτελέσματα για την αποστολή γυναικών αξιωματικών στις ειρηνευτικές αποστολές. Υπάρχουν χώρες που σχεδόν το μισό του προσωπικού τους σε αυτές τις θέσεις είναι γυναίκες. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί πως η ποσοτική διαφορά των ευρωπαϊκών και των αναπτυσσομένων, κατά βάση αφρικανικών χωρών είναι και η ειδοποιός διαφορά τους. Οι αφρικανικές χώρες επιχειρούν στις ειρηνευτικές αποστολές με πολύ μεγαλύτερο αριθμητικά δυναμικό.

Αξίζει να αναφερθεί πως τα πορίσματα αυτά δε λειτουργούν απαξιωτικά ως προς τη βιβλιογραφία. Πράγματι, η λανθασμένη διασύνδεση αρρενωπότητας με τον μιλιταρισμό αλλά και οι προκαταλήψεις που υπάρχουν σε ατομικό, θεσμικό και εθνικό επίπεδο συνδράμουν στην υιοθέτηση συγκεκριμένης πολιτικής κατεύθυνσης ως προς αυτή τη θεματική, η οποία αποθαρρύνει την ενισχυμένη παρουσία των γυναικών. Οι λόγοι για τους οποίους οι αφρικάνικες χώρες επιλέγουν να συνδράμουν είναι οικονομικοί και πολιτικοί. Για παράδειγμα, σε επιχειρήσεις που λαμβάνουν χώρα στην αφρικανική ήπειρο επιλέγουν να συμμετέχουν άλλες γειτνιάζουσες αφρικάνικες χώρες. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει, αν λάβει κανείς υπόψιν το ποσό της χρηματικής ενίσχυσης που λαμβάνουν τα κράτη για την

---

¹⁰⁴ Βλ. υποσημείωση 102

συμμετοχή τους¹⁰⁵. Αναφορικά με τους πολιτικούς λόγους, έχει παρατηρηθεί πως συγκεκριμένα κράτη επιλέγουν να συνεισφέρουν με σημαντικό αριθμό γυναικών, απαντώντας στις κανονιστικές δεσμεύσεις του ΟΗΕ ¹⁰⁶ και ενισχύοντας τη διπλωματία τους.

4.2 ΛΟΓΟΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ

Η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία σχεδόν ομόφωνα υποστηρίζει πως τα βασικά πλεονεκτήματα από την ένταξη και την αύξηση του αριθμού των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές σχετίζονται με τη θετική επίδραση στον τοπικό πληθυσμό και την βελτίωση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος της αποστολής. Η πολιτισμική διαφοροποίηση μεταξύ του προσωπικού του ΟΗΕ και των γηγενών γεφυρώνεται με την συνδρομή των γυναικών. Οι τελευταίες τείνουν να έρχονται πιο κοντά στις κακοποιημένες γυναίκες, βοηθώντας αυτές να ξεπεράσουν τα μετατραυματικά προβλήματα τους. Στην επιχειρησιακή επιτυχία, βασική συνισταμένη, είναι οι γυναίκες, οι οποίες καλλιεργούν αφενός θετικές προσδοκίες στον τοπικό πληθυσμό καθώς μπορούν να διεισδύσουν ευκολότερα στον πυρήνα της τοπικής κοινωνίας, κερδίζοντας την εύνοια του εκάστοτε λαού. Ακόμη, η συνεργασία και ο συμβιβασμός, οι κύριοι τύποι διαχείρισης των συγκρούσεων από τις γυναίκες, οδηγούν σε άμεσα και ουσιαστικά αποτελέσματα. Ενώ, η δυναμική που παρουσιάζει η γυναίκα στις ειρηνικές διαπραγματεύσεις μέσα από διάφορους ρόλους, παρατηρητή, υπογράφοινα, διαπραγματευτή, αλλά και η συνεισφορά της στις διαδικασίες οικοδόμησης ειρήνης, συνιστά τεκμηρίωση της ουσιώδους παρουσίας των γυναικών στις επιχειρήσεις, και στην επίλυση συγκρούσεων. Τέλος, στην παρούσα ενότητα εξετάζεται δευτερευόντως η συμβολή της γυναίκας στις ειρηνευτικές αποστολές στο πλαίσιο της κλιματικής κρίσης αλλά και της πανδημίας του κορονοϊού.

---

¹⁰⁵ Goldberg Mark Leon, UN Peacekeeping Faces Massive Funding Shortfall,” UN Dispatch, January, 2019

¹⁰⁶ Basu Soumita & Sonalini Sapra, ‘Women in UN peacekeeping: South Asian perspectives’, International Studies Association Annual Convention, San Francisco, March 2016

4.2.1 ΤΟΠΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ίσως το σημαντικότερο απότοκο της ενσωμάτωσης γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές είναι αυτό της ανάπτυξης ουσιαστικής διάδρασης με τον τοπικό γυναικείο ή μη πληθυσμό. Η ικανότητα συνεργασίας τόσο με τους τοπικούς φορείς όσο και με τον τοπικό πληθυσμό είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία της αποστολής, βελτιώνοντας έτσι τη διαλειτουργικότητα της¹⁰⁷. Οι Rubinstein, Keller και Scherger διακρίνουν δυο είδη διαλειτουργικότητας, αυτό της «οριζόντιας διαλειτουργικότητας» που συνιστά την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφόρων διεθνών δρώντων που συμμετέχουν στη διατήρηση της ειρήνης και αυτό της «κάθετης διαλειτουργικότητας» που είναι οι αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων στις αποστολές με τους τοπικούς πληθυσμούς.

Η διαλειτουργικότητα, που είναι απαραίτητη για την επιτυχία της επιχείρησης, συναντά πολλές πολιτισμικές δυσκολίες. Οι δυσκολίες προκύπτουν από τις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των πληθυσμών, αποτέλεσμα της διαφορετικής κουλτούρας τόσο των κυανόκρανων μεταξύ τους όσο και των τελευταίων με τον γηγενή πληθυσμό. Η στροφή για την μελέτη του ρόλου του πολιτισμού ξεκίνησε με τις πολυδιάστατες αποστολές της δεκαετίας του 1990 και αργότερα, οι οποίες ενίσχυσαν τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ του προσωπικού αυτών και των διάφορων πολιτικών οργανώσεων και υπηρεσιών. Αν και οι διαφορές μεταξύ των διεθνών δρώντων καθιστούν πολλές φορές δύσκολο το έργο μιας αποστολής, ωστόσο στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ανάλυσης θα επικεντρωθούμε στα πολιτισμικά εμπόδια, αποτέλεσμα των πολιτισμικών διαφοροποιήσεων μεταξύ των κυανόκρανων και του τοπικού πληθυσμού.

Από ανθρωπολογική σκοπιά, ο πολιτισμός ορίζεται ως *“ένα σύνολο νοημάτων που επικοινωνούνται μέσω της φυσικής γλώσσας και άλλων συστημάτων συμβόλων και έχουν αναπαραστατικές, κατευθυντήριες και συναισθηματικές λειτουργίες και είναι ικανό να δημιουργήσει πολιτιστικές οντότητες και ιδιαίτερη αίσθηση της πραγματικότητας. Χάρη αυτού, ομάδες ανθρώπων προσαρμόζονται στο περιβάλλον τους και δομούν τις διαπροσωπικές δραστηριότητες¹⁰⁸”*. Σύμφωνα με τον Marshal Sahlins, καθώς η ανθρώπινη ύπαρξη σε όλες τις κοινωνικές όσο και υλικές εκφάνσεις της είναι συμβολική και

---

¹⁰⁷ Robert A. Rubinstein, Diana M. Keller & Michael E. Scherger, *Culture and Interoperability in Integrated Missions, International Peacekeeping*, 2008

¹⁰⁸ Roy G. d'Andrade, *Cultural Meaning Systems*, in Richard A. Shweder and Robert A. LeVine (eds) *Culture Theory: Essays on Mind, Self, and Emotion*, Cambridge: Cambridge University Press, 1984, σελ. 116

κατ' επέκταση πολιτισμικά συγκροτημένη, είναι δύσκολο να ενταχθεί ο πολιτισμός στις τυπικές κατηγορίες σχεδιασμού και εφαρμογής των ειρηνευτικών επιχειρήσεων¹⁰⁹.

Η επιτυχής κάθετη διαλειτουργικότητα απαιτεί σωστή ερμηνεία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας, των λεκτικών και μη λεκτικών μηνυμάτων και του συμβολισμού μεταξύ κυανόκρανων και πληθυσμού. Μολονότι τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας που εξουσιοδοτούν ειρηνευτικές αποστολές γίνονται όλο και πιο λεπτομερή, η ανάγκη για εξασφάλιση πιο σχετικών ως προς τον τοπικό πληθυσμό στόχων, εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό αίτημα. Στις χώρες δράσης, οι πιο σημαντικές διαφορές περιστρέφονται γύρω από την εθνικότητα, τη θρησκεία, αλλά και τους κοινωνικούς διαχωρισμούς με αποτέλεσμα τη δημιουργία διακρίσεων στον τομέα της εκπαίδευσης, του φύλου, της κοινωνικής τάξης, της συγγένειας και της κατοικίας.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι κυανόκρανοι, άνδρες και γυναίκες οφείλουν να αναπτύξουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τα οποία κυρίως μπορούν να λάβουν από τη διαδικασία εκπαίδευσης τους και να ακολουθούν αρχές διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης για να ενισχύσουν τις ικανότητες της αποτελεσματικής συνεργασίας με τις τοπικές κοινότητες. Η επιτυχία των αποστολών εξαρτάται, επίσης από την ικανότητα του προσωπικού τους να ερμηνεύουν σωστά αυτό που συναντούν και να αλληλοεπιδρούν πολιτισμικά με θετικό τρόπο. Αυτό απαιτεί ευελιξία και προσαρμοστικότητα αλλά και βαθιά γνώση των ιδιομορφιών κάθε πολιτισμού. Παράλληλα, η κατανόηση και η μετάφραση των πολιτισμικών προτιμήσεων και η απόδοση τους με αντίστοιχες ενέργειες και πράξεις αλλά και η κατανόηση των ιεραρχιών που υπάρχουν πάντα μέσα σε μια κοινότητα, είναι βασικό στοιχείο που πρέπει να έχουν και αυτό απαιτεί εστίαση στην τοπική κουλτούρα. Η αποκωδικοποίηση των νοημάτων που αποδίδουν οι τοπικοί πληθυσμοί σε δράσεις, αντικείμενα και τόπους ως αποτέλεσμα της ιδιαίτερης ιστορίας τους συνιστά ακόμα μια πρόκληση για τους ειρηνευτές. Τέλος, μια από τις πιο κοινές πτυχές της κακής διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι η υπόθεση ότι όλοι ενεργούν με τα ίδια κίνητρα. Για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά οι αποστολές, πρέπει να αναλύουν προσεκτικά τα κίνητρα των τοπικών πληθυσμών, ώστε να μην αποδίδουν λανθασμένα αρνητικά ή θετικά κίνητρα για δράση.

---

¹⁰⁹ Rubinstein Robert A., 'Intervention and Culture: An Anthropological Approach to Peace Operations', Security Dialogue, Vol.36, No.4 ,σελ. 527-544

Αν και υπάρχουν δυσκολίες στο έργο της αποστολής λόγω του πολιτισμού, η ένταξη περισσότερων γυναικών στις επιχειρήσεις μπορεί να άρει τα εμπόδια. Η διαδικασία διάδρασης των γυναικών με τον τοπικό πληθυσμό δεν είναι εύκολη καθώς η ίδια η κουλτούρα της κοινωνίας υποδοχής μπορεί να υπονομεύσει αυτήν τη διαδικασία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η τοπική κουλτούρα δε συνάδει με την παρουσία γυναικών σε στρατιωτικό ρόλο, ενώ σε άλλες οι γυναίκες σε στρατιωτικούς ρόλους είναι συχνά γνωστό φαινόμενο λόγω του ότι αυτές συμμετέχουν συχνά σε απελευθερωτικούς αγώνες ¹¹⁰. Επίσης, δεν πρέπει να παραγνωρίζονται και άλλοι παράγοντες που συνδράμουν στην αποθάρρυνση της γυναικείας ενασχόλησης με τον τοπικό πληθυσμό. Σύμφωνα με τον Jennings, η δυσαρέσκεια από τους ντόπιους άνδρες, ο φόβος του βιασμού ή η έλλειψη βούλησης για επικοινωνία με τους ντόπιους αλλά και ότι οι γυναίκες περιορίζονται στις στρατιωτικές βάσεις, ενώ οι άντρες κάνουν περιπολίες συνιστούν ανασταλτικούς παράγοντες. Για παράδειγμα, η ειρηνευτική επιχείρηση στο Σουδάν αντιμετώπισε σημαντικές δυσκολίες, όταν ο τοπικός πληθυσμός εναντιώθηκε στις περιπολίες κυανόκρανων, καθώς τις θεώρησαν προσβολή για τον πολιτισμό τους επειδή σε αυτές συμμετείχαν και γυναίκες¹¹¹.

Σε κάθε περίπτωση, όμως η παρουσία γυναικών κυανόκρανων διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο στην ανάπτυξη φιλικών σχέσεων με τα μέλη της τοπικής κοινότητας, ιδιαίτερα με τις ντόπιες γυναίκες και τις γυναικείες οργανώσεις σε περιπτώσεις ανεπίσημων και φιλικών συναντήσεων. Η συμπονετική και συμπαθητική φύση των γυναικών βοηθά στο να μην εκλαμβάνονται ως απειλητικές από τον τοπικό πληθυσμό, έτσι αυτές μπορούν πιο εύκολα να εκμαιεύσουν πληροφορίες για τα βιώματα των ντόπιων γυναικών¹¹². Οι πληροφορίες αυτές ενισχύουν την ευαισθητοποίηση του προσωπικού συνολικά για τις ανάγκες των γυναικών. Μάλιστα, σε περιπτώσεις όπου οι γυναίκες ενθάρρυναν άλλες γυναίκες που έχουν υποφέρει από σεξουαλική κακοποίηση να μιλήσουν για αυτό σε αυτές, μπορούν να ληφθούν καλύτερα στοιχεία και δεδομένα για τις ανάγκες των γυναικών στη διαδικασία ανασυγκρότησης του κράτους. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι γυναίκες ειρηνευτές μπορούν να βοηθήσουν και στην ανασύνταξη της στρατηγικής της Προστασίας Αμάχων, η οποία θα πρέπει να ενσωματώσει το φύλο σε όλο το εύρος της. Μάλιστα, η εκπροσώπηση, η συμμετοχή και η ηγεσία των γυναικών σε μηχανισμούς προστασίας, συμπεριλαμβανομένων σε αυτούς, από την πολιτική ηγεσία και τη δημόσια διοίκηση έως τις δυνάμεις ασφάλειας, στρατιωτικές και αστυνομικές επιτροπές, προσφυγικά

---

¹¹⁰ Olsson, L., Mainstreaming gender in multidimensional peacekeeping: A field perspective. *International Peacekeeping*, 7(3), 2000

¹¹¹ Davies E. Sara, True Jacqui, *Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda?* The Oxford Handbook, 2018

¹¹² Jennings, K. M. 2011. Women's participation in UN peacekeeping operations: agents of change or stranded symbols? NOREF Report. Ανακτήθηκε από: <http://www.peacebuilding.no/Themes/Inclusivity-and-gender/Publications/Women-s-participation-in-UN-peacekeeping-operations-agents-of-change-or-stranded-symbols> (τελευταία πρόσβαση 21/02/2022)

στρατόπεδα, κοινοτικούς μηχανισμούς προστασίας και φορείς λογοδοσίας, είναι βασικές για τη διασφάλιση καλύτερης προστασίας για τις γυναίκες και τα κορίτσια¹¹³. Παράλληλα, οι γυναίκες καθίστανται ζωτικής σημασίας σε περιπτώσεις όπου πρέπει να γίνουν σωματικές έρευνες, καθώς σε πολλούς πολιτισμούς η επαφή μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι περιορισμένη¹¹⁴. Η προσθήκη γυναικών διερμηνέων στο έδαφος της αποστολής, οι οποίες θα διευκολύνουν και θα διασφαλίζουν τη διαδικασία της γλωσσικής επαφής και συνεννόησης, μπορεί να βοηθήσει προς αυτήν την κατεύθυνση. Κατά την ανάπτυξη της στρατηγικής της, κάθε αποστολή θα πρέπει να έχει πρόσβαση στην απαιτούμενη τοπική, πολιτιστική, γλωσσική και εθνική τεχνογνωσία και η στρατηγική πρέπει να δημιουργείται ύστερα από μια τακτική δεσμευτική επικοινωνία με τις τοπικές κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων, των θρησκευτικών και άλλων ηγετών. Παράλληλα, η στρατηγική καθίσταται αποτελεσματική αν περιλαμβάνει στοιχεία για τις τοπικές αντιλήψεις. Στο πλαίσιο αυτό, η χρηματοδότηση για την περιοδική ανάθεση ανεξάρτητων ερευνών καθίσταται αναγκαία.

Συνολικά, η γυναίκα ειρηνευτής είτε ως στρατιωτικός και αστυνομικός είτε ως πολιτικό προσωπικό π.χ γιατρός, ψυχολόγος, νομικός, λειτουργεί ως πρότυπο για τις ντόπιες γυναίκες, εμπνέοντας αυτές να λάβουν μέρος στην πολιτική ζωή¹¹⁵ με κατεύθυνση την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων για την ισότητα των φύλων. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά επιχειρήματα είναι ο αυξανόμενος αριθμός γυναικών στις αστυνομικές δυνάμεις στη Λιβερία που προέκυψε μετά την ανάπτυξη μιας αποκλειστικά γυναικείας αστυνομικής μονάδας στην περιοχή¹¹⁶.

4.2.2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Ένας ακόμα λόγος για τον οποίο, η παρουσία και αύξηση της δυναμικής αντιπροσώπευσης των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές καθίσταται αναγκαία, συνίσταται στο ότι αυτές είναι σε θέση να ενισχύσουν το περιβάλλον της επιχείρησης, διασφαλίζοντας έτσι τη νομιμότητα της αποστολής αλλά και την αποδοχή αυτής από τον τοπικό πληθυσμό. Βασική συνισταμένη της επιτυχίας μιας επιχείρησης είναι η αποδοχή από την τοπική κοινωνία, η οποία συνηθίζει να αντιμετωπίζει τους

---

¹¹³ Protection of Civilians and Women, Peace and Security in the context of Peace Operations, UN Women Policy Brief, March 2015

¹¹⁴ Mobekk. E, Gender, Women and Security Sector Reform. International Peacekeeping, 17(2), 2010, σελ. 278-291

¹¹⁵ Sabrina Karim & Kyle Beardsley, Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States, Oxford University Press, 2017

¹¹⁶ Βλ. υποσημείωση 104

κυανόκρανους ως ξένους. Με όρους, που χρησιμοποιούνται στο Τουριστικό Μάρκετινγκ, οι κυανόκρανοι ως “άλλοι” ξένοι πρέπει να ενσωματωθούν στην κοινωνία που τους φιλοξενεί. Σύμφωνα με την αρχαία παράδοση, ο οικοδεσπότης έκανε τα πάντα για να αισθανθεί ο ξένος ή αλλιώς ο αλλοεθνής οικεία καθώς συνιστά ένα άτομο που προέρχεται από μια διαφορετική εθνότητα. Μέχρι πρόσφατα, η τοπική κοινωνία δεν μπορούσε να δει στις ειρηνευτικές δυνάμεις τίποτα άλλο πέρα από ξένους καθώς αυτές δεν ήθελαν να καταστήσουν τον τοπικό πληθυσμό μέτοχο της ειρήνης που αυτοί παρέχουν. Η καλλιέργεια και προώθηση διαπολιτισμικής ευαισθησίας ανταποκρίνεται στις πολυεθνικές συνθέσεις των επιχειρήσεων και την πιθανότητα αποδοχής του ειρηνευτή από τον τοπικό πληθυσμό¹¹⁷. Η σχέση που μπορεί να καλλιεργηθεί μεταξύ γυναικών και τοπικής κοινότητας ενισχύει το κύρος της αποστολής, προφυλάσσοντας ταυτόχρονα και το περιβάλλον της αποστολής καθώς μειώνεται η πιθανότητα απρόσμενης σύγκρουσης των δυο παραγόντων.

Επίσης, μια ακόμη παράμετρος που ενισχύει το περιβάλλον της επιχείρησης είναι πως ένας μεγαλύτερος αριθμός γυναικών σε ειρηνευτικές αποστολές φέρει θετική πολιτιστική επίδραση στους άνδρες της αποστολής. Βάσει στοιχείων από μια μελέτη του 1995 για το Τμήμα του ΟΗΕ για την Προώθηση των Γυναικών, ο De Groot συμπέρανε ότι οι άνδρες συμπεριφέρονται καλύτερα όταν βρίσκονται γύρω από γυναίκες της δικής τους κουλτούρας. Παράλληλα, οι γυναίκες βελτιώνουν το περιβάλλον της επιχείρησης με όρους καταστολής των φαινομένων σεξουαλικής βίας και κακοποίησης βάσει φύλου. Υπό αυτήν την έννοια και λαμβάνοντας υπόψιν πως η σεξουαλική επαφή μεταξύ μελών της ειρηνευτικής αποστολής και μελών του τοπικού πληθυσμού σε ορισμένες περιπτώσεις υφίσταται, η παρουσία γυναικών συμβάλει στη μείωση του υψηλού επιπέδου πορνείας, του αριθμού των στρατιωτών που πλήττονται από AIDS και του αριθμού των εγκαταλελειμμένων βρεφών¹¹⁸.

4.2.3 ΕΠΙΛΥΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ

Η συμμετοχή των γυναικών στην επίλυση της σύγκρουσης συνιστά ακόμα ένα επιχείρημα προς την κατεύθυνση της συνολικής αύξησης της εκπροσώπησης των γυναικών. Σύμφωνα με τη θεωρία¹¹⁹, υπάρχουν πέντε κύριοι τύποι διαχείρισης συγκρούσεων: ο ανταγωνισμός, η προσαρμογή, η αποφυγή,

---

¹¹⁷ Bellou Foteini, Cultural Awareness in peace operations: effective marketing or strategic communications, 2nd International Conference on Strategic Innovative Marketing, Elsevier Ltd, 2013

¹¹⁸ Simić, O., Does the presence of women really matter? Towards combating male sexual violence in peacekeeping operations. International Peacekeeping, 2010, σελ188-199

¹¹⁹ Cassandra K. Shepherd Hamline, The Role of Women in International Conflict Resolution, University School of Law, 2015

η συνεργασία και ο συμβιβασμός. Οι γυναίκες είναι πιο πιθανόν να χρησιμοποιούν μεθόδους διαχείρισης συγκρούσεων όπως είναι η συνεργασία, ο συμβιβασμός ή η αποφυγή, ενώ οι άνδρες είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούν στρατηγικές ανταγωνισμού ή αποφυγής σε καταστάσεις σύγκρουσης. Ο συνεργατικός τρόπος επίλυσης της σύγκρουσης οδηγεί σε πιο εποικοδομητικά αποτελέσματα με διάρκεια στο χρόνο. Στο πλαίσιο των διεθνών συγκρούσεων, οι σκληρές διαπραγματευτικές τακτικές μπορεί να είναι κοινωνικά δαπανηρές, γ' αυτό και προκρίνονται οι μέθοδοι συνεργασίας που ακολουθούν οι γυναίκες ως παραγωγικές και αποτελεσματικές. Παράλληλα, η διεθνής κοινότητα, στην περίπτωση συγκρούσεων, εστιάζει στη δημιουργία στερεών βάσεων με την προοπτική της σύναψης μακροχρόνιων φιλικών σχέσεων. Καθώς λοιπόν, η ένοπλη σύγκρουση δε συνιστά μια συνθήκη ουδέτερη προς το φύλο καθώς επηρεάζει και τα δύο φύλα, επομένως και η διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων δε θα πρέπει να είναι ουδέτερη ως προς το φύλο. Μια ολοκληρωμένη ανάλυση συγκρούσεων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις δυναμικές που σχετίζονται με το φύλο, τις κοινωνικές δομές και τους κανόνες συμπεριφοράς, όπως οι εκφράσεις αρρενωπότητας και να υιοθετεί μια διαθεματική προσέγγιση.

4.2.4 ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Η παρουσία των γυναικών ως διαπραγματευτές στις ειρηνευτικές διαδικασίες συνιστά ένα ακόμα θεμελιώδες δικαίωμα ως προς την εκπροσώπηση των γυναικείων ζητημάτων. Οι γυναίκες συμμετέχουν με πολλούς τρόπους, ως αποκλειστικοί διαπραγματευτές γυναικείων θεματολογίων, ως εκπρόσωποι των διαπραγματευόμενων μερών, ως υπογράφωντες, ως μάρτυρες, ως εκπρόσωποι της γυναικείας κοινωνίας των πολιτών σε ρόλο παρατηρητή, ως σύμβουλοι για θέματα φύλου στις προσπάθειες διαμεσολάβησης, ως μέλη τεχνικών επιτροπών ή ομάδων εργασίας αφιερωμένες στο θέμα του φύλου και τέλος ως μέλη σε σχετικά φόρα ή κινήματα ¹²⁰.

Αν και η διεθνής κοινότητα έχει αναγνωρίσει τη σημασία της συμμετοχής των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες για την επίτευξη βιώσιμης ειρήνης και την αποτελεσματική οικοδόμηση φιλικών σχέσεων μεταξύ των αντιμαχόμενων μερών, ωστόσο τα στοιχεία¹²¹ δεν είναι τόσο ενθαρρυντικά. Μεταξύ 1992 και 2019, οι γυναίκες αποτελούσαν κατά μέσο όρο, μόλις το 13 % των διαπραγματευτών, το 6% των διαμεσολαβητών και το 6% των υπογραφόντων σε μεγάλες ειρηνευτικές

---

¹²⁰ Women's Participation in Peace Negotiations: Connections between Presence and Influence, UN WOMEN United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women, 2nd Edition, 2012

<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/03AWomenPeaceNeg.pdf> (τελευταία πρόσβαση 12/02/2022)

¹²¹ Αναφορά του Γ. Γραμματέα για το Θεματολόγιο "Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια" (S/2021/827)

διαδικασίες παγκοσμίως. Περίπου επτά στις δέκα ειρηνευτικές διαδικασίες δεν περιλάμβαναν καμία γυναίκα μεσολαβητή ή γυναίκα υπογράφοντα. Για το 2020, αν και είχαν εγκριθεί σχετικά μέτρα, οι γυναίκες αντιπροσώπευαν μόνο το 23% στις ειρηνευτικές διαδικασίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του Αφγανιστάν, οι Αφγανές γυναίκες δεν συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με τους Ταλιμπάν το 2020. Στη συνάντηση στη Μόσχα τον Μάρτιο του 2021, που έλαβε χώρα μεταξύ των εκπροσώπων των Ταλιμπάν με την κυβέρνηση του Αφγανιστάν, για να συζητήσουν τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, υπήρχε μόνο μία γυναίκα ανάμεσά τους.

Παράλληλα, μειωμένα παρουσιάζονται και τα ποσοστά αναφορικά με τη συμπερίληψη διατάξεων σχετικών με το φύλο στις ειρηνευτικές συμφωνίες καθώς καμία από τις συμφωνίες κατάπαυσης πυρός που επιτεύχθηκαν μεταξύ 2018 και 2020 δεν περιελάμβαναν σχετικές διατάξεις. Από την άλλη, αν και το ποσοστό αυτόν έχει αρχίσει να αυξάνεται ακουμπώντας το 28,6 %, αυτό παραμένει εξίσου χαμηλό σε σύγκριση με το υψηλό ποσοστό του 2015 που έφτανε στο 37,1 %.

Οι ειρηνευτικές διαδικασίες μπορούν να διακριθούν σε τυπικές και άτυπες σύμφωνα με την θεωρία επίλυσης ένοπλων συγκρούσεων (conflict resolution theories)¹²². Ενώ, η εξωτερική διαμεσολάβηση είναι συνήθως η πιο ορατή διαδικασία μέσω της οποίας γίνεται η διαπραγμάτευση μιας ειρηνευτικής συμφωνίας και συνιστά μια τυπική διαδικασία, οι περισσότερες επίσημες ειρηνευτικές διαδικασίες ξεκινούν ή συμπληρώνονται από άτυπες πρωτοβουλίες που μπορούν να διευκολυνθούν από άτομα από τις περιοχές των συγκρούσεων, με βαθιά γνώση και μεγάλη αφοσίωση στις διαδικασίες για τη δημιουργία ειρήνης. Η άτυπη διαδικασία λαμβάνει χώρα εξ ολοκλήρου έξω από επίσημους κυβερνητικούς ή διακυβερνητικούς θεσμούς και περιλαμβάνει διαπραγματεύσεις που περιλαμβάνουν μη κυβερνητικές οργανώσεις ή ιδιώτες. Σε αυτές, οι διαπραγματευτές δεν ακολουθούν κάποια γραπτή εντολή, αντιθέτως βασίζονται στη δυνατότητα σύναψης προσωπικών σχέσεων και στη διευκόλυνση συζητήσεων με κατεύθυνση την έναρξη των επίσημων διαπραγματεύσεων σε ένα ευνοϊκότερο και θετικό κλίμα. Το 2011 υπογράφηκαν συνολικά έντεκα ειρηνευτικές συμφωνίες σε όλο τον κόσμο, στις οποίες συμμετείχαν πέντε αφρικανικές, δύο ασιατικές και δύο χώρες της Μέσης Ανατολής. Μεταξύ αυτών, τέσσερις συμφωνίες συνήφθησαν με μεσολάβηση εγχώριων διαμεσολαβητών (Νεπάλ, Μυανμάρ, Λεσότο και Κεντροαφρικανική Δημοκρατία).¹²³

---

¹²² Cassandra K. Shepherd Hamline, *The Role of Women in International Conflict Resolution*, University School of Law, 2015

¹²³ Duncanson Claire, *Gender and Peacebuilding*, Policy Press, 2016

Από την άλλη, σύμφωνα με την Margaret E. McGuinness, η επίσημη διαδικασία περιλαμβάνει αλληλεπιδράσεις μεταξύ κρατών ή πολιτικές ομάδες που στοχεύουν σε νομικά δεσμευτικά αποτελέσματα με τη μορφή συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός ή πιο ολοκληρωμένης διευθέτησης της σύγκρουσης¹²⁴. Σύμφωνα με στοιχεία, οι ειρηνευτικές συμφωνίες, αποτέλεσμα ειρηνευτικών διαδικασιών με τη συμπερίληψη γυναικών είναι πιο πιθανό να διαρκέσουν¹²⁵. Επιπλέον, οι γυναικείοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να βοηθήσουν στην άσκηση πίεσης στα μέρη της σύγκρουσης για να καταλήξουν σε συμφωνία ή να επιστρέψουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων όταν οι συνομιλίες έχουν καθυστερήσει.

4.2.5 ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΕΙΡΗΝΗΣ

Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που εμπλέκονται στην οικοδόμηση της ειρήνης, από τις εθνικές κυβερνήσεις μέχρι τα Ηνωμένα Έθνη και πολυμερείς οργανισμούς, την Παγκόσμια Τράπεζα, περιφερειακούς οργανισμούς, ΜΚΟ, τον ιδιωτικό τομέα κ.λπ. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η διεθνής κοινότητα προσβλέπει στον ΟΗΕ να ηγηθεί της διεθνούς προσπάθειας και να συντονίσει τους εμπλεκόμενους φορείς. Ανάλογα με τη μορφή της παρουσίας του ΟΗΕ σε μια χώρα, η ηγεσία θα ανατεθεί είτε σε μόνιμο συντονιστή είτε σε έναν Ειδικό Αντιπρόσωπο της Γενικής Γραμματείας, ο οποίος σε κάθε περίπτωση πρέπει να πλαισιώνεται από ειδικές ομάδες τεχνικής υποστήριξης.

Η συμμετοχή των γυναικών στην οικοδόμηση και την εδραίωση της ειρήνης μετά τη σύγκρουση, τόσο ως φορείς της ειρήνης, όσο και μεσάζοντες για την αντιμετώπιση των μετασυγκρουσιακών τραυμάτων, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως ζωτική συμβολή στη μακροπρόθεσμη ανάκαμψη και σταθερότητα. Οι γυναίκες επιταχύνουν τις διαδικασίες οικοδόμησης του κράτους καθώς αυτές καθίστανται κρίσιμοι εταίροι για τη στήριξη των τριών πυλώνων διαρκούς ειρήνης, την οικονομική ανάκαμψη, την κοινωνική συνοχή και την πολιτική νομιμότητα. Η ανοικοδόμηση μετά από σύγκρουση συνιστά ένα εγχείρημα και ταυτόχρονα μια ευκαιρία για να δημιουργηθούν νέοι όροι και συνθήκες για την προστασία του γυναικείου φύλου. Μετά την ανασύσταση του πληγέντος κράτους, οι γυναίκες μπορεί να έχουν αναλάβει ηγετικούς ρόλους μέσα στην κοινότητα, συμμετέχοντας πλήρως στη διακυβέρνηση και την οικονομική ανάκαμψη και ανάπτυξη. Οι γυναίκες μπορούν να συμμετέχουν

---

¹²⁴ Margaret E. McGuinness, *Women as Architects of Peace: Gender and the Resolution of Armed Conflict*, Michigan State Journal of International Law, Vol 15, 2006, σελ. 63

¹²⁵ Krause, J., W. Krause and P. Bränfors, "Women's Participation in Peace Negotiations and the Durability of Peace." *International Interactions*, 2018

ως πολιτικοί παράγοντες, αιρετοί εκπρόσωποι ή λήπτες αποφάσεων σε δημόσιους θεσμούς, σε δικαστικούς φορείς αλλά και σε προγράμματα κοινοτικής ανάπτυξης. Μέσα από αυτές τις θέσεις, η σύσταση ενός κράτους δικαίου, η οικονομική ανάκαμψη αλλά και η κοινωνική ανασυγκρότηση, που αποτελούν στοχεύσεις της οικοδόμησης ειρήνης γίνονται σε πιο ισχυρές, στέρεες αλλά και ισότιμες βάσεις.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας με τα ψηφίσματά 1325, 1820, 1888 και 1889 έχει δώσει ιδιαίτερη προσοχή στον αντίκτυπο του πολέμου στις γυναίκες και αναγνωρίζει τη σημασία της συμβολής των γυναικών στη βιώσιμη ειρήνη και την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Το ψήφισμα 1325 τονίζει την αναγκαιότητα ανάπτυξης αποτελεσματικών οικονομικών και θεσμικών ρυθμίσεων για να εξασφαλιστεί η πλήρης και ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στη διαδικασία οικοδόμησης της ειρήνης.

Η ενσωμάτωση των γυναικών στις διαδικασίες οικοδόμησης της ειρήνης προσφέρει τη δυνατότητα δημοκρατικής εξέλιξης, διαρκούς οικονομικής ανάπτυξης και ανάκτησης ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου. Αναγκαίος καθίσταται και ο μετασχηματισμός του «συστήματος ασφαλείας», γνωστό ως SSR (Security Sector Reform), ο οποίος περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες, τους ρόλους, τις ευθύνες και τις ενέργειες, οι οποίοι συνδυάζονται για τη δημιουργία και τη λειτουργία ενός εύρυθμου συστήματος ασφάλειας με δημοκρατικούς όρους και όρους χρηστής διακυβέρνησης¹²⁶. Το SSR αποσκοπεί στην εξισορρόπηση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της οικονομικής προσιτότητας, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη λογοδοσία μέσω του δημοκρατικού και μη στρατιωτικού ελέγχου του τομέα της ασφάλειας. Εξάλλου σημαντική καθίσταται και η παρουσία των γυναικών για τον μετασχηματισμό των διαδικασιών αφοπλισμού, αποστράτευσης και επανένταξης στην κοινωνία (DDR). Οι διαδικασίες αυτές αναγνωρίζονται ευρέως ως ένα από τα βασικά σκέλη της συνολικής στρατηγικής ανασυγκρότησης μετά τη σύγκρουση. Η σύνδεση γυναίκας και DDR υπογραμμίζει τις επιπτώσεις που φέρει η σύγκρουση για τις γυναίκες πρώην μαχήτριες, τα οφέλη για την ειρηνευτική διαδικασία γενικότερα και τους ευρύτερους αναπτυξιακούς στόχους της κοινότητας¹²⁷.

Η αναγνώριση της ικανότητας των γυναικών να συνεισφέρουν στη βιώσιμη ειρήνη και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στην προσπάθεια να το πράξουν, απαιτεί μια προσέγγιση για την οικοδόμηση της

---

¹²⁶ OECD, DAC Guidelines and Reference Series: Security System Reform and Governance, Paris, 2005

¹²⁷ Democratic Progress Institute, DDR and Former Female Combatants, 2016

ειρήνης που υπερβαίνει τα όρια επαναφοράς του status quo ante. Η αποκατάσταση βασικών υπηρεσιών είναι ουσιαστικό στοιχείο κάθε ατζέντας οικοδόμησης της ειρήνης και αν δεν λαμβάνονται υπόψιν οι διαστάσεις του φύλου στις διαδικασίες ανάκαμψης ενδέχεται το νεοσυσταθέν κράτος να αποτύχει εκ νέου να ανταποκριθεί στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών. Οι γυναίκες λοιπόν πρέπει να συμμετέχουν σε όλες τις επιχειρήσεις οικοδόμησης ειρήνης των διεθνών οργανισμών, έτσι ώστε το αποτύπωμα τους να λειτουργήσει προοδευτικά για την υιοθέτηση πρακτικών που να περιλαμβάνουν τις γυναίκες στις διαδικασίες ανασύστασης του κράτους. Παράλληλα, η οικοδόμηση της ειρήνης πρέπει να γίνεται στη βάση αντιμετώπισης όλων των μορφών αδικίας, συμπεριλαμβανομένων της ανισότητας των φύλων και των διακρίσεων λόγω φύλου. Και, στη διαδικασία πολιτικής μετάβασης θα πρέπει να περιέχεται και ένα πλαίσιο ευκαιριών για την προώθηση πολιτικών με ευαισθησία ως προς το φύλο, μεταξύ άλλων μέσω θετικής δράσης σε κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς.

Η αντιμετώπιση του ιδιαίτερου αντίκτυπου των συγκρούσεων στην ανάκαμψη των γυναικών, ιδιαίτερα τη σεξουαλική βία και τη βία με βάση το φύλο, η υποστήριξη της πλήρους και ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στις διαδικασίες οικοδόμησης της ειρήνης και η διασφάλιση ότι οι εθνικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές προτεραιότητες για ανάκαμψη αποκαθιστούν τις ανισότητες του παρελθόντος και επηρεάζουν θετικά τις σχέσεις των φύλων αποτελούν τις κύριες στρατηγικές για ενίσχυση και αξίωση της γυναικείας παρουσίας σε όλο το φάσμα των εργασιών για την οικοδόμηση ειρήνης¹²⁸.

4.2.6 ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ¹²⁹

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις πρέπει να ενισχύουν την παρουσία των γυναικών υπό το πρίσμα της αντιμετώπισης ενός ευρύτερου φάσματος πιθανών κινδύνων για την ανθρώπινη ασφάλεια. Σύμφωνα με έρευνα του Kronsell, η ατζέντα ΓΕΑ πρέπει να αναγνωρίσει την κλιματική αλλαγή ως ζήτημα ασφάλειας με άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στη ζωή των γυναικών. Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν νέες απειλές, οι οποίες καθίστανται ιδιαίτερα προβληματικές και απασχολούν τις ατζέντες των διεθνών οργανισμών. Η κλιματική αλλαγή είναι μια από αυτές. Το 2020-21, έξι από τις δέκα

---

¹²⁸ UN Peacebuilding: An Orientation, United Nations Peacebuilding Support Office, September 2010

¹²⁹ Climate change in Women, Peace and Security and National Action Plans, SIPRI Insights on Peace and Security, No. 2020/7, 2020

μεγαλύτερες ειρηνευτικές επιχειρήσεις αναπτυσσόταν σε χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα έκθεσης στην κλιματική αλλαγή. Και ενώ η κλιματική αλλαγή έχει έμφυλες προεκτάσεις, οι πολιτικές που περιλαμβάνουν τόσο την ατζέντα ΓΕΑ γενικότερα όσο και στις ειρηνευτικές αποστολές ειδικότερα είναι ελάχιστες ως μηδαμινές. Εντός της ατζέντας ΓΕΑ, το μόνο ψήφισμα που αναφέρει την κλιματική αλλαγή είναι το ψήφισμα 2242, σημειώνοντας «τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής» και επαναλαμβάνοντας την ανάγκη «να αυξηθεί η προσοχή στις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια ως οριζόντιο θέμα σε όλους τους σχετικούς θεματικούς τομείς των εργασιών στην ατζέντα, συμπεριλαμβανομένων των απειλών για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια...».

Οι γυναίκες είναι πολύτιμοι ηγέτες στην ασφάλεια του κλίματος και έχουν ίσο μερίδιο στην προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα, οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής είναι άμεσα εμφανείς στον τοπικό πληθυσμό, και φυσικά στις γυναίκες. Ενδεικτικά, η πιθανή κλιματική καταστροφή και οι προκαταλήψεις στο πρόσωπο των γυναικών μπορεί να επηρεάσουν το δικαίωμα των γυναικών στην ιδιοκτησία και στην κληρονομιά γης αλλά και στη διαχείριση φυσικών πόρων. Παράλληλα, οι κοινωνικές και πολιτιστικές προσδοκίες μπορεί να αποτελούν εμπόδιο για τη λήψη βοήθειας των γυναικών μετά από φυσικές καταστροφές.

Αν και η πολιτική και η σχετική βιβλιογραφία που ανταποκρίνεται στο φύλο και την κλιματική αλλαγή έχει επικριθεί για την τάση να χαρακτηρίζει τις γυναίκες, ιδιαίτερα του νότιου ημισφαιρίου ευάλωτες στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, κυρίως λόγω των υψηλών ποσοστών θνησιμότητας σε φυσικές καταστροφές ή της πεποίθησης πως συνιστούν το πιο φτωχό κομμάτι του κόσμου¹³⁰, οι νεοσύστατες ειρηνευτικές αποστολές πρέπει να έχουν μεταξύ άλλων ξεκάθαρο προσανατολισμό στην ταυτόχρονη διασφάλιση και βιώσιμη ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος. Γυναίκες με γνώση πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα πρέπει να προσλαμβάνονται στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις καθώς μπορούν πιο εύκολα να προωθήσουν αυτό το θέμα σε άτυπες ή τυπικές συναντήσεις και να το καταστήσουν προαπαιτούμενο των συμφωνιών τους. Η προστασία του περιβάλλοντος μέσω ολοκληρωμένων στρατηγικών προσαρμογής και μετριασμού που ανταποκρίνονται στο φύλο προστατεύει επίσης τους πληθυσμούς που επηρεάζονται από την υποβάθμιση του κλίματος. Μια τέτοια στρατηγική θα απαιτούσε την αναγνώριση των διαφορετικών αναγκών προσαρμογής των ανδρών και των γυναικών, την ενθάρρυνση της ισότιμης συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τη διασφάλιση της δίκαιης πρόσβασης στους πόρους.

---

¹³⁰ Arora-Jonsson, S., Virtue and vulnerability: Discourses on women, gender and climate change, *Global Environmental Change*, vol. 21, no. 2, 2011, σελ 744–51

Επομένως, η ασφάλεια του κλίματος θα πρέπει να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ατζέντας ΓΕΑ, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών σχεδίων δράσης ΓΕΑ, στο πλαίσιο ενημέρωσης πως η συμμετοχή των γυναικών μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα και οι πυλώνες της θα πρέπει να λειτουργούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι στρατηγικές για την προστασία του περιβάλλοντος να προστατεύουν τις γυναίκες.

4.2.7 ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Η παγκόσμια υγειονομική κρίση που ξέσπασε με την έλευση της πανδημίας έχει ενισχύσει την αναγκαιότητα της πλήρους, ισότιμης και ουσιαστικής συμμετοχής των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές για την επίτευξη ειρήνης σε συνάρτηση με την αντιμετώπιση της πανδημίας και την οικονομική ανάκαμψη από αυτήν. Μόνο το 42 % από τα περισσότερα από 3.100 μέτρα πολιτικής που υιοθετήθηκαν σε όλο τον κόσμο για την αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών του COVID-19 μπορεί να θεωρηθεί ευαίσθητο ως προς το φύλο.

Οι Ειρηνευτές του ΟΗΕ, όντας αντιμετώποι με την πανδημία COVID-19, βοηθούν τις κυβερνήσεις και τις τοπικές κοινότητες στην ανασυγκρότηση του κράτους με όρους βιώσιμης ανάπτυξης αλλά και ουσιαστικής αντιμετώπισης της πανδημίας. Η σημασία του ρόλου των γυναικών είναι ουσιώδης καθώς οι γυναίκες ειρηνευτές βρίσκονται στην πρώτη γραμμή μάχης και του υγειονομικού αγώνα, προσαρμόζοντας τις δραστηριότητές τους, συμπεριλαμβάνοντας την προστασία των ευάλωτων κοινοτήτων. Η παρουσία τους αντανάκλα την ανάγκη δεσμεύσεων σχετικά με το φύλο και τον COVID-19, καθώς η ανάλυση των συγκρούσεων που ανταποκρίνεται στο φύλο πρέπει να είναι ο θεμέλιος λίθος των προσπαθειών διαμεσολάβησης και επίλυσης της σύγκρουσης.

Η πανδημία και τα συνεπακόλουθα lockdowns αύξησαν τα περιστατικά ενδοοικογενειακής και σεξουαλικής βίας λόγω του εγκλεισμού και της οικονομικής δυσπραγίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ¹³¹, 1 στις 2 γυναίκες δήλωσαν πως αυτές ή κάποια γυναίκα που γνωρίζουν έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση κατά τη διάρκεια της πανδημίας, ενώ αυτές είναι πιο πιθανόν να έχουν επισιτιστική ανασφάλεια. Παράλληλα, 2 στις 5 γυναίκες ανέφεραν ότι ο COVID-

---

¹³¹ Measuring the Shadow Pandemic: Violence against Women during Covid-19, UN Women, 2021. Ανακτήθηκε από: <https://data.unwomen.org/publications/vaw-rga>

19 έχει επιδεινώσει την ψυχική και συναισθηματική τους υγεία. Αν και το φαινόμενο της αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας είναι γνωστό για τους κυανόκρανους, τώρα η ανάγκη είναι πιο επιτακτική από ποτέ. Οι γυναίκες, δεδομένης της δυνατότητας διείσδυσης και διάδρασης με τον τοπικό πληθυσμό μπορούν να παρέχουν βοήθεια στα θύματα σεξουαλικής βίας, διευκολύνοντας την πρόσβαση σε αποκλειστικές υπηρεσίες υγείας και λειτουργώντας ως ένα δυναμικό πρότυπο για όλες τις γυναίκες της κοινότητας που δρουν.

Τέλος, η τρέχουσα υγειονομική κατάσταση ανέδειξε πως η αντιμετώπιση των βαθιά ριζωμένων αιτιών της σύγκρουσης και η αναγκαιότητα σύστασης ενός κράτους λειτουργικού με όρους κοινωνικής πρόνοιας είναι απαραίτητη. Παράλληλα, επισημάνθηκε η σημασία των λιγότερο μιλιταριστικών πτυχών της διατήρησης της ειρήνης, καθώς η τρέχουσα απειλή δεν μπορεί να καταπολεμηθεί ούτε με όπλα ούτε με την παρουσία ανδρών. Αντίθετα, οι ειρηνευτικές δυνάμεις θα πρέπει να αφομοιώσουν ανθρωπιστικούς ρόλους, συμβαδίζοντας με μια προσέγγιση ίσων ευκαιριών που ενσωματώνει αποτελεσματικά τις γυναίκες σε όλα τα επίπεδα των ειρηνευτικών αποστολών και διασφαλίζει ότι αυτές συμμετέχουν ουσιαστικά σε όλες τις δραστηριότητες ¹³².

4.3 ΤΡΟΠΟΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ

Η σημασία του ρόλου της γυναίκας στις ειρηνευτικές αποστολές υπογραμμίζει την ανάγκη ενίσχυσης του αριθμού αυτών σε όλες τις θέσεις. Η λήψη ίσων επαγγελματικών ευκαιριών εξέλιξης μέσα σε αυτές αποτελεί προάγγελο της ισότιμης αντιμετώπισης αυτών. Η συνεπακόλουθη ισότιμη εκπροσώπηση των γυναικών αποτελεί τη βασική στοχοθεσία, η οποία οφείλει να επιτευχθεί πρώτα με ποιοτικούς όρους, έτσι ώστε η ισόποση παρουσία των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές να έρθει ως φυσικό επακόλουθο.

Θεωρητικά, η ενίσχυση της γυναικείας εκπροσώπησης μπορεί να έρθει μέσα από την εξισορρόπηση της γυναικείας αναλογίας. Η εξισορρόπηση της γυναικείας αναλογίας ή female ratio balancing συνιστά μια θεωρητική πρόταση, η οποία θεμελιώνεται στην ύπαρξη διαφορών ανάμεσα στα δυο φύλα και χρησιμοποιεί τα κοινωνικά κατασκευασμένα και διαμορφωμένα χαρακτηριστικά που συνδέουν την αρρενωπότητα με τον πόλεμο και τη θηλυκότητα με την ειρήνη, αντίστοιχα, για να εξηγήσει πως

---

¹³² Nagel Robert U. & Maenza Julia, The COVID-19 Pandemic's Effects on United Nations Peacekeeping, 2020

στο πλαίσιο των ειρηνευτικών αποστολών, όπου απόλυτος στόχος είναι η θεμελίωση διαρκούς ειρήνης, οι γυναίκες πρέπει να συμμετέχουν βάσει φύσης.

Σύμφωνα με αυτήν την ουσιοκρατική προσέγγιση, την οποία να σημειωθεί πως δεν υποστηρίζουν οι φεμινιστές, οι γυναίκες οφείλουν να συμμετέχουν σε υψηλή αναλογία, κυρίως σε διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο, καθώς αρχικά η ίδια τους η φύση διευκολύνει την επιτυχία της επιχείρησης με όρους ειρήνης αλλά και δευτερευόντως μπορούν να ισοσκελίσουν τα αρρενωπά χαρακτηριστικά των ανδρών που θα οδηγούσαν σε πόλεμο ή σε μη εγκαθίδρυση διαρκούς ειρήνης¹³³. Παράλληλα, για την ενίσχυση της συγκεκριμένης θέωσης, λαμβάνουμε ως προαπαιτούμενο πως η διεξαγωγή των ειρηνευτικών αποστολών των διεθνών οργανισμών γίνεται αποκλειστικά με σκοπό την εγκαθίδρυση ειρήνης και ασφάλειας σε παγκόσμιο επίπεδο και όχι για την εξυπηρέτηση εθνικών συμφερόντων, όπως υπογραμμίζει η ρεαλιστική σχολή των διεθνών σχέσεων. Υπό αυτήν την προσέγγιση, η διαρκής ειρήνη στην περιοχή απαιτεί περισσότερες ειρηνευτικές δραστηριότητες και δραστηριότητες οικοδόμησης ενός λειτουργικού κράτους, όπου οι γυναίκες έχουν προβάδισμα βάσει της ειρηνικής φύσης τους.

Τα επιχειρήματα για τη συγκεκριμένη προσέγγιση έγκεινται στη μη απειλητική, συνεργατική και συχνά συμφιλιοτική τάση των γυναικών, η οποία τις καθιστά να συμπεριφέρονται διαφορετικά από τους άνδρες. Δεδομένης της φύσης τους αλλά και βάσει του γεγονότος ότι, όπως υπογραμμίζει πολλαπλά ο ΟΗΕ, οι γυναίκες βιώνουν τη σύγκρουση και αντιλαμβάνονται την ειρήνη διαφορετικά από τους άνδρες, οι γυναίκες ειρηνευτές μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά στην επιτυχία της επιχείρησης. Σε αυτήν την περίπτωση, η συθέμελη αναδιοργάνωση και ανασυγκρότηση του “αποτυχημένο¹³⁴” κράτους σε ένα λειτουργικό κράτος με κυβερνητικούς, εξουσιαστικούς, νομοθετικούς και δικαστικούς θεσμούς μπορεί να είναι ουσιαστική και μακροπρόθεσμη.

Φυσικά, υπάρχουν περιορισμοί ως προς τη συγκεκριμένη θέωση. Αυτή σαφώς, δεν υπάγεται, στον κλάδο των φεμινιστικών προσεγγίσεων γιατί προάγει τη διχοτόμηση του φύλου βάσει χαρακτηριστικών. Αντιθέτως όπως παρουσιάστηκε αναλυτικά και στο πρώτο κεφάλαιο, οι σύγχρονοι

---

¹³³ Sabrina Karim & Kyle Beardsley, *Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States*, Oxford University Press, 2017

¹³⁴ Ο όρος “αποτυχημένο κράτος” αφενός λειτουργεί εμφατικά τονίζοντας την αδυναμία ή και απουσία χρήστης διακυβέρνησης και την αποτυχία σε κάποιες από τις βασικές λειτουργίες, αρμοδιότητες και ευθύνες της εθνικής κυριαρχίας. Αφετέρου χρησιμοποιείται για να επισημανθεί πως οι περισσότερες περιοχές δράσης των ειρηνευτικών αποστολών συνιστούν αποτυχημένα ή αδύναμα κράτη, τα οποία προέκυψαν κυρίως μετά την αποαποικιοποίηση που άρχισε μετά το τέλος του Β΄ ΠΠ και τη συνεπακόλουθη δημιουργία τεχνητών κρατών κυρίως στην Αφρική αλλά για μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την κατάρρευση των σφαιρών επιρροής, όπου και κυρίως για οικονομικούς λόγους, τα μικρά κράτη δεν απασχολούσαν τους ισχυρούς διεθνείς κρατικούς δρώντες.

φεμινιστές υποστηρίζουν πως το φύλο, ως κοινωνικό κατασκεύασμα έχει διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στη δημιουργία ανισοτήτων στην ανθρώπινη ιστορία. Μάλιστα για πολλές φεμινίστριες όπως η Ann Tickner, η διασύνδεση φεμινισμού και ειρήνης συνιστά αποτυχία καθώς μια τέτοια διασύνδεση προωθεί την εξιδανικευμένη αρρενωπότητα του πολέμου και τη θηλυκότητα της ειρήνης, καθιστώντας τις γυναίκες ειδικά θύματα πολέμου και βίας και γενικά αφελείς ως προς τα θέματα διεθνούς πολιτικής. Ο φεμινισμός υποστηρίζει ότι οι έμφυλες σχέσεις ισχύος ή εξουσίας, οι οποίες υπάρχουν στην κοινωνία και πρέπει να ανατραπούν¹³⁵, εμπλέκονται στην κοινωνική κατασκευή της βίας και του πολέμου. Μόνο ορισμένες φεμινίστριες υποστηρίζουν ότι ο φεμινισμός και ειρήνη είναι «φυσικού» σύμμαχοι, επειδή και τα δύο προωθούν αξίες και χαρακτηριστικά με τα οποία οι γυναίκες είναι φυσικά ή κοινωνικά πιο προικισμένες από τους άνδρες¹³⁶.

Επιπλέον, σε αυτήν την προσέγγιση, τα όπλα και ο μιλιταρισμός έρχονται σε δεύτερο επίπεδο βάσει στόχου και επομένως δεν τίθεται επί τάπητος το θέμα της συμπερίληψης των γυναικών στο στρατό, όπου βάσει των εγγενών ή και κοινωνικών κατασκευασμένων χαρακτηριστικών τους μειονεκτούν. Έτσι παραγνωρίζεται το γεγονός ότι οι ειρηνευτικές αποστολές, ιδιαίτερα μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, επιχειρούν σε περιοχές κινδύνου με υψηλά επίπεδα βίας και εγκληματικότητας, γεγονός που αιτιολογείται και από τη σύλληψη της ιδέας για σύσταση πολυδιάστατων επιχειρήσεων που φέρουν εντολές με την πιθανότητα στρατιωτικής ισχύος, καθιστώντας τη στρατιωτική παρουσία υπέρ του δέοντος απαραίτητη.

Παρομοίως, η επίτευξη ισότητας των φύλων στις ειρηνευτικές αποστολές με έμφαση στο ένστολο τμήμα αυτών, αλλιώς gender balancing, αν και έχει προταθεί πολλές φορές από τα Ηνωμένα Έθνη, κρίνεται ανεπαρκής και περιορισμένη. Και αυτό γιατί η λογική της απλής προσθήκης γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές κάθε άλλο παρά ουσιαστική θα είναι. Στόχος είναι η συμπερίληψη τους. Μάλιστα, υποστηρίζεται πως η απλή επίτευξη ισότητας οδηγεί στον τοκενισμό, δηλαδή στην προσχηματική ένταξη των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές για να μην θεωρούνται διαφοροποιημένες. Η απλή και στείρα εμμονή στην ποσοτική αύξηση της γυναικείας παρουσίας, πόσο μάλλον παρά θετική μπορεί να αποδειχθεί για τις ίδιες τις γυναίκες¹³⁷.

---

¹³⁵ Brooke A. Ackerly, *Political Theory and Feminist Social Criticism*, Cambridge University Press, 2000

¹³⁶ Reardon Betty, *Sexism and the War System*, New York: Teachers College Press, 1985

¹³⁷ Davies E. Sara, True Jacqui, *Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda?* The Oxford Handbook, 2018, σελ 214

Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο, η ακαδημαϊκή κοινότητα σχεδόν συντείνει στην προώθηση και επίτευξη της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στις ειρηνευτικές αποστολές, το λεγόμενο gender mainstreaming. Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις ειρηνευτικές αποστολές είναι «ένας τρόπος για να εγγυηθεί κανείς πως οι ανησυχίες, οι απαιτήσεις και οι απόψεις των γυναικών και των ανδρών ενσωματώνονται ισότιμα σε κάθε πτυχή των ειρηνευτικών διαδικασιών». Κατά αυτόν τρόπο, κάθε επιχείρηση θα υιοθετήσει μια έμφυλη προοπτική την οποία και θα πρέπει να εφαρμόσει. Ο στόχος της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στοχεύει στο να θεσμοποιηθούν οι έμφυλες προοπτικές και η ισότητα των φύλων, ενισχύοντας την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα¹³⁸.

4.3.1 ΚΑΤΑΡΡΙΨΗ ΕΜΦΥΛΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ - ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ

Η καταπολέμηση των έμφυλων διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι ο τρόπος μέσω του οποίου μπορεί να ενισχυθεί η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου με κατεύθυνση την αύξηση της γυναικείας παρουσίας στις ειρηνευτικές αποστολές. Αυτή η προσέγγιση, δέχεται πως υπάρχουν έμφυλες διαφορές, οι οποίες αποδίδονται στα χαρακτηριστικά του εκάστοτε φύλου και υποβαθμίζουν τη γυναίκα και την αποτρέπουν από την ισότιμη συμμετοχή και ένταξη της. Η προσέγγιση αυτή υποστηρίζει, σε αντίθεση με την προηγούμενη προσέγγιση πως οι διαφορές αυτές αποτελούν εμπόδιο για την αύξηση της γυναικείας αντιπροσώπευσης και όχι παράγοντας συμμετοχής και ως εκ τούτου ζητά να τις καταρρίψει. Σε αυτήν την περίπτωση, απαιτείται μια ολιστική προσέγγιση, η οποία θα εστιάζει στην αλλαγή των δομών εξουσίας και στην εξάλειψη της ιεραρχίας βάσει φύλου. Σύμφωνα με την Zehra F. πρέπει να γίνουν μεταρρυθμίσεις, οι οποίες συνδέονται με αλλαγές στις δομικές βάσεις υποτίμησης των γυναικών όπως ο καπιταλισμός, η φυλή και οι ανισότητες που προκύπτουν βάσει κοινωνικών τάξεων και αλλαγών των διεθνών δυνάμεων¹³⁹. Η επίτευξη ισότητας υπό ένα ολιστικό πρίσμα συνιστά βασική στοχοθεσία, γεγονός που υπογραμμίζει τα ίσα δικαιώματα, υποχρεώσεις αλλά και ευκαιρίες ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης σε αυτήν την οικονομία, τα όργανα λήψεως αποφάσεων αλλά και τον γενικότερο θεσμικό χώρο.

---

¹³⁸ Όπως υποσημείωση 134 σελ. 215

¹³⁹ Zehra F. Kabasakal Arat, *Feminisms, Women's Rights, and the UN: Would Achieving Gender Equality Empower Women?*, American Political Science Association, November 2015

Η βάση της συγκεκριμένης προσέγγισης μας επιτρέπει να θέσουμε ως αφετηρία εκκίνησης την αλλαγή στις σχέσεις φύλου που υπάρχουν σε μια επιχείρηση. Ο ΟΗΕ σε συνεργασία με το Τμήμα Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων και Επιχειρησιακής Βοήθειας, έχει προτείνει πολιτικές μέσα από κάποια έγγραφα όπως η “Ισότητα των Φύλων στις Επιχειρήσεις Διατήρησης Ειρήνης” (2010) και η Ενιαία Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων του ΟΗΕ (2018-2028), με τα οποία ορίζει ως βασικές αρχές για την επίτευξη της ισότητας, αυτές της συμπερίληψης, της μη διάκρισης, της ισορροπίας φύλου και της επάρκειας. Η δημιουργία ενός ισχυρότερου θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου για την αλλαγή των σχέσεων φύλου προϋποθέτει αλλαγές στη δομή, στις πρακτικές, στους ρόλους και στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Το πρόσφατα αναθεωρημένο σχέδιο του ΟΗΕ, A4P+ για τα έτη 2021- 2023 συνιστά μια στρατηγική ένταξης, η οποία αντιμετωπίζει «το φύλο ως οριζόντιο ζήτημα», βοηθώντας στη συστηματική και μακροπρόθεσμη ενσωμάτωση αυτού σε όλες τις πτυχές των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές συμπίπτουν με τις προτάσεις της Έκθεσης της Ανεξάρτητης Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (2015) για συμπεριληπτική εφαρμογή της ατζέντας ΓΕΑ.

Σύμφωνα με την έκθεση, όλες οι αποστολές πρέπει να υπόκεινται σε διαδικασία ανάλυσης βάσει του φύλου καθ’ όλη τη διάρκεια ανάλυσης, σχεδιασμού, υλοποίησης, αναθεώρησης, αξιολόγησης και ανάληψης καθηκόντων. Παράλληλα, πρέπει να ενσωματωθούν εμπειρογνώμονες σε θέματα φύλου και ο Ανώτερος Σύμβουλος της αποστολής για θέματα φύλου θα πρέπει να αναφέρεται απευθείας στον Ειδικό Αντιπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα και να συμβουλευεί τον ίδιο και την ανώτερη ηγεσία της αποστολής σε στρατηγικό επίπεδο σχετικά με την ενσωμάτωση της προοπτικής του φύλου στις δραστηριότητες. Ενώ, η Γραμματεία πρέπει να διασφαλίζει ότι οι συμφωνίες μεταξύ του Γενικού Γραμματέα και των αρχηγών αποστολής θα συνιστούν δείκτες απόδοσης ως προς το φύλο. Τέλος, για την προώθηση της ισότητας των φύλων, απαιτείται τεχνική υποστήριξη από την Επιτροπή του ΟΗΕ για τις Γυναίκες (UN Women) και η συνεργασία αυτής με το Τμήμα Πολιτικών Υποθέσεων και το Τμήμα Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων.

Χρειάζονται αλλαγές, όμως και στη διαδικασία εκπαίδευσης, κατάρτισης και πρόσληψης προσωπικού. Αυτή η διαδικασία πρέπει να είναι ίδια και στα δυο φύλα, έτσι ώστε να μην υπάρχει η πιθανότητα αποκλεισμού των γυναικών από κάποια θέση ή περιορισμού αυτών σε πιο προστατευμένες θέσεις. Κυρίως αυτό σχετίζεται με το στρατιωτικό σκέλος των επιχειρήσεων, όπου οι γυναίκες αντιμετωπίζουν τις περισσότερες δυσκολίες συμπερίληψης και τοποθέτησης στο ενεργητικό τμήμα αυτών. Για την ενίσχυση των γυναικών ως προς αυτήν την κατεύθυνση, πρώτες από όλες, οι χώρες που συνεισφέρουν με στρατιωτικές μονάδες πρέπει σε συνεργασία με τις Κινητές Ομάδες

Εκπαίδευσης των Ηνωμένων Εθνών (UN Mobile Training Teams) να ενημερώνουν τις ένστολες γυναίκες σχετικά με τις ευκαιρίες και τα οφέλη της συμμετοχής των γυναικών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, οι οποίες οφείλουν να φέρουν ένα εκπαιδευμένο στρατιωτικό Σύμβουλο για θέματα φύλου, που θα λειτουργεί υποστηρικτικά. Η ενημέρωση σχετικά με την ικανότητα πρόσληψης σε μια ειρηνευτική αποστολή λειτουργεί προσελκυστικά για τις υπόλοιπες γυναίκες. Η τελική ένταξη μιας γυναίκας και η θετική αποτίμηση που έχει, αναπαράγοντας και μοιράζοντας τις θετικές της εμπειρίες, αυξάνει τον συνολικό αριθμό των γυναικών μέσα από την συνθήκη του μιμητισμού¹⁴⁰.

Ένα μέρος της εκπαίδευσης, μάλιστα, που θα λαμβάνουν οι συμμετέχοντες, άνδρες και γυναίκες, στις ειρηνευτικές αποστολές πρέπει να είναι αφιερωμένη στο φύλο και να παρέχεται τόσο από προσωπικό ειδικά σε θέματα φύλου όσο και από ανώτατα ηγετικά στελέχη, τα οποία ήδη ακολουθούν πολιτικές για την προώθηση φύλου. Η εκπαίδευση διακρίνεται σε δύο στάδια, αυτό της προ και μετά ανάπτυξης των ειρηνευτικών δυνάμεων. Η προπαρασκευαστική εκπαίδευση γίνεται από τις χώρες που αποστέλλουν στρατεύματα και υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με το στρατιωτικό δόγμα κάθε χώρας. Για την επίτευξη ίσης ποιότητας εκπαίδευσης προς όλους τους κυανόκρανους το Τμήμα των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ έχει εκδώσει ένα Τυποποιημένο Μοντέλο Γενικής Εκπαίδευσης (SGTM), το οποίο περιλαμβάνει και μεθόδους για εκπαίδευση σε θέματα φύλου. Η εκπαίδευση σε θέματα φύλου πρέπει να είναι γενική και ευρέως εμπλουτισμένη με μια πληθώρα παραδειγμάτων¹⁴¹. Η εκπαίδευση αυτή είναι προσανατολισμένη στη χώρα δράσης της επιχείρησης και οι κυανόκρανοι, όπως υπαγορεύεται και από τον Κώδικα Συμπεριφοράς των ειρηνευτών του ΟΗΕ, πρέπει να λάβουν πληροφορίες για την κουλτούρα αλλά και τη σχέση φύλου - κράτους. Τέλος, το προσωπικό πρέπει να λαμβάνει και εκπαίδευση για θέματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης καθώς σύμφωνα με τον τέταρτο κανόνα του δεκάλογου του Κώδικα Συμπεριφοράς των κυανόκρανων¹⁴², οποιαδήποτε σεξουαλική, φυσική και ψυχολογική εκμετάλλευση γυναικών και κοριτσιών κρίνεται ανήθικη.

Οι χώρες που συνδράμουν στις ειρηνευτικές αποστολές οφείλουν να αποστέλλουν το προσωπικό σε κέντρα εκπαίδευσης όπως το Nordic Center και βασικό προαπαιτούμενο αυτών που αναλαμβάνουν

---

¹⁴⁰ March, J., & Olsen, J. P. The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life. *American Political Science Review*, 1984, σελ.78

¹⁴¹ Mackay Angela, *Training the Uniforms: Gender and Peacekeeping Operations, Development in Practice*, Vol.13, 2003, σελ 217-223

¹⁴² Ten Rules/ Code of Personal Conduct for Blue Helmets, <https://conduct.unmissions.org/ten-rulescode-personal-conduct-blue-helmets>

ηγετικές θέσεις πρέπει να είναι, η λήψη εκπαίδευσης σε πρακτικά θέματα αναφορικά με το φύλο. Επίσης, ο ΟΗΕ και κάθε διεθνής οργανισμός οφείλει να χορηγεί, όπως διατυπώθηκε στην Έκθεση της Επιτροπής του ΟΗΕ για τις Γυναίκες το 2015, μια προσαύξηση στις χώρες που επιλέγουν να αποστείλουν ίσο αριθμό γυναικών και ανδρών ειρηνευτών σε διάφορες ειρηνευτικές αποστολές (gender balance premium). Την ίδια επιβράβευση θα έπρεπε να λαμβάνουν, σύμφωνα με τους Karim και Beardsley, και οι χώρες που αποστέλλουν γυναίκες σε διαφορετικές θέσεις¹⁴³.

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, πρέπει να υπογραμμιστεί και η επιτακτική ανάγκη για ενίσχυση της διοικητικής μέριμνας. Αυτή πρέπει να περιλαμβάνει προβλέψεις για τη στέγαση, τις εγκαταστάσεις υγιεινής, τους κοινόχρηστους χώρους αλλά και ιατρικές εγκαταστάσεις που καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες όλου του προσωπικού και ιδιαίτερα των γυναικών.

Ως προς την πρόσληψη προσωπικού, οι γυναίκες κυανόκρανοι, ταξιδεύοντας σε διαφορετικές χώρες για να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους, σημειώνουν επιτυχίες στην προσέλκυση και ενθάρρυνση γυναικών για συμμετοχή. Το ίδιο υφίσταται και για τους άνδρες υψηλότερων βαθμίδων, οι οποίοι επίσης μπορούν να συνηγορήσουν υπέρ της συμπερίληψης περισσότερων γυναικών. Όσον αφορά την πρόσληψη περισσότερων γυναικών στους εθνικούς στρατούς, η Carreiras υποστηρίζει πως τα κράτη μέλη του ΝΑΤΟ, τα οποία έχουν αυξήσει τα ποσοστά των γυναικών στους εθνικούς τους στρατούς, είναι αυτά που στηρίζονται κυρίως σε εθελοντές γυναίκες. Τα κριτήρια για την πρόσληψη προσωπικού πρέπει, επίσης, να είναι διαφορετικά και να περιλαμβάνουν τη ζήτηση δεξιοτήτων και χαρακτηριστικών. Ταυτόχρονα, τα κριτήρια επιλογής που σχετίζονται με φυσικά χαρακτηριστικά πρέπει να επανεκτιμηθούν, ώστε είτε να καταργηθούν είτε να καλύπτουν και τα δυο φύλα αλλά και να τροποποιηθούν τα απαραίτητα προσόντα που χρειάζονται για την συμμετοχή σε αποστολές, ώστε να ληφθούν υπόψη οι ιστορικά υπό εκπροσωπούμενες κοινωνικές ομάδες.

Όσον αφορά την ανέλιξη των γυναικών σε ηγετικές θέσεις, αυτή αποτελεί ακόμη μια βασική συνισταμένη της ενίσχυσης της ίσης παρουσίας των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές. Η συστηματική ανάληψη ηγετικών και καίριων θέσεων από γυναίκες, τόσο ως ένστολο προσωπικό πχ στρατιωτικός ή αστυνομικός όσο και ως πολιτικό π.χ. διαπραγματευτής είναι σημαίνουσας σημασίας για την προώθηση των γυναικείων δικαιωμάτων. Η Νορβηγός Υποστράτηγος Kristin Lund ήταν η

---

¹⁴³ Karim Sabrina & Beardsley Kyle, Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States, Oxford University Press, 2017, σελ 184

πρώτη γυναίκα που υπηρέτησε ως Διοικητής Δυνάμεων το 2014 στην Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ στην Κύπρο. Στους παράγοντες που υπονομεύουν την επιλογή και την προετοιμασία των αρχηγών των ειρηνευτικών επιχειρήσεων των Ηνωμένων Εθνών είναι η έλλειψη συνεπούς και αμερόληπτης εφαρμογής της διαδικασίας επιλογής βάσει προσόντων για τους υψηλόβαθμους Ανώτατους Αξιωματικούς, η δυσκολία αναγνώρισης των πολιτικών και διοικητικών ικανοτήτων, που είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική εκτέλεση της εντολής, η ανεπαρκής εκπροσώπηση βάσει φύλου και γεωγραφίας, το επίπεδο της ενταξιακής εκπαίδευσης καθώς και η αποτυχία ενίσχυσης των πιθανοτήτων ανέλιξης των κατώτερων και μεσαίων αξιωματικών βαθμίδων με ηγετικές δυνατότητες¹⁴⁴. Μια γυναίκα σε ηγετική θέση, πέρα από το ότι διασφαλίζει την ένταξη και την τήρηση της διάστασης φύλου, έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο στον τοπικό πληθυσμό και στη διάδραση που μπορεί να αναπτύξει αυτός με την επιχείρηση. Σήμερα, στην Επιχείρηση στο Νότιο Σουδάν, το 41% των μελών του Μηχανισμού Παρακολούθησης και Επαλήθευσης για την κατάπαυση του πυρός και τις μεταβατικές ρυθμίσεις ασφαλείας είναι γυναίκες. Τρεις από αυτές έχουν αναλάβει ηγετικές θέσεις ως Αντιπρόεδρος, Υπουργός Εξωτερικών και Υπουργός Άμυνας ¹⁴⁵.

4.3.2 ΕΘΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Η προώθηση ή αλλιώς το προτεινόμενο 4o P (promotion) συνιστά μια βασική παράμετρο όλων των ενεργειών και αυτή κυρίως μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη σύσταση Εθνικών Σχεδίων Δράσης αλλά και τη συνεργασία διεθνών και περιφερειακών οργανισμών. Σύμφωνα μάλιστα, με την παράγραφο 257 της Έκθεσης της Ανεξάρτητης Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (2015)¹⁴⁶, ο κυριότερος λόγος για τη μη πλήρη εφαρμογή των ψηφισμάτων είναι η έλλειψη εθνικής ηγεσίας να καταστήσει την ατζέντα ΓΕΑ θέμα εθνικής πολιτικής προτεραιότητας και προτεραιότητα διακυβέρνησης. Τα κράτη οφείλουν να συστήνουν εθνικά σχέδια δράσης, τα οποία θα χρησιμεύουν ως εργαλείο για τις κυβερνήσεις τους για να διατυπώσουν προτεραιότητες και να συντονίσουν την

---

¹⁴⁴ Report of the High-level Independent Panel on Peace Operations on uniting our strengths for peace: politics, partnership and people, United Nations, 2015

¹⁴⁵ Leaders and Changemakers: Women Transforming Peace and Security amidst the Covid-19 Pandemic, Women, Peace and Security Highlights, UN Peacekeeping, 2020. Ανακτήθηκε από: https://unops.unmissions.org/sites/default/files/dpo_wps_annual_report_2020.pdf (τελευταία πρόσβαση 12/01/2022)

¹⁴⁶ Report of the High-level Independent Panel on Peace Operations on uniting our strengths for peace: politics, partnership and people, United Nations, 2015

εφαρμογή του ψηφίσματος 1325 σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, μπορούν να προωθήσουν νομικές διατάξεις που ορίζουν ποσοστώσεις υπέρ των γυναικών.

Σύμφωνα με στοιχεία ¹⁴⁷, μέχρι σήμερα 98 κράτη μέλη του ΟΗΕ (51%) έχουν υιοθετήσει σχετικό Εθνικό Σχέδιο Δράσης. Η ανάπτυξη και η εφαρμογή ενός ΕΣΔ είναι μια συνεχής διαδικασία μετασχηματισμού και όχι απλώς αυτοσκοπός. Τα Εθνικά Σχέδια Δράσης πρέπει να περιέχουν προτάσεις διατυπωμένες σε μια ουδέτερη ή συμπεριληπτική ως προς το φύλο γλώσσα. Η αρχή της γλωσσικής ευαισθησίας έναντι των φύλων αντικατοπτρίζει την προτεραιότητα που θέτουν οι οργανισμοί για προώθηση της ισότητας των φύλων, η οποία δίνει μια νέα ώθηση για αλλαγή των στερεοτυπικών κανόνων και δομών για τη γυναίκα. Το περιεχόμενο αυτών θα πρέπει να ανταποκρίνεται στην ολιστική προσέγγιση τόσο του 1325 όσο και του θεματολογίου ΓΕΑ, συμπεριλαμβάνοντας ειδικούς δείκτες αποτελεσμάτων, καθορισμένα χρονοδιαγράμματα και χρόνους δράσης του σχεδίου. Ο καθορισμός ειδικού προϋπολογισμού αποτελεί βασική συνισταμένη της εθνικής προσπάθειας. Μόνο 35 κράτη μέλη (36%) έχουν ορίσει προϋπολογισμό, διαθέσιμο για εκτέλεση. Ακόμη στα ΕΣΔ πρέπει να υπογραμμίζεται ο σημαίνοντας ρόλος της κοινωνίας των πολιτών και να ενθαρρύνεται η συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων. Στην κοινωνία πολιτών περιλαμβάνονται μειονοτικές εθνοτικές ομάδες, γυναικείες οργανώσεις, οργανώσεις γυναικών μεταναστών και ιθαγενών γυναικών, εσωτερικά εκτοπισμένος πληθυσμός, ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα, στρατιωτικοί και αστυνομικοί. Μέχρι στιγμής, 70 Εθνικά Σχέδια Δράσης (72%) είναι συμπεριληπτικά ως προς αυτήν την κατεύθυνση.

4.3.3 ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η προώθηση της γυναικείας ενσωμάτωσης απαιτεί την παγκόσμια και περιφερειακή εταιρική συνεργασία των κρατών μεταξύ τους αλλά και των κρατών με οργανισμούς ή και με άλλες περιφερειακές οργανώσεις. Η ανάπτυξη τέτοιων δεσμών εξυπηρετεί τις αποστολές, ενώ αυξάνει και την πιθανότητα άμεσης ανταπόκρισης και επίλυσης της κρίσης λόγω της ποικιλίας των παραγόντων. Οι περιφερειακές προεκτάσεις της σύγκρουσης αποτελούν ουσιαστικούς παράγοντες σχεδιασμού και ανάπτυξης όλων των ειρηνευτικών επιχειρήσεων των Ηνωμένων Εθνών στο μέλλον. Το μοντέλο της εταιρικής συνεργασίας θα πρέπει να περιλαμβάνει προτάσεις για μηχανισμούς παρακολούθησης και

---

¹⁴⁷ PeaceWomen-A Programme of Women's International League for Peace and Freedom (WILPF), Women, Peace and Security, National Action Plan Development Toolkit, 2013, https://www.peacewomen.org/assets/file/national_action_plan_development_toolkit.pdf

λογοδοσίας, οι οποίοι θα ενισχύουν τον διαμοιρασμό πληροφοριών και δεδομένων σχετικά με τη σχέση αποστολής και φύλου. Στο πλαίσιο αυτό η ενημέρωση από τους ειδικούς απεσταλμένους του Γενικού Γραμματέα προς αυτόν και το Συμβούλιο Ασφαλείας πρέπει να είναι τακτική. Μάλιστα, σύμφωνα με τον ΟΗΕ, τρεις δείκτες μπορούν να ενισχύσουν τη λογοδοσία. Αυτός της δέσμευσης της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε όλο το εύρος της αποστολής, αυτός της προτροπής οικειοποίησης της ΓΕΑ με τους εθνικούς ηγέτες και τέλος αυτός της αύξησης της ισότητας των φύλων μεταξύ του προσωπικού. Οι διεθνείς οργανισμοί πρέπει να διαθέτουν ειδικούς απεσταλμένους, οι οποίοι θα συνεργάζονται με τον πληθυσμό από πληγείσες κοινότητες έτσι ώστε να εντοπίζονται οι προβληματικές που αναπτύσσονται από τη μη ισότητα φύλων και να εφίσταται η προσοχή σε ζητήματα που αφορούν τις γυναίκες και την ειρήνη και την ασφάλεια σε όλους τους σχετικούς θεματικούς τομείς¹⁴⁸.

Τέλος, για την προώθηση των γυναικών απαιτείται και ένα σχεδιασμένο μοντέλο στρατηγικής επικοινωνίας. Η στρατηγική επικοινωνία με επίκεντρο το θεματολόγιο ΓΕΑ εκπονήθηκε το 2019, και ακολουθήθηκε από ένα σύνολο σχεδιασμών για τις αποστολές το 2020. Εκδηλώσεις και συνέδρια υψηλού πολιτικού επιπέδου, εκτενείς και ολοκληρωμένες εκστρατείες πολυμέσων, οπτικές ετήσιες εκθέσεις και εκθέσεις φωτογραφίας καθώς και ανοικτές διαδραστικές εκδηλώσεις μπορεί να καταστούν αποτελεσματικοί διάυλοι επικοινωνίας για την ανάδειξη του ρόλου και της συνεισφοράς των γυναικών στην ειρήνη και την ασφάλεια¹⁴⁹.

---

¹⁴⁸ Gender Responsive United Nations Peacekeeping Operations, Policy Paper, Department of Peacekeeping Operations Department of Field Support, 2018

¹⁴⁹ Department of Peace Operations, Practice Note, Women's Leadership and Meaningful Participation in Peacekeeping contexts, 2021, σελ 13

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί γύρω από τις Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια προωθεί την πλήρη, ισότιμη και ουσιαστική συμμετοχή των γυναικών τόσο σε όλα τα στάδια των ειρηνευτικών διαδικασιών, από τις διαπραγματεύσεις, τη διαμεσολάβηση, την υπογραφή συμφωνιών, όσο και στις διαδικασίες διατήρησης και οικοδόμησης ειρήνης. Ωστόσο, προς το παρόν δε θεωρείται πως έχει επιτευχθεί πλήρως. Και αυτό γιατί η ισότιμη, πόσο μάλλον ισόποση παρουσία των ανδρών και των γυναικών σε όλο το εύρος των ειρηνευτικών επιχειρήσεων αποτελεί μια ουτοπία. Ιδιαίτερω, στο ένστολο τμήμα των ειρηνικών επιχειρήσεων, με έμφαση το στρατιωτικό σκέλος, οι γυναίκες εξακολουθούν να είναι υπό-εκπροσωπούμενες, ακόμη και 20 σχεδόν χρόνια μετά την υιοθέτηση του ψηφίσματος 1325 για τις Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια.

Οι φεμινιστικές θεωρήσεις στον κλάδο των διεθνών σπουδών είναι αυτές που αξίωσαν την γυναίκα στο διεθνές γίνεσθαι, αναγνωρίζοντας την ανάγκη εντατικοποίησης των προσπαθειών που γίνονται για ανάδειξη της. Οι φεμινιστές απέρριψαν τις ουσιοκρατικές αντιλήψεις και αντιμετώπισαν την γυναίκα ως συνώνυμο του άνδρα στην προσπάθεια εξάλειψης των προβλημάτων που αναδύονται στη διεθνή σκακιέρα. Η σημερινή γυναίκα καταρρίπτει κάθε προκατάληψη εις βάρος της λόγω της ανδρικής νοοτροπίας και αποσυνδέει τον εαυτό της από την μακροχρόνια και ουσιοκρατική σύνδεση της με την μητρότητα, την ειρήνη και την ασφάλεια. Η πιο άμεση συσχέτιση είναι της γυναίκας και της ασφάλειας, καθώς η ασφάλεια είναι μια διαδικασία, στις οποίες οι γυναίκες πρέπει να ενταχθούν για να εξαλείψουν την συστημική βία, η οποία ασκείται σε ατομικό επίπεδο εις βάρος τους.

Στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, επιχειρήθηκε με αφετηρία την θεωρία των φεμινιστικών σπουδών στο κλάδο των διεθνών σχέσεων αλλά και μέσω των σύγχρονων στοιχείων για την σχέση φύλου στις ειρηνευτικές αποστολές, να παρουσιαστεί η προβληματική της μειωμένης και ελλιπούς εκπροσώπησης των γυναικών στις ειρηνευτικές αποστολές και κυρίως στο ένστολο τμήμα αυτών.

Αν και η θετική επίδραση που φέρει η γυναίκα στον τοπικό πληθυσμό, η νομιμοποίηση της παρουσίας των ειρηνευτικών δυνάμεων στην περιοχή, η αύξηση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, ο ουδέτερος προς το φύλο, τρόπος, που οι γυναίκες διαχειρίζονται και επιλύουν τις συγκρούσεις και η πολλαπλή και με διαφορετικούς ρόλους παρουσία των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες αλλά και στην οικοδόμηση ειρήνης, από διαπραγματευτές, σύμβουλοι σε θέματα φύλου και υπογράφοντες μέχρι πολιτικούς παράγοντες και λήπτες αποφάσεων στη μετασυγκρουσιακή περιοχή είναι κάποιοι

από τους λόγους για τους οποίους η γυναικεία παρουσία θεωρείται κρίσιμη, ωστόσο αυτή είναι υποβαθμισμένοι.

Η εργασία επικεντρώνεται στο στρατιωτικό σκέλος των επιχειρήσεων, όπου παρουσιάζεται και η μεγαλύτερη ανισότητα. Η ελάχιστη εμφάνιση της γυναικείας εκπροσώπησης στο τμήμα αυτό των ειρηνευτικών επιχειρήσεων προκύπτει εξαιτίας των εσωτερικών πολιτικών που ακολουθούν οι χώρες που επιλέγουν να συνδράμουν στις ειρηνευτικές αποστολές. Η αρρενωπότητα που προκύπτει στη βάση των θεωρήσεων περί εξιδανίκευσης της ταυτότητας του πολεμιστή, της ανάδυσης του κανόνα περί προστασίας βάσει φύλου αλλά και της επίτευξης συνοχής των στρατιωτών, οι προκαταλήψεις κατά των γυναικών αλλά και οι διακρίσεις που γίνονται στις εθνικές ένοπλες δυνάμεις συνδράμουν στην καθυστέρηση της εμφάνισης κάποιας αλλαγής. Αναφορικά με τα εθνικά σώματα, άξιο παρατήρησης αποτελεί ότι οι χώρες που έχουν γενικότερα μακρότερη παράδοση στη μη προώθηση της ισότητας των φύλων, επιλέγουν γυναίκες τόσο στα στρατεύματα όσο και σε θέσεις αξιωματικών, ακόμη και υψηλόβαθμων αξιωματικών. Φτωινό παράδειγμα αποτελεί η Γκάνα, η οποία κατατάσσεται ένατη παγκοσμίως, τοποθετώντας στους κόλπους της από το 2020 μέχρι και το 2022 μεγάλο αριθμό γυναικών, ακουμπώντας μάλιστα σχεδόν το 30%.

Η κατάρριψη των έμφυλων διαφορών, η σύσταση Εθνικών Σχεδίων Δράσης και η προώθηση σχετικών θεμάτων ύστερα από σύναψη διακρατικών συνεργασιών μέσα από σχέδια στρατηγικής επικοινωνίας μας υπαγορεύει την ανάγκη για ουσιαστική θεσμική αναδιαμόρφωση. Παράλληλα, η παροχή της κατάλληλης εκπαίδευσης στα στελέχη των επιχειρήσεων, η πρόσληψη Συμβούλων Φύλου, η ενίσχυση του προϋπολογισμού σε συνδυασμό με την πολιτική θέληση και ευθύνη αλλά και η διαφάνεια των αρχηγών των επιχειρήσεων είναι προτάσεις ικανές να δώσουν μια νέα δυναμική στην παρουσία των γυναικών στα ειρηνευτικά σώματα.

Ωστόσο, όπως ανέφερε και η Σουηδή υπουργός εξωτερικών, Margot Wallstrom ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας “η συμμετοχή δε σχετίζεται με τον αριθμό των κυανόκρανων αλλά με το να είσαι ικανός να επηρεάζεις”¹⁵⁰. Υπό αυτό το πρίσμα, η αύξηση των γυναικών πρέπει να υπάρξει πρώτα με ποιοτικούς όρους και μετά με ποσοτικούς. Αυτό σημαίνει πως, η διεθνής κοινότητα και κυρίως τα κράτη οφείλουν να εντάξουν την ένσωματωση της διάστασης του φύλου και να υιοθετήσουν ως σταθερά την έμφυλη προσέγγιση στα θεματολογία τους και να παραμερίσουν τις ουσιοκρατικές

---

¹⁵⁰ Smit Timo & Tidblad-Lundholm Kajsa, Trends in Women’s Participation in UN, EU and OSCE Peace Operations, Sipri (Stockholm International Peace Research Institute), 48 Policy Paper, 2018

διαπιστώσεις για τη γυναίκα. Τα κρατικά συμφέροντα, τα οποία εξισώνονται με απόκτηση κύρους, αναγνώρισης αλλά και οικονομικών απολαβών και η θεσμική δομή του Συμβουλίου Ασφαλείας, η οποία επιτρέπει στα κράτη μέλη να προωθούν συγκεκριμένες θεματικές ή και να υιοθετούν διαφορετικές θέσεις για το θεματολόγιο ΓΕΑ, αποτελούν πολιτικούς παράγοντες που οδηγούν στην υποβάθμιση της συνολικής θεσμικής προσπάθειας ανάδειξης του θεματολογίου. Ενώ σε αυτά, προστίθεται και ο οικονομικός φιλελευθερισμός. Το μοντέλο αυτό εφαρμόζεται στην αναδυομένη χώρα μετά το τέλος των εχθροπραξιών κατά τις διαδικασίες οικοδόμησης ειρήνης και τείνει να προωθεί την ενσωμάτωση συγκεκριμένων οικονομικών μοντέλων, τα οποία σχεδόν αποκλείουν τη γυναίκα από τη επιστροφή της στην επαγγελματική ζωή και τις οικονομικές απολαβές.

Εν κατακλείδι, η αξία της συνεισφοράς των γυναικών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ διαφαίνεται από την εντεταμένη προσπάθεια για ενίσχυση της παρουσίας τους. Η σημασία του ρόλου των γυναικών υπογραμμίζεται μέσα από τα θετικά αποτελέσματα που φέρουν, όταν επιχειρούν. Η γυναικεία αντιπροσώπευση στις ειρηνευτικές αποστολές μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την προοπτική της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου και μόνο μέσα από μια ουσιαστική θεσμική αλλαγή. Η φεμινιστική θεσμοποίηση είναι αυτή που απαντά εξ ολοκλήρου σε αυτό το αίτημα. Εφόσον, λοιπόν, οι ειρηνευτικές αποστολές βασίζονται σε έμφυλους κανόνες, οι οποίοι καθορίζουν και την παρουσία των ειρηνευτών με όρους φύλου, τα θεσμικά εμπόδια πρέπει να ξεπεραστούν αν νόρμες, κανόνες και πρακτικές που παράγουν εμφυλοποιημένα αποτελέσματα καταρριφθούν. Έτσι, αφενός θα εισακουστεί το αίτημα των φεμινιστών για ενσωμάτωση των γυναικών στο διεθνές γίγνεσθαι, αφετέρου θα μπορούμε να οραματιζόμαστε μια νέα εποχή ειρηνευτικών επιχειρήσεων, οι οποίες θα είναι περισσότερες αποδοτικές. Όπως ανέφερε και η Υπουργός Εξωτερικών της Ναμίμπια, Netumbo Nandi-Ndaitwah, «Πρέπει να έρθει η στιγμή, όπου δε θα χρειάζεται να αναφερθούμε στο ψήφισμα 1325, επειδή θα έχουμε ενσωματώσει πλήρως τον ρόλο των γυναικών στη διατήρηση της ειρήνης και την οικοδόμηση της ειρήνης, και θα είναι απλώς ένα φυσικό φαινόμενο»¹⁵¹.

---

¹⁵¹ Statement by hon. Netumbo nandi-ndaitw ah, deputy prime minister and minister of international relations and cooperation at the Security Council high level debate on resolution 1325, October 2015

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ & ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Έγγραφα ΟΗΕ (Ψηφίσματα και Εκθέσεις)

- United Nations, Resolution 1325. *Resolution 1325*. Resolution, N.Y: UN Security Council, 2000
- United Nations, Resolution 1820 . *Resolution 1820*. Resolution, N.Y: UN Security Council , 2009
- United Nations, Resolution 1888. *Resolution 1888* Resolution , N.Y: UN Security Council, 2009
- United Nations, Resolution 1889. *Resolution 1889*. Resolution, N.Y: UN Security Council, 2010
- United Nations, Resolution 1960 . *Resolution 1960*. Resolution, N.Y: UN Security Council , 2011
- United Nations, Resolution 2106. *Resolution 2106* Resolution , N.Y: UN Security Council, 2013
- United Nations, Resolution 2122. *Resolution 2122*. Resolution, N.Y: UN Security Council, 2015
- United Nations, Resolution 2242. *Resolution 2242* Resolution, N.Y: UN Security Council , 2015
- United Nations, Resolution 2467. *Resolution 2467* Resolution, N.Y: UN Security Council, 2019
- United Nations, Resolution 2493. *Resolution 2493* Resolution, NY: UN Security Council, 2019
- UN General Assembly, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, 18 December 1979, United Nations, Treaty Series, vol. <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3970.html>
- United Nations Peacekeeping, Data, Gender, https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/operationaleffect_and_women_peacekeepers_31_december_2021.pdf
- United Nations (UN), Windhoek Declaration: The Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective in Multidimensional Peace Support Operations, United Nations, 2000
- Gender Responsive United Nations Peacekeeping Operations, Policy Paper, Department of Peacekeeping Operations Department of Field Support, 2018
- Uniformed Gender Parity Strategy 2018–2028, United Nations Department of Peace Operations, <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/uniformed-gender-parity-2018-2028.pdf>

- Protection of Civilians and Women, Peace and Security in the context of Peace Operations, UN Women Policy Brief, March 2015
- Report of the High-level Independent Panel on Peace Operations on uniting our strengths for peace: politics, partnership and people, United Nations, 2015
- Women’s Participation in Peace Negotiations: Connections between Presence and Influence, UN WOMEN United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women, 2nd Edition, 2012, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/03AWomenPeaceNeg.pdf>
- Ten Rules/ Code of Personal Conduct for Blue Helmets, <https://conduct.unmissions.org/ten-rulescode-personal-conduct-blue-helmets>
- Αναφορά του Γ. Γραμματέα για το Θεματολόγιο “Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια” (S/2021/827)

II. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Ackerly A. Brooke, Stern Maria, True Jacqui, *Feminist Methodologies for International Relations*, Cambridge University, 2006
- Arora-Jonsson, S., *Virtue and vulnerability: Discourses on women, gender and climate change*, *Global Environmental Change*, vol. 21, no. 2, 2011
- Autesserre Séverine, ‘Paternalism and peacebuilding : Capacity, knowledge, and resistance in international intervention’, *Paternalism Beyond Borders*, Cambridge University Press, 2016
- Barnett Avrom, *Foundations of Feminism*, Wheeler Press, 2009
- Bellou Foteini, *Cultural Awareness in peace operations: effective marketing or strategic communications*, 2nd International Conference on Strategic Innovative Marketing, Elsevier Ltd., 2013
- Bercovitch Jacod & Jackson Richard, *Conflict Resolution in the Twenty-First Century: Principles, Methods, and Approaches*, University of Michigan Press, 2009
- Bert Jenkins and Badmus Isiaka Alani, *Basic Concepts and Theories in International Peacekeeping: An Analytic Review*, *Austral, Brazilian Journal of Strategy and International Relations*, 2019
- Bessis Sophie, “International Organizations and Gender: New Paradigms and Old Habits,” *Signs* 29, no. 2, 2020
- Belrose Tegan, *Gender- Based Violence and the Insecurities of Security: A Feminist Institutional Analysis of Un Peacekeeping Operations*, 2021

- Binkin Martin & Bach Shirley J, *Women and the military*, The Brookings Institution, Washington, D.C., 1977
- Blanchard Eric M., *Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory*, Signs, 2003
- Brooke A. Ackerly, *Political Theory and Feminist Social Criticism*, Cambridge University Press, 2000
- Byron, J. & Thorburn, J. (1998). *Gender and international relations: A global perspective and issues for the Caribbean*, Feminist Review
- Calrney Paul, *Understanding Public Policy: Theories and Issues*, 5th Edition 2019
- Cassandra K. Shepherd Hamline, *The Role of Women in International Conflict Resolution*, University School of Law, 2015
- Carastathis Anna, *The Concept of Intersectionality in Feminist Theory*, Philosophy Compass, 2014
- Cecilia Confortini Catia, *What Is Feminist Peace?*, Oxford Scholarship Online, 2012
- Chappell Louise, “Comparing Political Institutions: Revealing the Gendered ‘Logic of Appropriateness’ | Politics & Gender | Cambridge Core,” *Politics & Gender* 2, 2006
- Coleman, Katharina, and Benjamin Nyblade ‘Peacekeeping for profit? The scope and limits of “mercenary” UN peacekeeping’, *Journal of Peace Research*, 55:6, 2018
- Cunliffe Philip , *Legions of Peace: UN Peacekeepers from the Global South*, London, 2013
- Democratic Progress Institute, *DDR and Former Female Combatants*, 2016
- Dorn Walter, *Peace Operations: Terms & Definitions*, Brief prepared for the House of Commons Standing Committee on National Defense, 2018
- Duncanson Claire, *Gender and Peacebuilding*, Polity Press, 2016
- Duncanson Claire & Woodward Rachel, *Regendering the military: Theorizing women’s military participation*, Security Dialogue Vol 47, 2016
- European Army Interoperability Center, *The integration of women in armed forces*, Food for thought paper. Ανακτήθηκε από: www.finabel.org.
- Fitzgerald Caitlin S., *Neoliberal Economic Reform in Post Conflict Societies: Operation Iraqi Freedom Introduction, Critique: A worldwide journal of politics*, 2010

- Geoffrey Wiseman & Soumita Basu, 'The United Nations', in Pauline Kerr and Geoffrey Wiseman, *Diplomacy in a globalizing world*, Oxford University Press, 2012
- Goldberg Mark Leon, "UN Peacekeeping Faces Massive Funding Shortfall," *UN Dispatch*, January 16, 2019
- Government Offices of Sweden, Ministry of Foreign Affairs, "Handbook on Sweden's Feminist Foreign Policy," 2019
- Glossary of Terms and Concepts, UNICEF Regional Office for South Asia, 2017
- Ingvild Bode, Reflective practices at the Security Council: Children and armed conflict and the three United Nations, *European Journal of International Relations*, 2018
- Holmes Georgina, Feminist Institutionalism, in *United Nations Peace Operations and International Relations Theory*. Edited by Kseniya Oksamytna and John Karlsrud, Manchester University Press, 2020
- Hultman Lisa, Jacob Kathman & Megan Shannon, *Beyond Keeping Peace: United Nations Effectiveness in the Midst of Fighting*, *American Political Science Review*, 2014
- Jamille Bigio & Rachel Vogelstein, *Understanding Gender Equality in Foreign Policy*, Discussion Paper June 2020
- Jennings, K. M. 2011. Women's participation in UN peacekeeping operations: agents of change or stranded symbols? NOREF Report. Ανακτήθηκε από: <http://www.peacebuilding.no/Themes/Inclusivity-and-gender/Publications/Women-s-participation-in-UN-peacekeeping-operations-agents-of-change-or-stranded-symbols>
- Jacqui True and Michael Mintrom, 'Transnational networks and policy diffusion: the case of gender mainstreaming', *International Studies Quarterly*, 2001
- Jennifer Hicke Lundquist, *Ethnic and Gender Satisfaction in the Military: The Effect of a Meritocratic Institution*, 2008
- Johnston I., *Peace Operations Literature Review*, 2022
- Karim Sabrina & Beardsley Kyle, *Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States*, Oxford University Press, 2017
- Karlsrud John, For the greater good?: "Good states" turning UN peacekeeping towards counterterrorism, *International Journal*. 2019
- Krause, J., W. Krause & P. Bränfors, "Women's Participation in Peace Negotiations and the Durability of Peace." *International Interactions*, 2018

- Lawler Peter, “The good state: In praise of ‘classical ’inter- nationalism, ’”Review of International Studies 31, no. 3, 2005
- Leaders and Changemakers: Women Transforming Peace and Security amidst the Covid-19 Pandemic, Women, Peace and Security Highlights, UN Peacekeeping, 2020. Ανακτήθηκε από: https://unops.unmissions.org/sites/default/files/dpo_wps_annual_report_2020.pdf
- Lotte Vermeij, Woman First, Soldier Second: Taboos and Stigmas Facing Military Women in UN Peace Operations, International Peace Institute, 2020
- Mackay Angela, Training the Uniforms: Gender and Peacekeeping Operations, Development in Practice, Vol.13, 2003
- Mackey Fiona, Kenny Meryl, and Chappell Louise, New Institutionalism Through a Gender Lens: Towards a Feminist Institutionalism? International Political Science Review, Vol 21, No.5, 2019
- MacGinty, R: Hybrid Peace: The Interaction Between Top-Down and Bottom-Up Peace. Security Dialogue, 2010
- March, J., & Olsen, J. P. (1984). The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life. American Political Science Review
- Margaret E. McGuinness, Women as Architects of Peace: Gender and the Resolution of Armed Conflict, Michigan State Journal of International Law, Vol 15, 2006
- Mauricio Lascuarín Fernández & Luis Fernando Villafuerte Valdés, The International Relations Theory under a feminist approach, Revista de Relaciones Internacionales, Estrategia y Seguridad, Universidad Militar Nueva Granada Colombia, vol 11, no1, 2016
- Mckay Susan, Women, Human Security and Peace-building: A feminist Analysis,IPSHU English Research Report Series No.19, Conflict and Human Security
- Measuring the Shadow Pandemic: Violence against Women during Covid-19, UN Women, 2021. Ανακτήθηκε από <https://data.unwomen.org/publications/vaw-rga>
- Mobekk. E, Gender, Women and Security Sector Reform. International Peacekeeping, 17(2), 2010
- Monteleone Carla and Oksamytna Kseniya, Liberal Institutionalism,In United Nations peace operations and International Relations theory, Manchester University Press, 2020
- Murthagh Brendan, Economics: Neoliberal Peace and the Politics of Social Economics, The Palgrave Handbook of Disciplinary and Regional Approaches to Peace, Springer Link
- Nagel Robert U. & Maenza Julia, The COVID-19 Pandemic’s Effects on United Nations Peacekeeping, 2020

- Neack Laura, UN Peace-Keeping: In the Interest of Community or Self?, Journal of Peace Research, Vol. 32, No. 2 1995
- NGO Working Group on Women, Peace and Security 2020 ,Mapping Women, Peace and Security in the UN Security Council
- OECD, DAC Guidelines and Reference Series: Security System Reform and Governance, Paris, 2005
- Pedi Revecca , Small EU Member States and the European Security and Defense Integration, European Union Security and Defence, Policies, Operations and Transatlantic Challenges, 2020
- Plümper Thomas &Neymayer Eric,The Unequal Burden of War: The Effect of Armed Conflict on the Gender Gap in Life Expectancy, Cambridge University Press, 2006
- Pratt Nicola, Rchter-Dervoe Sophie, Women, peace and security: a new conceptual challenges and opportunities, Policy Brief 2013
- Results of the Measuring Opportunities for Women in Peace Operations, Ghana Armed Forces-MOWIP Report 2020,Geneva Centre for Security Sector Governance (DCAF). Ανακτήθηκε από: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Ghana_Armed_Forces_2020_MO_WIP_Report.pdf
- Reardon Betty, Sexism and the War System,New York: Teachers College Press, 1985
- Rubinstein Robert A. , Keller Diana M. & Scherger Michael E., Culture and Interoperability in Integrated Missions, International Peacekeeping , 2008
- Roy G. d’Andrade, Cultural Meaning Systems, in Richard A. Shweder and Robert A. LeVine (eds) Culture Theory: Essays on Mind, Self, and Emotion, Cambridge: Cambridge University Press, 1984
- Rubinstein Robert A., ‘Intervention and Culture: An Anthropological Approach to Peace Operations’, Security Dialogue, Vol.36, No.4
- Ruiz Tricia, Feminist Theory and International Relations: The Feminist Challenge to Realism and Liberalism, Soundings Journal , 2005
- Olsson, L., Mainstreaming gender in multidimensional peacekeeping: A field perspective. International Peacekeeping, 7(3), 2000Sabrina Karim & Kyle Beardsley, Equal Opportunity Peacekeeping, Women, Peace and Security in Post-Conflict States, Oxford University Press, 2017
- Davies E. Sara, True Jacqui, Women, Peace, and Security: A Transformative Agenda?, The Oxford Handbook,2018

- Sharland Lisa, Women, Peace and Security Mandates for UN Peacekeeping Operations: Assessing influence and impact, International Peace Institute, 2016
- Simić, O., Does the presence of women really matter? Towards combating male sexual violence in peacekeeping operations. *International Peacekeeping*, 2010
- SIPRI Insights on Peace and Security, Climate change in Women, Peace and Security and National Action Plans, No. 2020/7, 2020
- Skrede Gleditsch Kristian & Idean Salehyan & Kenneth Schultz, Fighting at Home, Fighting Abroad: How Civil Wars Lead to International Disputes, *The Journal of Conflict Resolution* Vol. 52, No.4, 2008
- Smit Timo & Tidblad-Lundholm Kajsa, Trends in Women's Participation in UN, EU and OSCE Peace Operations, Sipri (Stockholm International Peace Research Institute) , 48 Policy Paper, 2018
- Soumita Basu, Gender as national interest at the UN Security Council, Vol 92, 2016
- Soumita Basu & Sonalini Sapra, 'Women in UN peacekeeping: South Asian perspectives', International Studies Association Annual Convention, San Francisco, March 2016
- Tickner J. Ann, "You Just Don't Understand: Troubled Engagements Between Feminists and IR Theorists", *International Studies Quarterly*, Vol. 41, No. 4, 1997
- Ticker J. Ann, *Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security*, Columbia University Press, 1992
- Tickner J. Ann, *Gendering a Discipline: Some Feminist Methodological Contributions to International Relations*, *Signs*, Vol. 30, No. 4, New Feminist Approaches to Social Science Methodologies Special Issue Editors Sandra Harding and Kathryn Norberg
- UK National Action Plan on Women, Peace and Security 2018-2022, HM Government, 2018
- Von Billerbeck, Sarah B.K., *Whose Peace?: Local Ownership and United Nations Peacekeeping* (Oxford: Oxford University Press, 2017
- Waltz N. Kenneth, *Theory of International Politics*, Addison-Wesley, 1979
- Wasim Mir, *Financing UN Peacekeeping: Avoiding another Crisis*, International Institute for Peace, 2019
- Wilén Nina, "Female Peacekeepers 'Added Burden,'" *International Affairs* 96, no6, 2020
- Zehra F. Kabasakal Arat, *Feminisms, Women's Rights, and the UN: Would Achieving Gender Equality Empower Women?*, American Political Science Association, 2015

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Θουκυδίδης, Ιστορία, Βιβλίο Γ, Θουκυδίδου Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου, Μτφ. Άγγελος Σ. Βλάχος, 2008
- Stens Jill, Φύλο και Διεθνείς Σχέσεις (Μτφρ: Ρόζα Βασιλάκη, Επιστημονική Επιμέλεια: Χαρά Καραγιαννοπούλου), Εκδόσεις Πεδίο, 2016
- Γλωσσάρι Βασικών Όρων και Εννοιών για την Ένταξη της Διάστασης του Φύλου, Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, 2014-2017

III. Διαδικτυακές πηγές

- Passblue: Russia, the Current Big Spoiler in Advancing Global Gender Rights. Ανακτήθηκε από: <https://www.passblue.com/2021/04/12/russia-the-current-big-spoiler-in-advancing-global-gender-rights/>
- NGO: Security Council members unite to protect the Women, Peace and Security agenda on its 20th anniversary. Ανακτήθηκε από: <https://www.womenpeacesecurity.org/blog-unscc-protect-wps-agenda-20th-anniversary/>
- European Institute for Gender Equality. Ανακτήθηκε από: <https://eige.europa.eu>

Resolution 1325 (2000)

**Adopted by the Security Council at its 4213th meeting, on
31 October 2000**

The Security Council,

Recalling its resolutions 1261 (1999) of 25 August 1999, 1265 (1999) of 17 September 1999, 1296 (2000) of 19 April 2000 and 1314 (2000) of 11 August 2000, as well as relevant statements of its President, and *recalling also* the statement of its President to the press on the occasion of the United Nations Day for Women's Rights and International Peace (International Women's Day) of 8 March 2000 (SC/6816),

Recalling also the commitments of the Beijing Declaration and Platform for Action (A/52/231) as well as those contained in the outcome document of the twenty-third Special Session of the United Nations General Assembly entitled "Women 2000: Gender Equality, Development and Peace for the Twenty-First Century" (A/S-23/10/Rev.1), in particular those concerning women and armed conflict,

Bearing in mind the purposes and principles of the Charter of the United Nations and the primary responsibility of the Security Council under the Charter for the maintenance of international peace and security,

Expressing concern that civilians, particularly women and children, account for the vast majority of those adversely affected by armed conflict, including as refugees and internally displaced persons, and increasingly are targeted by combatants and armed elements, and *recognizing* the consequent impact this has on durable peace and reconciliation,

Reaffirming the important role of women in the prevention and resolution of conflicts and in peace-building, and *stressing* the importance of their equal participation and full involvement in all efforts for the maintenance and promotion of peace and security, and the need to increase their role in decision-making with regard to conflict prevention and resolution,

Reaffirming also the need to implement fully international humanitarian and human rights law that protects the rights of women and girls during and after conflicts,

Emphasizing the need for all parties to ensure that mine clearance and mine awareness programmes take into account the special needs of women and girls,

Recognizing the urgent need to mainstream a gender perspective into peacekeeping operations, and in this regard *noting* the Windhoek Declaration and the Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective in Multidimensional Peace Support Operations (S/2000/693),

Recognizing also the importance of the recommendation contained in the statement of its President to the press of 8 March 2000 for specialized training for all peacekeeping personnel on the protection, special needs and human rights of women and children in conflict situations,

Recognizing that an understanding of the impact of armed conflict on women and girls, effective institutional arrangements to guarantee their protection and full participation in the peace process can significantly contribute to the maintenance and promotion of international peace and security,

Noting the need to consolidate data on the impact of armed conflict on women and girls,

1. *Urges* Member States to ensure increased representation of women at all decision-making levels in national, regional and international institutions and mechanisms for the prevention, management, and resolution of conflict;

2. *Encourages* the Secretary-General to implement his strategic plan of action (A/49/587) calling for an increase in the participation of women at decision-making levels in conflict resolution and peace processes;

3. *Urges* the Secretary-General to appoint more women as special representatives and envoys to pursue good offices on his behalf, and in this regard *calls on* Member States to provide candidates to the Secretary-General, for inclusion in a regularly updated centralized roster;

4. *Further urges* the Secretary-General to seek to expand the role and contribution of women in United Nations field-based operations, and especially among military observers, civilian police, human rights and humanitarian personnel;

5. *Expresses* its willingness to incorporate a gender perspective into peacekeeping operations, and *urges* the Secretary-General to ensure that, where appropriate, field operations include a gender component;

6. *Requests* the Secretary-General to provide to Member States training guidelines and materials on the protection, rights and the particular needs of women, as well as on the importance of involving women in all peacekeeping and peace-building measures, *invites* Member States to incorporate these elements as well as HIV/AIDS awareness training into their national training programmes for military and civilian police personnel in preparation for deployment, and *further requests* the Secretary-General to ensure that civilian personnel of peacekeeping operations receive similar training;

7. *Urges* Member States to increase their voluntary financial, technical and logistical support for gender-sensitive training efforts, including those undertaken by relevant funds and programmes, inter alia, the United Nations Fund for Women and United Nations Children's Fund, and by the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees and other relevant bodies;

8. *Calls on* all actors involved, when negotiating and implementing peace agreements, to adopt a gender perspective, including, inter alia:

(a) The special needs of women and girls during repatriation and resettlement and for rehabilitation, reintegration and post-conflict reconstruction;

(b) Measures that support local women's peace initiatives and indigenous processes for conflict resolution, and that involve women in all of the implementation mechanisms of the peace agreements;

(c) Measures that ensure the protection of and respect for human rights of women and girls, particularly as they relate to the constitution, the electoral system, the police and the judiciary;

9. *Calls upon* all parties to armed conflict to respect fully international law applicable to the rights and protection of women and girls, especially as civilians, in particular the obligations applicable to them under the Geneva Conventions of 1949 and the Additional Protocols thereto of 1977, the Refugee Convention of 1951 and the Protocol thereto of 1967, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women of 1979 and the Optional Protocol thereto of 1999 and the United Nations Convention on the Rights of the Child of 1989 and the two Optional Protocols thereto of 25 May 2000, and to bear in mind the relevant provisions of the Rome Statute of the International Criminal Court;

10. *Calls on* all parties to armed conflict to take special measures to protect women and girls from gender-based violence, particularly rape and other forms of sexual abuse, and all other forms of violence in situations of armed conflict;

11. *Emphasizes* the responsibility of all States to put an end to impunity and to prosecute those responsible for genocide, crimes against humanity, and war crimes including those relating to sexual and other violence against women and girls, and in this regard *stresses* the need to exclude these crimes, where feasible from amnesty provisions;

12. *Calls upon* all parties to armed conflict to respect the civilian and humanitarian character of refugee camps and settlements, and to take into account the particular needs of women and girls, including in their design, and recalls its resolutions 1208 (1998) of 19 November 1998 and 1296 (2000) of 19 April 2000;

13. *Encourages* all those involved in the planning for disarmament, demobilization and reintegration to consider the different needs of female and male ex-combatants and to take into account the needs of their dependants;

14. *Reaffirms* its readiness, whenever measures are adopted under Article 41 of the Charter of the United Nations, to give consideration to their potential impact on the civilian population, bearing in mind the special needs of women and girls, in order to consider appropriate humanitarian exemptions;

15. *Expresses* its willingness to ensure that Security Council missions take into account gender considerations and the rights of women, including through consultation with local and international women's groups;

16. *Invites* the Secretary-General to carry out a study on the impact of armed conflict on women and girls, the role of women in peace-building and the gender dimensions of peace processes and conflict resolution, and *further invites* him to

submit a report to the Security Council on the results of this study and to make this available to all Member States of the United Nations;

17. *Requests* the Secretary-General, where appropriate, to include in his reporting to the Security Council progress on gender mainstreaming throughout peacekeeping missions and all other aspects relating to women and girls;

18. *Decides* to remain actively seized of the matter.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ - Γλωσσάρι Βασικών Όρων και Εννοιών

Ανισότητα φύλων (Gender inequality)¹⁵² : Η νομική, κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση, κατά την οποία το φύλο καθορίζει διαφορετικά δικαιώματα για γυναίκες και άνδρες, τα οποία αντικατοπτρίζονται στην άνιση πρόσβαση ή απόλαυση των δικαιωμάτων τους, καθώς και στην ανάληψη στερεότυπων κοινωνικών και πολιτιστικών ρόλων.

Βία με βάση το φύλο (GBV - Gender Based Violence)¹⁵³: Ένας γενικός όρος για κάθε επιβλαβή πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός ατόμου και που βασίζεται σε κοινωνικά αποδιδόμενες διαφορές μεταξύ γυναικών και ανδρών που προκύπτουν στη βάση του φύλου. Παράδειγμα βίας που ασκείται στη βάση του φύλου είναι η σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, κακομεταχείρισης, της καταναγκαστικής πορνείας, της ενδοοικογενειακής βίας, της εμπορίας ανθρώπων, του καταναγκαστικού γάμου, παραδοσιακές πρακτικές όπως ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, οι δολοφονίες τιμής. Στην περίπτωση αποκλειστικά άσκησης σεξουαλικής βίας λόγω φύλου υπάρχει ο όρος Sexual Gender Based Violence (SGBV). Η μορφή συγκεκριμένων τύπων έμφυλης βίας ποικίλλει ανάλογα με τους πολιτισμούς, τις χώρες και τις περιοχές.

Διαδικασία της ένταξης της διάστασης του φύλου (Gender mainstreaming): Η διαδικασία ένταξης της διάστασης του φύλου, σύμφωνα με το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ (ECOSOC), ορίζεται ως η διαδικασία αξιολόγησης των επιπτώσεων που φέρει κάθε πράξη, συμπεριλαμβανομένης σε αυτής κάθε νομοθεσίας, πολιτικής ή προγράμματος για τις γυναίκες και τους άνδρες σε οικουμενικό επίπεδο. Αποτελεί μια στρατηγική, η οποία στοχεύει στο να καταστήσει μια ενσωματωμένη διάσταση σχεδιασμού, εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης πολιτικών και προγραμμάτων σε ένα ευρύ φάσμα, έτσι ώστε οι γυναίκες και οι άνδρες να επωφελούνται ισότιμα και να μην υπάρχει το περιθώριο ανάπτυξης ανισοτήτων.

Διακρίσεις κατά των γυναικών (Discrimination against women): Κάθε διαχωρισμός που βασίζεται στο φύλο και έχει ως σκοπό να διακυβεύσει ή να περιορίσει την απόλαυση ή την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, δικαστικό, πολιτιστικό και κάθε σχετιζόμενο με τις γυναίκες τομέα.

---

¹⁵² European Institute for Gender Equality, (<https://eige.europa.eu>). Ανακτήθηκε στις 01.03.2022

¹⁵³ Glossary of Terms and Concepts, Unicef Regional Office for South Asia, November 2017, Unicef

Διάσταση του φύλου (Gender dimension): Η διάσταση κάθε ζητήματος που σχετίζεται με το φύλο και οι τρόποι με τους οποίους, οι καταστάσεις, οι ανάγκες και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και οι άνδρες διαφέρουν, με σκοπό την εξάλειψη των ανισοτήτων και την αποφυγή της διαιώνισης αυτών καθώς και την προώθηση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης πολιτικής, προγράμματος ή διαδικασίας.

Διαφορές κατά φύλο (Gender differences): Οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές καθώς και οι διαφορετικές αξίες μεταξύ γυναικών και ανδρών, οι οποίες ποικίλλουν σε κάθε κοινωνία και πολιτισμό και μεταβάλλονται στον χρόνο.

Ειδικό ως προς το φύλο (Gender Specific): Συγκεκριμένες πολιτικές και προγράμματα που εξειδικεύονται σε γυναίκες ή άνδρες με σκοπό την αλλαγή των υφιστάμενων συνθηκών ώστε να ωφεληθούν τα φύλα στο επικρατούμενο πλαίσιο σχέσεων μεταξύ αυτών των δύο.¹⁵⁴

Έμφυλη Ανάλυση (Gender analysis): Η μελέτη των διαφορών στις συνθήκες, τις ανάγκες, τα ποσοστά συμμετοχής, την πρόσβαση σε πόρους και την ανάπτυξη, τον έλεγχο των περιουσιακών στοιχείων, τις εξουσίες λήψης αποφάσεων κ.λπ. μεταξύ γυναικών και ανδρών στους ρόλους των φύλων που τους έχουν ανατεθεί. Η έμφυλη ανάλυση, η οποία ασχολείται με τις ουσιαστικές αιτίες αυτών των ανισοτήτων, στοχεύοντας στην πρόκληση θετικών αλλαγών για τη μειονεκτική θέση των δυο φύλων, επικεντρώνεται στην εφαρμογή των αποτελεσμάτων της για την ανάπτυξη πολιτικής και την παροχή υπηρεσιών. Οι πιο σημαντικές πτυχές της έμφυλης ανάλυσης είναι ο έμφυλος επαγγελματικός διαχωρισμός του εργατικού δυναμικού, η πρόσβαση, ο έλεγχος των πόρων και οι διαδικασίες λήψης πολιτικών αποφάσεων.

Έμφυλη Ευαισθησία (Gender Sensitive).¹⁵⁵ Πολιτικές και προγράμματα που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες που αφορούν τη ζωή τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών και στοχεύουν στην εξάλειψη των ανισοτήτων και την προώθηση της ισότητας των φύλων, συμπεριλαμβανομένης της ίσης κατανομής των πόρων.

---

¹⁵⁴ Γλωσσάρι Βασικών Όρων και Εννοιών για την Ένταξη της Διάστασης του Φύλου, Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, 2014-2017

¹⁵⁵ Βλ. Υποσημείωση 119

Έμφυλη Κατάρτιση (Gender Training): Η διαδικασία ανάπτυξης της ευαισθητοποίησης και της ικανότητας σε ζητήματα φύλου με σκοπό την προσωπική ή οργανωτική αλλαγή για την αναγνώριση και αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών στη διαδικασία προγραμματισμού.

Έμφυλη Παρακολούθηση και Αξιολόγηση (Gender Monitoring and Evaluation): Η έμφυλη παρακολούθηση και αξιολόγηση συνιστά μια διαδικασία σύμφωνα με την οποία πρακτικές παρακολούθησης, αναφοράς και αξιολόγησης όλων των πολιτικών και σχεδίων ενσωματώνουν μια προοπτική απέναντι στο φύλο τόσο στις διαδικασίες όσο και στα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις.

Ισότητα των φύλων (Gender Equality)¹⁵⁶: Η ισότητα των φύλων είναι ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεωρείται προϋπόθεση και δείκτης βιώσιμης ανθρωποκεντρικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με αυτήν την έννοια, γυναίκες και άνδρες, κορίτσια και αγόρια έχουν ίσες ευκαιρίες και βιώνουν ίση μεταχείριση για να εκπληρώσουν πλήρως τις δυνατότητες τους, τα ανθρώπινα δικαιώματα και να διατηρήσουν την αξιοπρέπεια τους και να συμβάλουν (και να επωφεληθούν από) την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη. Η ισότητα των φύλων είναι η ίση εκτίμηση από την κοινωνία των ομοιοτήτων και των διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών και των ρόλων που διαδραματίζουν.

Σεξουαλική Βία κατά των συγκρούσεων (CRSV): Η σεξουαλική βία που σχετίζεται με τις συγκρούσεις, αναφέρεται σε πράξεις σεξουαλικής βίας που χρησιμοποιούνται ως τακτική πολέμου, συνήθως για να αποκτήσει η μαχόμενη πλευρά πολιτικό ή στρατιωτικό πλεονέκτημα. Αναγνωρίζεται, κωδικοποιείται και διώκεται ως μία από τις σοβαρότερες παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου.

Σύμβουλος Φύλου (Gender advisor): Ο Σύμβουλος Φύλου παρέχει καθοδήγηση και συμβουλές στους ανωτέρους του σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης της προοπτικής του φύλου σε επιχειρήσεις και αποστολές, κρίσεις και συγκρούσεις, έννοιες, δόγματα, διαδικασίες, στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Οι Σύμβουλοι για το Φύλο, σε όλες τις επιχειρήσεις, ορίζονται βάσει του ψηφίσματος 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και των σχετικών ψηφισμάτων στη βάση της ατζέντα ΓΕΑ. Οι Σύμβουλοι για το Φύλο υποστηρίζονται στο έργο τους από τα Συντονιστικά Κέντρα για το Φύλο (GFP), τα οποία βρίσκονται σε κάθε τμήμα της αντίστοιχης έδρας.

---

¹⁵⁶ Βλ. Υποσημείωση 118

Συντονιστικά Κέντρα για το Φύλο (Gender Focal Points ή GFP): Ο κύριος ρόλος ενός Συντονιστικού Κέντρου για το Φύλο είναι η διαδικασία ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε ένα αντίστοιχο γραφείο ή μονάδα. Οι συντονιστές συμμετέχουν άμεσα στην υλοποίηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το φύλο και συνεισφέρουν για την παροχή βοήθειας στους συναδέλφους και τη διοίκηση για τον εντοπισμό στρατηγικών και μεθόδων εργασίας που θα επιτρέψουν και θα ενισχύσουν περαιτέρω την ικανότητα αυτών για ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης σε όλο το φάσμα της εργασίας τους. Διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ και η ΕΕ στα πλαίσια μιας ειρηνευτικής αποστολής εξουσιοδοτούν τη δημιουργία Συντονιστικών Κέντρων για το Φύλο, των οποίων υπεύθυνος είναι ο σχετικός Σύμβουλος.

